

Směr

Rozhovor s předsedou
PS PČR Janem Hamáčkem

Bojová ukázka
Bezdružice

100 let od bojů
v Dobružzi

Z bohaté činnosti
našich jednot

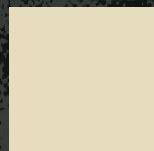
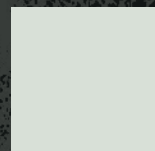
CESTA LEGIONÁŘE 2

15

LEGIONÁŘSKÝCH OSUDŮ

od listopadu 2016
v Josefově

CESTALEGIONARE.CZ

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Pocta statečným 2
 SIAF 2016 3
 72. výročí SNP v Bánské Bystrici 4
 Středočeský kraj ocenil válečné veterány 5
 Splněný sen 6
 Opustili naše řady 7

ROZHOVOR

Jan Hamáček:
 Národní hrdost a sebevědomí
 musíme budovat postupně
 a posilovat je zejména
 u mládeže 8–11

LEGIE 100

S legionáři do Běloruska a na Ukrajinu 12–15
 Novodružiník Augustin Kmošek 16
 Československá brigáda a ofenzíva generála Brusilova 17–19
 Ste výročí bojů v Dobrudži 20–23
 První československý legionář František Kryštof 24–25
 Naši v Dobrudži – po sto letech 26–29

V Bezručicích se představil Legiovlak
 v boji legionářů proti bolševikům 30–31
 Legiovlak v Praze 32

STALO SE

Bahna 2016 33
 25. výročí Pouštní bouře v libereckém Vestci 34
 Výročí uznání československé armády v Darney 35
 V Bytči odhalili pamětnou dosku příslušníkovi Roty Nazdar
 Jozefovi Adamíkovi 35
 Konference s mezinárodní účastí
 o Jozefovi Gregorovi-Tajovskom 36
 Den ozbrojených sil na Vítkově 36
 Legionářská cesta k hrobu TGM v Lánech 37
 ČsOL součástí programu Pražské muzejní noci 37

Předání seznamu hrdinů z Jáchymova 38
 Výprava do Itálie na Doss Alto 39–40

Pomník obětem 1. světové války
 v Dolní Moravici obnoven 40

ČINNOST JEDNOT

Oslava Zborova spojená s folklórním festivalem 41
 Legionářské setkání 41
 Víkend ve znamení Josefa Slunského 42
 Vzpomínka na radistu SILVER A 43
 Vzpomínka na pilota RAF Oldřicha Helmu 44
 Křest knihy „Na perutích RAF“ 45
 Memoriál Karla Kněze 2016 46

XI. ročník memoriálu
 Hrdiny SSSR
 generála Buršíka
 v Postřekově 47

Členové ČsOL a žáci ZŠ Kostelní Tachov
 navštívili Vojenské muzeum v Rokycanech 47
 Pískovcový legionář ožil na Olšanských hřbitovech 48
 Uctění památky ppor. i. m. Ivana Zapadla 49
 Vzpomínkové akce a uctění památky amerických letců
 sestřelených nad Krušnohořím 50
 Po sto letech opět doma 51

PŘEDSTAVUJEME

Klub vojenské historie „Pětačtyřicítka“ Brno, o. s. 52–53

PAMĚTI LEGIONÁŘŮ

Na francouzském velvyslanectví byl pokřtěn deník legionáře
 Ladislava Preiningera 54

POLEMIKA

„Naposledy k Sokolovu“ 55

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás 56

POCTA STATEČNÝM

text redakce
foto archiv obce Senice

Dne 25. června 2016 se uskutečnila v obci Senice u Poděbrad vzpomínková akce na statečné parašutisty skupiny SILVER A, kteří za nacistické okupace seskočili poblíž obce Senice, aby plnili odbojové úkoly v okupované vlasti. Vzpomínkové akce u příležitosti 74. výročí působení paraskupiny SILVER A se u příležitosti zúčastnily významné osobnosti politického, kulturního a společenského života.

Za vládu České republiky vystoupil se svým proslavem ministr kultury Daniel Herman, který připomněl historickou událost a statečnost členů skupiny SILVER A – Alfreda Bartoše, Josefa Valčíka a Jiřího Potůčka.

Plk. gšt. Eduard Stehlík, který zastupoval Ministerstvo obrany České republiky, ve svém vystoupení vzpomněl, že právě činností skupiny SILVER A bylo obnoveno spojení domácího odboje s Londýnem, které se podařilo znovu navázat 16. ledna 1942. Skupina SILVER A vyvíjela rozsáhlou činnost díky iniciativě velitele Alfreda Bartoše, zodpovědného Josefa Valčíka a radiotelegrafisty Jiřího Potůčka.

Přítomné návštěvníky vzpomínkové akce pozdravil za ČsOL a válečné veterány druhé světové války místopředseda

ČsOL plk. v. v. Václav Kuchynka, který poděkoval zastupitelstvu obce Senice, že každý rok organizuje tuto vzpomínku a jako poděkování za tuto činnost předal starostovi obce Václavu Novákovi a místostarostce Ing. Evě Nechvilové odznak s motivem stříbrného českého lva – symbol české státnosti.

Na závěr vzpomínkové akce poděkoval starosta obce Václav Novák vzácným hostům, kteří přijeli uctít památku statečných bojovníků skupiny SILVER A, a taktéž poděkoval sponzorům, bez jejichž pomoci by se tato akce nemohla uskutečnit. ■

text redakce
foto archiv ČsOL

SIAF 2016

Na pozvání náčelníka Generálního štábu Ozbrojených sil Slovenské republiky genmjr. Milana Maxima se zúčastnili 28. září 2016 váleční veteráni druhé světové války brig. gen. v. v. Emil Boček a plk. v. v. Václav Kuchynka Mezinárodního leteckého dne ve Sliachi.

Oba válečné veterány přivítal ministr obrany Slovenské republiky pan Ing. Petr Gajdoš. Společně s náčelníkem Generálního štábu Ozbrojených sil Slovenské republiky genmjr. Milanem Maximem poděkovali válečným veteránům, že přijali pozvání a vyjádřili, jak moc si váží toho, že zavítali na letecký den.

Brig. gen. v. v. Emil Boček, jeden z posledních žijících čs. pilotů RAF, byl ozdobou nedělního leteckého dne, neboť ve svých 94 letech měl možnost letět jako 2. pilot v československé stíhačce MiG 15, která se zúčastnila leteckého dne ve Sliachi a přiletěla ze základny v Hradci Králové.

„Perfektní, létání se nedá zapomenout, moc děkuji Pepovi Miřáckému a generalitě slovenských Ozbrojených sil. Byl to pěkný dárek, moc si toho vážím,“ řekl po přistání gen. Boček a dodal, že společně s Václavem Kuchynkou měli možnost prožít nezapomenutelné okamžiky, na které budou rádi vzpomínat. ■

72. výročí SNP v Banské Bystrici

text redakce, foto archiv ČsOL

Do srdce Slovenského národního povstání v areálu Muzea SNP 29. září 2016 zavítala delegace ČsOL vedená místopředsedy brig. gen. v. v. Emilem Bočkem a plk. v. v. Václavem Kuchynkou, aby společně uctila památku padlých spolubojovníků.

Oslav SNP se zúčastnili nejvyšší představitelé Slovenské republiky v čele s prezidentem Slovenské republiky panem Andrejem Kiskou, předsedou Národní rady Slovenské republiky Andrejem Dankem, premiérem Slovenské republiky Robertem Ficem, ministrem obrany Slovenské republiky Petrem Gajdošem a dalšími významnými osobnostmi.

Prezident Slovenské republiky Andrej Kiska ve svém vystoupení upozornil, že nemůžeme lhostejně přehlížet názory, že 29. září 1944 byl černým dnem slovenských dějin. Přítomným účastníkům SNP poděkoval, protože oni netaktizovali, nečekali, co se stane, ale šli a bojovali. Ministr obrany Slovenské republiky řekl: „Historie si musíme vážít, je nezaměnitelná, vážme si našich válečných veteránů, kteří bojovali za svobodu.“

Na závěr oslav vystoupil se svým proslovem za ČsOL válečný veterán a účastník bojů SNP místopředseda plk. v. v. Václav Kuchynka, který poděkoval všem přítomným za to,

že nezapomínají na naše hrdiny a spolubojovníky. Za připomínání historických událostí předal společně s válečným veteránem brig. gen. Emilem Bočkem plaketu ČsOL ministru obrany Slovenské republiky Petru Gajdošovi, řediteli Muzea SNP Stanislavu Mičevovi a primátorovi města Banská Bystrica Jánovi Noskovi. ■

Středočeský kraj OCENIL VÁLEČNÉ VETERÁNY

Ve čtvrtek 15. září 2016 se v malebných prostorách bývalé jezuitské koleje v Kutné Hoře uskutečnilo setkání válečných veteránů a zástupců Středočeského kraje u příležitosti slavnostního předání ocenění válečným veteránům a veteránům zahraničních misí.

Program slavnostní události zahájil nástup čestných jednotek s prapory, složených z bratrů z ČsOL oděných v dobových legionářských uniformách, příslušníků Posádkového velitelství Praha a AZ AČR Středočeského kraje. Po přivítání hostů moderátorkou slavnosti se slova ujal náměstek hejtmána Středočeského kraje pan Mgr. Karel Horčíčka, který uvedl, že je pro něj nesmírnou ctí být ve společnosti válečných veteránů, kterých si velmi váží za to, co pro naši vlast vykonali. Po jeho slovech se sálem začaly nést tóny hudebního vystoupení Dechového kvintetu Ústřední hudby AČR, které posléze přítomní hosté ocenili potleskem. Následoval proslov hejtmána Středočeského kraje pana Ing. Miloše Petery, který ve svém vystoupení poděkoval přítomným veteránům, že přijali jeho pozvání na tuto slavnostní událost a zdůraznil důležitost projevů úcty vůči těm, kteří byli ochotni riskovat život v zájmu ideálu demokracie a svobody. Přítomné veterány pro jejich zásluhy označil za vzory pro současnou společnost.

Poté již následovalo samotné oceňování veteránů, které zahájilo předání finančního daru Středočeského kraje válečným veteránům na sociálně-zdravotní výpomoc. Symbolický šek převzal za Československou obec legionářskou její místopředseda br. Václav Kuchynka. Následně pan hejtmán Miloš Petera společně s panem Karlem Horčíčkou předali pamětní listy s oceněním celkem dvaadvaceti válečným veteránům a veteránkám z období druhé světové války. Ocenění se dočkalo i devět novodobých válečných veteránů a veteránek, kteří převzali z rukou pana hejtmána pamětní medaile. Za všechny oceněné promluvil br. Václav Kuchynka. „Dovolte mi, abych jménem ČsOL a válečných veteránů poděkoval hejtmánu Středočeského kraje panu Miloši Peterovi za přízeň, péči a úctu, kterou nám vyjádřil uspořádáním dnešního krásného setkání v tak milé společnosti. Velice si vážíme finanční podpory, kterou Středočeský kraj každoročně daruje válečným veteránům na sociální a zdravotní výpomoc, a uděleného ocenění,“ uvedl mj. ve svém proslovu místopředseda ČsOL. Po jeho slovech následoval odchod čestných jednotek s prapory, čímž byla oficiální část slavnostního setkání v Kutné Hoře ukončena. ■

SPLNĚNÝ SEN

EMIL BOČEK se po téměř 71 letech proletěl ve Spitfiru

Brigádní generál a místopředseda ČsOL br. Emil Boček naposledy pilotoval legendární stíhačku v prosinci roku 1945 v pražských Kbelích. Poté již jen snil o tom, že se jednou opět usadí za knipl letounu, ve kterém jako nejmladší pilot RAF vzlétl za druhé světové války k 26 bojovým letům.

Svě dlouholeté přání vyřkl loni na podzim, kdy Česká mincovna vydala sérii mincí, na nichž jsou vyobrazeny letouny, se kterými naši piloti létali za války. Právě Česká mincovna společně s dalšími institucemi financovala splnění Bočkova snu, jehož realizaci spoluinicioval Czech Spitfire Club, kterého je Boček čestným členem. Ministerstvo obrany a armáda přispěly zajištěním dopravy.

Den D nastal 21. července 2016, kdy byl v dopoledních hodinách na londýnské letiště Biggin Hill, které má ve svých hangárech nejvíce Spitfirů, přistaven dvoumístný Spitfire, do něhož krom pilota usedl i brigádní generál Boček, který předtím absolvoval předletovou přípravu. Letoun naroloval na dráhu a vzlétl na svůj půlhodinový let, během kterého na krátkou dobu převzal pilotáž i br. Boček, který se tak stal jedním z nejstarších pilotů, kteří pilotovali Spitfire. Po přistání zářil třiadevadesátiletý válečný veterán štěstím. „Bylo to něco úžasného. Perfektní,“ prohlásil br. Boček krátce pro přistání novinářům, kteří společně s přihlížejícími z řad české i britské armády, církve i veřejnosti přihlíželi splnění 70 let trvajícího snu. Brigádní generál Emil Boček tak napodobil svého kolegu, čs. válečného pilota Miroslava Liškutína, který se ve Spitfiru proletěl před třemi lety. ■

Opustili naše řady

KAREL ŠERÁK

V neděli 17. července 2016 jsme se dozvěděli smutnou zprávu, že náš navždy opustil ve věku nedožitých 93 let plk. Karel Šerák. Narodil se 20. července 1923 v Českém Boratíně ve Volyni. Šerák, který se stal svědkem vyvražďování Židů a Rusů nacistickými jednotkami, vstoupil v březnu roku 1944 v Rovně společně s otcem a bratrem do Svobodovy armády. Po výcviku se zúčastnil osvobozovacích bojů na na Dukle, v Zyndranové, u Jasla, u Albertovce u Opavy a v Ostravě jako velitel tanku ve 3. praporu Richarda Tesaříka 2. roty 1. československé brigády. Během bojů byly dva z jeho tanků zničeny, se třetím dojel 10. května 1945 až do Prahy na Hradčanské náměstí. Po demobilizaci se v hodnosti podporučíka usadil v Chotiněvsi, kde v místním zemědělském družstvu působil jako zootechnik a později jako pěstitel-živočišář. Po celý život se aktivně účastnil vzpomínkových akcí připomínajících osvobození naší vlasti.

MICHAL VASILEVIČ FEDORKO

Na konci června zemřel válečný veterán M. V. Fedorko, který se narodil 22. listopadu 1921 v obci Hrbok v Podkarpatské Rusi do zemědělské rodiny. Jeho otec byl ještě před vypuknutím 2. sv. války činný v obraně Podkarpatské Rusi, za což byl celkem dvakrát vězněn Maďary, což později Michalovi znemožnilo pokračovat ve studiu na gymnáziu. Začátkem října roku 1939 se poprvé pokusil překročit hranice do SSSR, aby mohl bojovat v řadách Rudé armády. Byl ale sověty chycen a vrácen zpět. Podruhé se o ilegální přechod hranic pokusil v srpnu 1940, byl však zatčen, odsouzen na tři roky nucených prací a odvezen na Sibiř. Odtud byl společně s dalšími Čechoslováky propuštěn koncem roku 1942 a následně vstoupil do československé vojenské jednotky v SSSR, kde byl prezentován 17. února 1943. Účastnil se bojů o Sokolovo, u Buzuluk, na Dukle a dalších. Byl dvakrát lehce raněn a 7. března 1945 byl povýšen na rotmistra pěchoty v záloze.

ALEXANDR HRON

Dne 21. června 2016 zemřel dlouholetý člen Jednoty ČsOL v Liberci nadporučík pěchoty v. v. Alexander Hron. Narodil se 10. října 1924 v obci Nikytiči na dnešní Ukrajině. V dubnu roku 1944 se dobrovolně přihlásil k československé zahraniční armádě. Na konci července se stal příslušníkem 1. čs. armádního sboru. Sloužil u 1. roty samopalníků 3. praporu od 1. samostatné brigády. S jednotkou se zúčastnil bojů o Krosno a Dukelský průsmyk. Tam utrpěl těžké zranění dne 28. října, kdy ho zasáhla střepina do levé poloviny pánve. Po skončení války musel na doléčení zranění a pobýval v invalidovně v Praze. V roce 1947 navštívil rodiče na Podkarpatské Rusi a po návratu do Československa začal podnikat. Živnost mu však byla po roce 1948 znárodněna. Až do důchodu pracoval jako meliorační dělník. V roce 1982 byl povýšen do hodnosti desátníka a později nadporučíka pěchoty v záloze. Sám o své službě nerad mluvil a vzpomínal spíše na své padlé kamarády samopalníky. Byl držitelem československé Pamětní medaile armády v zahraničí se štítkem SSSR, Dukelské pamětní medaile, sovětské medaile Za odvalu II. stupně a mnoha dalších.

OTOMAR MALÍŘ

Dne 30. srpna 2016 navždy opustil naše řady ve věku nedožitých 93 let zakladatel Jednoty ČsOL v Havířově, její dlouholetý předseda a v posledních letech čestný předseda br. plk. v. v. Otomar Malíř. Během svého úctyhodného života zkusil útrapy života v předválečném Slezku, byl jako mladistvý násilně zavlčen do Německa a následně zapojen do kolotoče 2. sv. války, jejíž konec jej zastihl již v řadách Čs. samostatné obrněné brigády ve Velké Británii. Po 2. sv. válce vstoupil

do Československé strany národněsocialistické a snažil se aktivně pracovat proti útlaku Stalinského teroru aplikovaného na Československo, za což byl odsouzen vojenským soudem k 20letému vězení, z čehož si odseděl téměř devět let ve věznicích Mírov a Leopoldov.

MILAN KULÍK

Dne 2. září 2016 zemřel dlouholetý člen a jednatel Jednoty ČsOL v Liberci, mjr. v. v. Milan Kulík. Narodil se 15. prosince 1926 v Praze jako druhorozený syn. Podle jeho slov si ale Československo za první republiky nijak více nepamatoval, jelikož rodina kvůli zaměstnání jeho otce často pobývala v zahraničí. V útlém mládí tak procestoval kus světa. Před tím, než narukoval do československých zahraničních jednotek, pobýval v Maroku. Po podání žádosti k odvodu krátce působil u místní vojenské mise, než byl následně odeslán do Velké Británie, kde již sloužil jeho bratr Oldřich. Nastoupil výcvik na radiotelegrafistu – střelce. Kvůli konci druhé světové války však nestihl svůj výcvik dokončit. Po válce se rozhodl pro návrat do Československa, čehož zvláště po roce 1948 litoval. Od letectva odešel a byl demobilizován. Díky jeho dobrým jazykovým schopnostem se mu podařilo uchytit jako překladatel. Po roce 1948 byl sledován Státní bezpečností a kvůli svému působení na západě dokonce přišel o práci. V rámci rehabilitace československých letců byl povýšen do hodnosti majora letectva ve výslužbě.

JÁN ADAMKA

Ve středu 13. července 2016 v Mostě náhle zemřel válečný veterán Ján Adamka. Narodil se 18. září 1920 v obci Velké Hostie na Slovensku. V patnácti letech odešel ze Slovenska do Čech, po vzniku Slovenského štátu byl povolán do armády, narukoval v Trenčíně. 12. srpna 1944 přešel k partyzánům u Trenčianských Teplic. Zprvu byl u partyzánské brigády Jánošíkovy, později u partyzánské brigády Jana Žižku. V partyzánských jednotkách sloužil v polní službě od 12. srpna 1944 do 15. února 1945. Postupně velel až dvanácti mužům. Jeho partyzánská činnost byla oceněna udělením odznaku československého partyzána dekretem číslo 6005 ze dne 10. května 1947 a pamětní medailí za bojovou činnost ve Slovenském národním povstání jako příslušníka partyzánské brigády Jana Žižku dne 23. srpna 1969. V poválečném období byl Ján Adamka soukromý zemědělec, po roce 1948 se živil jako posunovač na železnici a posléze jako drobný prodejce. Posledních sedm let se o něho vzorně starala jeho manželka Helena Adamková.

DEMETR SENICKÝ

V pondělí 1. srpna 2016 v Dubí v požehnaném věku 98 let zemřel jeden z posledních veteránů od Sokolova plukovník v. v. Demetr Senický. Narodil se 27. listopadu 1917 v obci Edvardovka na Volyni. Dne 7. května 1941 musel narukovat do Rudé armády. S dělostřeleckým plukem se zúčastnil mimo jiné bojů o Kyjev, Smolensk a Orel. V srpnu téhož roku byl internován v pracovním táboře, odkud v říjnu 1942 utekl a již 26. října 1942 se hlásil do československé jednotky v Buzuluk. Po začátku výcviku byl na vlastní žádost přeložen k protitankové rotě. U Sokolova byl miřičem děla 3. čety KPÚV. Následně prodělal boje o Kyjev, kde se vyznamenal likvidací protitankových postavení a kulometných hnízd nepřítele, dále Žaškov, Bílou Cerkev a Dukelský průsmyk. U obce Nižný Komárník byl těžce zraněn a do bojů se již nezapojil. Od února do srpna 1945 pracoval ve výcvikovém středisku v Levoči. V armádě sloužil až do 16. ledna 1946, kdy byl v hodnosti podporučíka propuštěn na trvalou dovolenou. Válečné zásluhy Demetra Senického byly oceněny především dvěma Československými válečnými kříži z roku 1939 (prvním za Kyjev a druhým za Bílou Cerkev) a sovětským Řádem rudé hvězdy.

Jan Hamáček:

Národní hrdost a sebevědomí musíme budovat postupně a posilovat je zejména u mládeže

Pane předsedo, u příležitosti oslavy 25. výročí návratu našich vojáků z Perského zálivu, která proběhla v polovině června v Hudebním divadle Karlín, jste byl oceněn Čs. obcí legionářskou za Vaši podporu projektu Legiovlak, nad jehož spanilou jízdou po republice držíte záštitu. Jak ze svého pohledu vnímáte skutečnost, že Legiovlak do dnešních dnů vyhledalo již více než čtvrt milionu návštěvníků?

Jsem moc rád, že je projekt Legiovlaku úspěšný. Jeho cílem je obnovovat a posilovat povědomí o československých legiích. To je úkol, který je důležitý zejména ve vztahu k mládeži. Hrdost na legie těsně souvisí s hrdostí na naši zemi. Nemůžeme si jako národ dovolit zapomínat na své hrdiny a legionáři takovými hrdiny jsou. Pokud si budeme historii a její významné osobnosti připomínat, jediné tak budeme hrdým a sebevědomým národem.

Je mi ctí, že jsem projektu Legiovlaku mohl pomoci i záštitou. Jak jsem uvedl, podobné projekty považuji za velmi důležité a kdykoliv, kdy je mohu nějak podpořit, budu

nápomocný i v budoucnu. Jakkoliv si ocenění od československé obce legionářské velmi vážím, mojí motivací byla především podpora projektu, který podle mě má smysl. Ale samozřejmě jsem jím velmi poctěn.

Legiovlak je součástí rozsáhlého projektu Legie 100, jehož harmonogram je vypracován až do roku 2020, kdy si připomeneme 100. výročí posledního transportu československých legionářů z Ruska zpět do vlasti. Pomyslným vrcholem projektu však bude oslava 100. výročí vzniku samostatného československého státu. Vnímáte toto blížící se výročí jako mezník naší společnosti, který nám do jisté míry dá šanci hlouběji si uvědomit kořeny, z nich roste naše dnešní svoboda?

U příležitosti Slavnostního nástupu AČR v Den ozbrojených sil ocenil Jan Hamáček válečné veterány genpor. Jaroslava Klemeše a místopředsedu ČsOL brig. gen. Emila Bočka

Jan Hamáček s místopředsedou Poslanecké sněmovny PČR Petrem Gazdíkem a režisérem Petrem Nikolaevem při tiskové konferenci k podpoře záměru natočení celovečerního filmu o československých legiích

Jde bezpochyby o velmi významné výročí a příležitost si připomenout hodnoty, na kterých vyrůstala naše státnost. Je to šance posílit povědomí i o legionářích, kteří za vlast bojovali jak na východní, tak i na západní frontě. Nevím, zda lze výročí považovat za mezník, ale bezpochyby je to příležitost pro to, abychom si připomněli události, bez nichž bychom nyní neužívali výhod, se kterými občas zacházíme trochu lehkovážně.

Mám totiž někdy pocit, že si mladí lidé svobody, kterou máme, neváží. Považují jí za samozřejmou a neuvědomují si, že za ni tisíce lidí museli bojovat, nasazovat životy, prolévat krev. Je to proto, že žijeme v období míru, které co do délky nemá v naší historii obdobu.

Legiovlak a celý projekt Legie 100 jsou cestou, jak si své kořeny a cenu zaplacenou za dnešní naši svobodu a demokracii připomenout. Snažím se na historii odkazovat kdykoliv k tomu mám příležitost. Účastním se nejen legionářských akcí, ale i setkání u příležitosti výročí, pietních aktů. Na nich zdůrazňuji právě to, co musely generace žijící před námi obětovat pro náš nynější pohodlný život.

Nemáte obavu, že přes veškeré přípravy, by mohlo 100. výročí naší moderní státnosti některé instituce a samosprávy v jistém smyslu zaskočit?

Je pravdou, že se oslavy tohoto výročí blíží. Jsem ale přesvědčen o tom, že nás nezaskočí a že se na ně stihneme důstojně připravit. Letošní rok si připomínáme jiné výročí, které bylo z hlediska naší historie velmi významné, a to i přesto, že je poměrně vzdálené. Mám na mysli výročí narození českého krále a římského císaře Karla IV. Měl jsem tu čest předsedat komisi, která měla přípravy na starosti. Už dnes mám pocit, že jsme tyto oslavy zvládli úspěšně a přiměřeně významu osobnosti, a vůbec doby Karla IV. Pevně věřím, že výročí, které nás čeká, a je z hlediska našich moderních dějin ještě důležitější, připravíme rovněž v podobném duchu.

Účastníte se celé řady slavnostních a pietních událostí, pořádaných Obcí legionářskou, kde projevujete svůj obdiv a respekt vůči válečným veteránům. Ve svých projevech jste se několikrát zmínil o tom, že pocit hrdosti nad bojem našich předků za samostatný stát je pro Vás tím osobnějším, že ve své rodině chováte odkaz československého legionáře i příslušníka zahraničního odboje za druhé světové války. Přiblížil byste jejich osudy?

Ano, jak jsem říkal, legionářskou historii se snažím připomínat při každé k tomu vhodné příležitosti. Díky mému předkovi, který byl rovněž legionářem, jde opravdu dokonce

Předseda Poslanecké sněmovny Jan Hamáček ve společnosti prezidenta ČR Miloše Zemana, ředitele památníku Lidice Milouše Červencla a předsedy ČsOL Pavla Budinského při slavnostním koncertu ČsOL v Rudolfinu

o velmi osobní záležitost. Můj pradědeček František Kousal byl příslušníkem 4. čs. střeleckého pluku Prokopa Holého. Bojoval v Rusku a v bitvě u Lipjag byl těžce raněn. Byl by určitě rád, že se legionářské tradice v současné době připomínají. Hrdinové z řad legionářů si to jistě zaslouží. Nejde o nějakou slepou glorifikaci, ale měli bychom vědět, že patří do naší historie, že vykonali pro náš národ mnoho dobrého, a přinesli mu i ty nejvyšší oběti.

Další člen mojí rodiny, plukovník ve výslužbě Vladimír Slánský, byl příslušníkem 311. bombardovací perutě RAF. Jako radiotelegrafista odlétal přes 200 hodin v bojových náletech nad Německem, poté absolvoval pilotní výcvik a do vlasti se vrátil jako kapitán letounu Liberator. Ani jemu se ale nevyhnuly poválečné perzekuce, strávil 6 let v komunistických žalářích. Po roce 1989 byl pak rehabilitován. Dodnes vzpomínám na chvíle, kdy mě jako malého kluka seznamoval se svými spolubojovníky.

Všiml jsem si, že podporujete i filmové projekty, které by měly připomínat legionářskou historii...

Je to tak. Jedním z takových projektů je připravovaná filmová epopej režiséra Petra Nikolaeva. Ten se snaží dokumentovat sibiřskou anabázi našich legionářů. Jde o silné téma z našich dějin, které si podle mne zaslouží kvalitní zfilmování. Operace našich vojsk v zahraničí během první světové války jsou jedním z pilířů československé, resp. české státnosti. Československé legie vznikly dříve než stát, dokázaly ale už tehdy světu, že máme velká a silná srdce.

Petr Nikolaev má za sebou už několik snímků přibližujících důležité okamžiky našich dějin. Jakkoliv jsem si vědom, že filmové zpracování kterékoliv historické události se neobejde bez nepřesností, fabulací a zjednodušení, věřím, že režisér Nikolaev vytvoří kvalitní snímek. Důležité je však to, že se historie připomene našemu národu, bude se o ní diskutovat, bádát, mladí lidé o ní budou mít povědomí. Ani Alois Jirásek, mimochodem také prvorepublikový poslanec, nebyl při popisu dějin ve svých dílech nijak přesný. Díky němu ale generace školáků získávají alespoň nějaké povědomí o minulosti našeho národa.

Inspirovaly vás osobně nějak osudy vašich rodinných příslušníků?

Samozřejmě ano. Takto silná rodinná tradice v člověku musí zanechat stopy, i kdyby nechtěl. A já se tomu nikdy nebránil. Naopak jsem se o osudy předků živě zajímal. To se nyní projevuje právě úctou k historii a konkrétně ke všemu, co souvisí s působením našich legií. Ale nejen tak.

Mezi vaše záliby patří kromě historie i letectví a vojenství. I to se dá počítat ke stopám, které na vás zanechal osud vašeho pradědečka?

Máte pravdu. Musím se přiznat ke vřelé lásce k letadlům, která se táhne už z dob mého dětství, kdy jsem, jako spousta malých kluků v té době, stavěl modely letadel, především vojenských. Zajímám se od mládí přirozeně o vojenskou historii i techniku. Mám proto velkou radost například i z toho, že

se v Mladé Boleslavi, kde jsem se narodil a kde žiji, podařilo vybudovat krásné letecké muzeum. S letectvím mě spojuje i absolvování několika seskoků s padákem, takže snad mohu říct, že moje láska k vojenskému letectví není jen čistě pasivní. Jako mladý jsem snil o tom, že budu stíhací pilot. Moc nechybělo, abych se vydal na vojenskou vysokou školu. Bohužel mi to nedovolil můj zdravotní stav, konkrétně problémy se zrakem. Osud tomu asi tak chtěl, že místo v kokpitu nyní sedím v Poslanecké sněmovně. Zůstal však velmi vřelý vztah k armádě, který se odrazil například i v tom, že jsem před posledními parlamentními volbami působil tři roky jako stínový ministr obrany v ČSSD.

Je o vás známo, že si s armádou udržujete dlouhodobě úzký vztah...

V rámci své funkce se snažím nejen s vedením armády udržovat intenzivní vztahy. Při svých návštěvách v jednotlivých krajích, které pravidelně pořádám, se snažím navštěvovat i vojenské posádky. Naposledy jsem v Chrudimi byl u 43. výsadkového praporu. Váží si tedy i dnešních aktivních vojáků, považují je za skvělé profesionály a jsem přesvědčen, že i na ně můžeme být rovněž právem upřímně hrdí. V těchto posádkách je řada příslušníků, kteří za sebou mají aktivní bojovou zkušenost a na svých misích obstáli více než se ctí.

V naší společnosti přibývá tzv. novodobých válečných veteránů, účastníků válečných a mírových misí počínaje nasažením v Pouštní bouři. Jaká by měla být podle Vás role těchto veteránů v české společnosti a není obecně povědomí o jejich službě pro vlast nízké?

Souhlasím s vámi. Souvisí to obecně s tím, o čem jsem mluvil. Armáda sice získává na prestiži, ale ještě z dob minulých přežívá řada předsudků. Naši občané nejsou na svou vlast hrdí tak, jak je to například zjevné u občanů sebevědomějších národů, typicky například Spojených států. S tím souvisí i to, že u nás není zvykem na letišti vítat vojáky vracující se ze zahraničních misí a už vůbec ne je oslavovat jako hrdiny. Marně pátrám v paměti, kdy jsem naposledy četl například v českých masových médiích rozhovor s válečným veteránem. Je to samozřejmě také chyba médií, ale především je to společenský problém, protože, tržně řečeno, po hrdinech není poptávka.

Přítom naše armáda je přítomná v řadě bojových oblastí – ať už jde o operaci Pouštní bouře, nebo o Afghánistán, Sinaj, Somálsko, Kosovo nebo Bosnu a Hercegovinu. Do konce letošního roku by měli naši vojáci působit v oblastech, které mají vztah s bojem proti Islámskému státu. Schválený mandát počítá s působením českých armádních specialistů na velitelství mise UNDOF na Golanských výšinách a vojáků v misi MINUSMA na severu Mali. Na základně v Kábulu pod vedením českého leteckého poradního týmu probíhají kurzy pilotů a palubních techniků Afghánských vzdušných sil. Pokud vím, v Kábulu pomáhá s přípravou afgánských vojáků také třeba český polní chirurgický tým a podobně. O těchto misích se však, bohužel, moc v médiích nepíše.

Jak by podle vás bylo možné situaci ve společnosti zlepšit – ať už ve zlepšení vztahu k legionářům nebo válečným veteránům?

Osobně si myslím, že se vztah Čechů k historii a armádě má šanci zlepšit. Někdy mám pocit, že činnost našich

Pražskou prezentaci Legiov laku v roce 2014 na Nákladovém nádraží Žižkov zahajoval Jan Hamáček, který převzal záštitu nad celou jeho cestou po České republice

legionářských jednotek má větší věhlas v zahraničí než u nás. Musíme se naučit pracovat s mladou generací a tu vychovávat. Bohužel spousta lidí, kteří prošli několika různými politickými režimy, mají k historii odtažitý vztah. Historie byla často překrucována, zneužívána k propagandě, armáda byla používána také jako nástroj odstrašování a šikany. To všechno, i když můžete namítnout, že jde už o desítky let, zanechalo na spoustě lidí neblahé stopy. Národní hrdost a sebevědomí, o nichž jsem mluvil také v předchozích odpovědích, musíme budovat postupně a posilovat ji zejména u mládeže. Jedině úspěšný a sebevědomý národ totiž může být rovnoprávným a důstojným členem Evropské unie, NATO a dalších nadnárodních uskupení.

Na národní hrdosti v tom nejlepší slova smyslu musíme společně pracovat. Jsem proto moc rád, že například Československá obec legionářská má ve svých řadách spoustu srdcařů, kteří dělají mnoho prospěšné práce, aby se povědomí lidí zlepšilo. Věřím, že alespoň nějakým dílem k tomu přispívají i někteří politici. Já osobně mohu říct s čistým svědomím, že se o to při každé možné příležitosti upřímně a intenzivně snažím.

Děkuji za rozhovor.

Jiří Filip

Členové ČsOL v historických uniformách na zborovském bojišti.
(foto Jakub Tabery)

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Ludvíková, br. Stanislav Pitr, br. Viktor Šimek

S legionáři do Běloruska a na Ukrajinu

Legionářská pout' vykonaná na začátku července 2016 v rámci projektu LEGIE 100 měla za cíl připomenout hned několik výročí vztahujících se k československým legiím za první světové války, ale i vypuknutí tzv. Velké vlastenecké války. Členové Československé obce legionářské při této pouti navštívili Polsko, Bělorusko a Ukrajinu, a vedle vlastního programu se zapojili i do oficiálního programu běloruského Dne nezávislosti.

Autobus Ministerstva obrany ČR vyrazil s účastníky legionářské poutě z pražských Dejvic ve čtvrtek 30. června 2016 odpoledne. Další poutníky nabral v Brně a pak již směřoval k hraničnímu přechodu v Českém Těšíně. Na hřbitov v polském městě Belzyce přijeli legionářští poutníci uctít památku letce Václava Pešičky, který padl 8. září 1939 jako příslušník polského letectva, když musel se svým letounem pro nedostatek paliva přistát a byl omylem zastřelen polským četníkem.

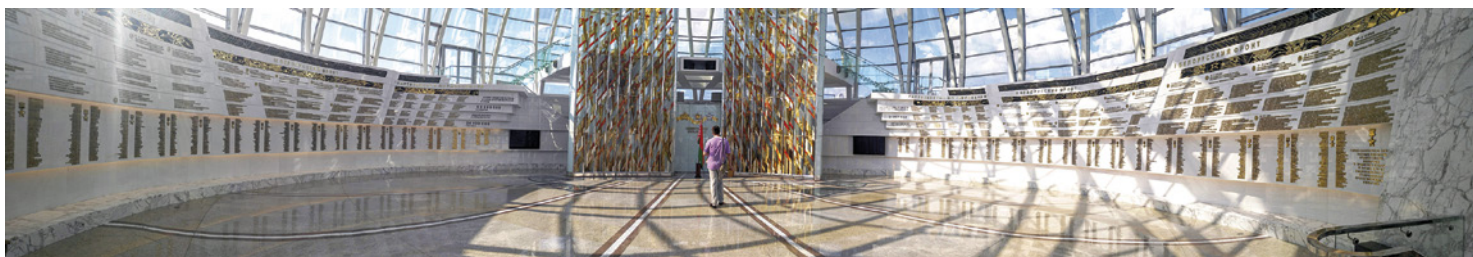
Další zastávka připomenula jednu z nejtemnějších dějin polské země, ale i celého lidstva. Bylo jí Státní muzeum Majdanek, památník bývalého nacistického koncentračního a vyhlazovacího tábora. Tábor byl vybudován u města Lublin v roce 1941 jako prostředek masové likvidace Židů a Poláků za použití plynu *Cyklon B*. Než byl v roce 1944 jako první z vyhlazovacích táborů osvobozen Rudou armádou, přišlo zde o život mezi 80 až 400 tisíci osob. Z Majdanku se autobus přesunul do centra Lublinu a zaparkoval hned pod hlavní dominantou města, Lublinským hradem. Z Lublinu pokračovala cesta k dalšímu bývalému vyhlazovacímu táboru – Sobiboru. Tábor byl postaven v březnu 1942 v lese u malé vesničky Sobibor za účelem masové likvidace Židů. Odhaduje se, že zde za dobu fungování bylo zavražděno okolo 250 tisíc osob. V říjnu 1943 došlo v táboře k povstání zhruba 600 vězňů, kteří pak uprchli do lesů. Dnes je na místě tábora pietní stezka vyskládaná kameny na památku zemřelých, ke kterým zástupci ČsOL připojili svůj věnec.

Pozdě odpoledne čekala poutníky cesta přes polsko-běloruské hranice, a vlastně i hranice Evropské unie.

V sobotu 2. července začal program poutě v hlavním a největším městě Běloruské republiky – Minsku. Téměř dvoumilionová běloruská metropole zanechala velmi příznivý dojem. Zvláště Běloruské muzeum Velké vlastenecké války, které bylo otevřeno již krátce po osvobození města Rudou armádou, v říjnu 1944, a bylo prvním muzeem druhé světové války, které bylo otevřeno ještě v době trvání konfliktu. Nová budova muzea, na které se začalo pracovat v dubnu 2010, se otevřela veřejnosti 9. května 2014. Dnes nabízí návštěvníkům na 15 000 m² 24 výstavních sálů s 142 676 vystavenými

Jedna z bran nacistického koncentračního a vyhlazovacího tábora Majdanek u města Lublin. (foto Marcela Ludvíková)

Interiér Sálu vítězství, který je umístěn v nejvyšším patře nové budovy Běloruského muzea Velké vlastenecké války v Minsku.
(foto Marcela Ludvíková)

předměty. Expozici muzea je zajímavá především svým moderním zpracováním a působivým designem. Malým dílem pomohla před dvěma lety dotvořit expozici i ČsOL. Minské válečné muzeum lze přiřadit ke světově muzejní elitě a jistě by se jim mohli inspirovat i české instituce.

Před budovou muzea bylo možné sledovat nácivky stovek mladých dobrovolníků na nadcházející program velkolepých oslav Dne nezávislosti.

V neděli 3. července celé Bělorusko oslavovalo tzv. Den nezávislosti. Jeho datum připadá na výročí osvobození Minsku od nacismu vojsky Rudé armády v roce 1944. Výprava poutníků ČsOL se pro oslavy nejvýznamnějšího běloruského svátku stala oficiálními hosty města Bobrujsk. Hned po příjezdu se poutníci zapojili do pietního aktu na hřbitově. Odtud pokračoval autobus, již s policejním doprovodem, až na Vítězné náměstí, kde se odehrál hlavní pietní akt před památníkem v podobě sovětského tanku T-34. Vedle běloruských válečných veteránů a představitelů místní samosprávy se mohli zúčastnit také zástupci ČsOL.

Celého programu v Bobrujsku se společně se členy ČsOL účastnil také český velvyslanec v Bělorusku, pan Milan Ekert. Společně s poutníky pak pokračoval k místu, kde v letech druhé světové války stával zajatecký tábor. Zde bylo do země pietně uloženo 15 rakví s nalezenými ostatky vězňů nacistického zajateckého tábora. Po modlitbě a symbolickém přehození hrsti zeminy byly rakve pohřbeny příslušníky běloruské armády.

Mezitím, co poutníci navštívili program slavnostního dne u zimního stadionu *Bobrujsk Arena*, se řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojžíš zúčastnil úspěšného jednání o vybudování nového památníku československých legionářů. Ten by měl být umístěn na bobrujském vojenském hřbitově. S návrhem nového památníku seznámil poutníky pan Pavel Filipek z Odboru pro válečné veterány MO ČR. Budování pomníku má plnou podporu velvyslanectví, ostatně pan velvyslanec Ekert byl společně s panem Michalem Gelbičem iniciátorem vzniku památníku. Společně s poutníky položil věnec ČsOL u pomníku, byť zatím ještě ne vlastního. Zatím.

Během zpáteční cesty do Minsku se poutníci zastavili ve městě Mogilev, třetím největším městě Běloruska. Za první světové války zde byla také dočasně umístěna Stavka.

Pondělí 4. července se zcela přetočilo počasí. Zatímco předešlý den slunce páliło, v pondělí nebylo přes mraky ani vidět a navíc místy pršelo. Ale na zážitcích poutníků to nijak neubralo. Jako první navštívili Kurgan slávy – jedinečný památník vítězství vojsk Rudé armády v operaci Bagration. Výška památníku je 35 metrů, obelisk má podobu čtyř sovětským bajonetů jako symbol čtyř sovětských frontů, které se podílely na obklíčení německých vojsk v tzv. Minské kapse.

Následovala návštěva Chatyňského památkového komplexu. Ten připomíná vypálení a vyvraždění běloruské vesnice Chatyň německými vojáky 22. března 1943. Chatyň připomíná nejen tuto tragédii, jedná se o památník všech běloruských vesnic vypálených během války. Obcí s podobným osudem bylo jen v Bělorusku celkem 5 295. Nejznámější dominantou památníku je socha kováře Kaminskij, který jako jediný dospělý přežil v troskách stodoly, kam vojáci SS zahnali obyvatele vesnice a budovu zapálili.

Český velvyslanec Milan Ekert a Pavel Filipek z Odboru pro válečné veterány MO ČR představují podobu nového památníku v Bobrujsku. (foto Stanislav Pítr)

Chatyňský památkový komplex připomíná obec Chatyň, vypálenou v roce 1943 nacisty, i tisíce běloruských obcí s podobným osudem.
(foto Viktor Šimek)

Památník hrdinství obránců Brestské pevnosti. Obří betonová socha o rozměrech 53x30 metrů se sklání nad ruinami Bílého paláce.
(foto Marcela Ludvíková)

Z Chatyně se legionáři poutníci přesunuli do vojenského muzea Stalinovy linie u Minsku. „Stalinova linie“ byl pojem pro systém opevnění na západní hranici SSSR. Muzeum představuje ukázkou používaných typů stálého i polního opevnění, těžké pozemní, dělostřelecké i letecké a raketové techniky, a to nejen z období Velké vlastenecké války. Pro pořádání bojových ukázek je muzeum vybaveno i vlastní „tankovou arénou“.

Na úterý 5. července byla v programu druhá návštěva města Brest, ovšem tentokrát i s návštěvou slavné Brestské pevnosti, která vstoupila do dějin hrdinným odporem sovětských vojáků proti mnohonásobné německé přesile v samém úvodu Velké vlastenecké války. Brestská pevnost se bránila od 22. do 29. června 1941. Ovšem někteří obránci bojovali ještě do konce července. Od roku 1971 se z pevnosti stal památník, který se dnes může pyšnit moderní expozicí. Na hlavním dvoře dominuje 104,5 metru vysoký pylon symbolizující sovětský bajonet a obří betonová socha sovětského vojáka o rozměrech 54 x 30 metrů.

Z Brestu přešli poutníci na ukrajinské území. Změnu bylo možné zaznamenat ihned podle drncání – nové a kvalitní běloruské dálnice vystřídaly staré a děravé ukrajinské silnice. Po dalších čtyřech hodinách drncání dojezda výprava do města Dubno.

Prohlídka Dubna byla naplánována na středeční ráno 6. července. Následovala cesta do Rovna, historického města ve volyňské oblasti, které bylo považováno za centrum české komunity. O volyňských Česích vyprávěla během cesty ses. Dagmar Martínková, předsedkyně Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel. V Rovně pak poutníci položili věnec u památníku padlých českých vojáků druhého odboje, kteří

zahynuli právě v Rovně a okolí. Další věnce pak položili u památníku civilních obětí německého bombardování Rovna a padlých ruských vojáků z první světové války volyňského původu. K poutníkům se přidal také přidělenec ministerstva obrany při Velvyslanectví ČR v Kyjevě, plukovník Pavel Kelbl.

Dalším místem uctění padlých vojáků se stal malý hřbitov ukrytý v lese u obce Romašivka. Zde je umístěn památník ruských vojáků padlých během Brusilovovy ofenzivy. Díky šťastné náhodě se došlo na hřbitově k setkání s paní, která se s poutníky podělila o své osobní vzpomínky na jejího dědečka, který se této ofenzivy zúčastnil jako voják ruské armády.

Další zastávkou byla obec Boratin nesoucí četné stopy po svých zakladatelích – Česích – kteří Boratin opustili v roce 1947. Poutníci ČsOL navštívili místní kostel a položili věnec na místo v jeho zahradě, kde bude do roka stát nový památník připomínající padlé české vojáky. Ze vsi Boratin přejel autobus s legionářskou výpravou do města Luck, které je správním centrem celé Volyňské oblasti. Členové ČsOL byly do Lucku pozvány na večeři do pivovaru Zeman, který jak název napovídá, založil Čech Václav Zeman.

Čtvrtek 8. července začal v Dubně pietním aktem u pamětní desky na domě, ve kterém před válkou žila Irena Malínská-Šmidtová, zdravotnice 1. čs. armádního sboru v SSSR. Ses. Malínská-Šmidtová zemřela 15. července 2012 a až do své smrti byla aktivní členkou Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel i Československé obce legionářské.

Následoval přejezd do obnovené obce Český Malín. Vesnice byla 13. července 1943 trestnou výpravou německých vojáků zaměněna za Ukrajinský Malín a vypálena. Obyvatelstvo bylo nahánáno do domů a ty zapáleny. K uctění

Čestná stráž státní vlajky v uniformách Aktivních záloh Armády České republiky pod velením br. kpt. Milana Mojžíše.
(foto Stanislav Pítr)

Účastníci legionářské poutě a zástupci místních orgánů symbolicky zahajují rekonstrukci zborovské mohyly. (foto Stanislav Pítr)

památky těchto nevinných obětí vykonali poutníci nejprve pietní akt u památníku ve vsi, a následně se přesunuli ke hřbitovu. Zde je umístěna hrobka, ve které jsou uloženy ostatky obyvatel Českého Malína. Zde se k vzpomínkové akci delegace ČsOL přidala ještě druhá česká expedice. Jednalo se o autobus Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel. Bylo tedy pochopitelné, že pietní akt vykonají členové obou spolků společně.

Po uctění památky obětí malínského masakru se poutníci ČsOL vydali na další místo svého programu – zborovské bojiště. Byť kulaté výročí zborovské bitvy bude až za rok, význam bitvy u Zborova je pro legionářské hnutí tak veliký, že je každé návštěvě Zborova věnována značná pozornost. Ke Zborovu se samostatně (dodávkou) vypravila skupina vedená br. Jiřím Charfreitagem, která se na místě spojila s hlavní skupinou poutníků. Bratři na místě začali s přípravami celkové rekonstrukce památné zborovské mohyly, zmapovali zborovské bojiště pro potřeby plánování dalších aktivit na příští rok, pátrali po dalších pohřebištích padlých Čechů a Slováků obou válčících stran. Filmař Jakub Tabery na místě pořídil několik filmových záběrů k použití pro chystaný dokument.

U zborovské mohyly uspořádali členové ČsOL pietní akt. Po položení květin, kterého se zúčastnili také místní zastupitelé a český vojenský atašé, obdržela většina přítomných do rukou kladívka, aby s nimi symbolicky okleпали omítku mohyly na znamení započetí rekonstrukce. Tak se také stalo, a nyní lze

jen doufat, že práce budou odbyvat hladce, aby se příští rok na oslavách 100. výročí zborovské bitvy mohla pyšnila zaslouženým novým kabátem. Po aktu u zborovské mohyly následovalo uctění padlých rakousko-uherských vojáků u vesnice Košilov a padlých legionářů na hřbitově obce Ozerna.

K večeru se obě skupiny členů ČsOL opět rozdělily. Poutníci pokračovali autobusem do Tarnopolu. Tam jen málokdo vynechal večerní procházku tímto krásným městem. Nehledě na to, že se jednalo o poslední noc před odjezdem domů, kterou se někteří rozhodli raději probdít.

V pátek 8. července vedla cesta z Tarnopolu do Lvova, největšího města západní Ukrajiny. Poutníci v něm měli možnost individuální prohlídky před opuštěním Ukrajiny. Po překonání polsko-ukrajinských hranic se autobus vydal do nedalekého města Přemyšl. Poutníci tak viděli jedno z nejstarších měst v Polsku. Nejznámější je však pevnost. Ta byla během první světové války třikrát obléhána. Nejprve bez úspěchu Rusy, podruhé pod jejich náporu a z nedostatku zásob pevnost kapitulovala. Potřetí byla obléhána a dobytá naopak rakousko-uherskými vojsky.

Poutníci navštívili dva objekty rozlehlého pevnostního komplexu – Fort XII Werner a Fort XI Salis Soglio. Zatím co na Werneru byla k vidění alespoň nějaká (byť šeredně zanedbaná) expozice, Salis Soglio je dnes zcela opuštěný a zarostlý. O to však zachovalejší a pro zájemce o fortifikace zajímavější. Hluboce zasvěceným průvodcem po přemyšlských fortech byl br. Viktor Šinkovec z boletické jednoty ČsOL.

Cestou z Polska se výprava ještě zastavila v Tarnově u budovy školy u ulici Józefa Poniatowskiego, na které je od roku 2012 umístěna pamětní deska připomínající příslušníky České družiny padlé v Haliči a Karpatech. Další cesta už vedla přes Český Těšín a Brno do Prahy. Po deseti dnech putování měli za sebou účastníci této poutě okolo 4 600 kilometrů. Taková číselka ovšem nedokáže obsáhnout, kolik si z pouti dovezli dojmů a příjemných vzpomínek.

Poděkování si za organizaci zaslouží br. Milan Mojžiš, zástupce MO ČR Pavel Filipek, zkušený řidič, vstřícní představitelé zastupitelských úřadů i každý jeden účastník poutě. Již nyní je jasné, že na tuto zahraniční pouť naváže v příštím roce další, s hlavním důrazem na zborovské okolí. ■

Většina účastníků legionářské poutě na hřbitově v Kalinivce, před památnou zborovskou mohylou. (foto Stanislav Pítr)

Novodružiník AUGUSTIN KMOŠEK

Před sto lety, 12. srpna 1916, byl v Záhřebu popraven novodružiník Augustin Kmošek, který se stal třetím a posledním prokazatelně popraveným příslušníkem České družiny, před ním stejný osud potkal v prosinci 1914 dvojici rozvědčků ze slavné mise do Českých zemí Antonína Grmelu a Josefa Müllera.

Augustin Kmošek se narodil 24. prosince 1889 otci Mikuláši a matce Heleně (rozené Drimlové) v domě č. p. 143 v obci Litrbach (dnes Čistá) u Litomyšle. Měl sedm sourozenců. Jeho otec byl mlynářem, stejné povolání po vychození čtyř tříd měšťanky vykonával i Augustin. Od roku 1910 vykonával prezenční vojenskou službu, se zhoršující se situací v Evropě byl 3. srpna 1914 mobilizován a po vypuknutí války poslán s vysokomýtským 98. pěším plukem na ruskou frontu. V okolí polského města Ryglice byl, pravděpodobně 24. prosince 1914, zajat.

V této oblasti již od počátku války operovala jednotka čs. dobrovolníků Česká družina. V té době také začalo platit nařízení, že do družiny mohou vstoupit noví dobrovolníci z řad zajatců, pokud podají přihlášku bezprostředně po zajetí. První takováto skupina tak učinila 21. prosince, Kmošek o pět dní později (13. prosince podle juliánského kalendáře). Výcvik nových dobrovolců probíhal v Tarnově a byl zakončen 31. ledna 1915 slavností přísahou. Následovalo přidělení těchto „novodružiníků“ jednotlivým rotám, Kmošek byl 4. února zařazen s dalšími 45 muži do čtvrté. Jeho jednotka se, stejně jako celá družina, právě přesouvala do nové operační oblasti v Karpatech. 4. rota působila u města Gorlice. Zde jí také zastihl německý útok gen. von Meckensena zahájený 2. května 1915. Kmošek byl během něho zraněn do ruky a padl do zajetí. Němci ho následně předali Rakušanům.

Byl převezen do Budapešti a zde léčen. Po uzdravení byl poslán do zajateckého tábora, kde se vydával za ruského Poláka Ondřeje Boberova z Varšavy, protože v případě prozrazení mu jako vlastizrádcí hrozil trest smrti. Zdá se, že jeho krytí fungovalo. Byl krátce přidělen na práci v Budapešti, následně byl převezen do Bělehradu, kde pracoval na výstavbě silnice do Šabace. Po nějaké době byl poslán na velkostatek barona Guttmana v Orahovici. Odtud však po čase utekl a byl 1. srpna 1916 zadržen četnickou hlídkou v nedalekém Osijeku. Při výslechu se pak přiznal, že po zajetí v roce 1914 vstoupil do České družiny. Byl proto předán armádě, která okamžitě zahájila soudní řízení stanného práva.

Soud proběhl 12. srpna v Záhřebu podle §327 voj. trestního zákona – ostatní proti branné moci státu namířené činy s hrozcím trestem smrti oběšením. Jako advokát mu byl přidělen dr. Hugo Kon, který chtěl obhajobu postavit na nejasné totožnosti. Kmošek však vše odmítl a trval na svém přiznání. Obžaloba také zajistila vojáka, který s Kmoškem sloužil v Dalmácii a ten ho pozitivně identifikoval. A ačkoliv se zřejmě celý soudní dvůr stavěl ke Kmoškovi vstřícně a snažil se najít cestu mírnějšího trestu, Kmošek z nějakého důvodu tvrdohlavě trval na přiznání. Byl tedy odsouzen k trestu smrti oběšením. Rozsudek musel potvrdit velící generál v Záhřebu, vedoucí soudce dr. Sommer ho však dvakrát osobně prosil o omilostnění. Generál ovšem svolil jen ke změně způsobu popravky z oběšení na zastřelení. Rozsudek byl vyneseno v 5 hodin odpoledne, poprava proběhla o dvě hodiny později. Dr. Kon se snažil získat milost ve Vídni, vzhledem k rychlosti vykonání trestu však odpověď nepřišla včas. Augustin Kmošek byl pohřben 15. srpna 1916.

Mikuláš Kmošek byl o synově osudu spraven přípisem ze dne 21. srpna 1916. Osud polozapomenutého hrdiny si připomněli účastníci vzpomínkové poutě ČsOL do Srbska a Rumunska na záhřebském centrálním hřbitově Mirogoj. ■

Účastníci legionářské poutě se na své letošní cestě do Srbska zastavili u hrobu novodružiníka Augustina Kmoška na hřbitově Mirogoj v Záhřebu.

Přesun mužů 1. praporu Čs. střeleckého pluku k jednotkám jihozápadního frontu na jaře 1916

ČESKOSLOVENSKÁ BRIGÁDA a ofenzíva generála Brusilova

text Michal Rak
foto archiv ČSOL

Brzy ráno 4. června 1916 byla silnou dělostřeleckou palbou zahájena na řece Styr ve Volyňské gubernii ofenzíva ruských vojsk pod velením generála Alexeje A. Brusilova. Původně se mělo jednat o součást společné ofenzívy dohodových vojsk. Vývoj na frontách ale nakonec znamenal, že ofenzíva měla ulehčit Francouzům (Verdun), Britům (Blízký východ) a zejména Italům (sočská fronta). Do bojů v jejím průběhu úspěšně zasáhly i vojáci 1. čs. brigády, která vznikla jen krátce předtím, 17. dubna 1916, a skládala se ze dvou střeleckých pluků.

Brusilov měl plán operace hotov již na počátku května, ale přípravy u sousedních frontů se protahovaly, a protože útok měl začít na všech frontách zároveň, byl stále odkládán. Když pak ofenzíva skutečně začala, nepřítel naprosto překvapila. Rakušané zaskočeni útokem se často vzdávali bez boje, avšak Němci kladli tuhý odpor. Do druhého dne se podařilo obsadit město Luck a postoupit až o 65 km. Ještě lépe se vedlo na Dněstru směrem na Karpaty. Rakušané 10. června zahájili všeobecný ústup a byla kompletně rozbita jejich 4. armáda. Rusové se chystali obsadit celou Bukovinu. Začaly se ale objevovat problémy, kdy ne všichni ruští velitelé na jiných úsecích bojiště byli ofenzívně nakloněni a nedokázali Brusilovovu úspěchu plně využít. Ještě na konci července došlo k velkému náporu na řece Stochod, ovšem na konci září ztratila ofenzíva na síle a zastavila se.

Generál Alexej Alexejevič Brusilov (1853–1926), velitel Jihozápadního frontu

Vjačeslav Platonovič Trojanov (1875–1918), velitel 1. čs. brigády

K úspěchu ofenzívy nemalou měrou přispěly i operace 1. praporu 1. čs. střeleckého pluku, který na začátku roku 1916 vznikl z legendární České družiny. Na mnoha místech probíhal útok podle informací, které právě on získal. Neméně úspěšně si ale vedl i v průběhu samotné ofenzívy. Úspěchy zaznamenávali Češi zejména v místech, kde jim protivníka tvořili krajané. Ti se poté, co zjistili, že stojí proti Čechům, často houfně dobrovolně vzdávali, přičemž 22. července tak učinil celý 13. olomoucký a 6. srpna 25. kroměřížský zeměbrance pluk. Mnoho cenných informací získávali také naši rozvědčíci při výslechu zajatých nepřátelských vojáků. Jednotlivé roty nejenom prováděly

rozvědky, ale nacházely se i na hrotě ruského postupu, kde využívaly znalosti volyňského Polesí z dřívější činnosti.

V čele nejúspěšnějšího pravého křídla ofenzívy ve směru na Luck postupovala 2. rota. Velmi úspěšně byly zejména rozvědky vedené prap. Švecem v oblasti Kiverce–Žabce až ke stanici Perespa. Na řece Strypě, kde se protivník hájil nejtvrději, působila 3. rota. Zde se 7 dobrovolníků 2. čety pod vedením br. Vondřicha zúčastnilo 20. června nočního útoku na Tribuchovce, jako

první vnikli do vsi a zajali přitom dvě hlídky. Zbylé čtyři působily u XXXII. armádního sboru a též se účastnily rozhořčených bojů. U IX. armády na Dněstru postupovala 4. rota směrem na Černovice, které byly dobyty 2. července. Poté byla vyčerpaná rota přeřazena k 32. pěší divizi a s ní odeslána na odpočinek do jižní Haliče. Po týdnu se přesunula na nové bojiště do Karpat.

Rozvědčíci 3. roty 1. pluku během odpočinku u řeky Zlatá Lípa během Brusilovovy ofenzívy, léto 1916

Čečkova 2. a Vavrochova 3. četa z 1. roty postupovaly v čele 16. divize podél železnice Tarnopol–Ježerná a připravovaly půdu pro její útok. Když k němu ale 6. června došlo, nebyli Rusové schopni prorazit nepřátelské pozice. Poté byli Čečkovi muži přesunuti na několik měsíců ke štábu 3. divize, kde prováděli průzkum nepřátelských pozic, účastnili se 27. července úspěšného dobytí Brodů a počátkem srpna bitvy na Stochodě, kterou Rusové překonali a rychle obsadili města Nádvořná a Stanislav a operovali v oblasti Zborova. Byly vymyšleny také nové způsoby distribuce agitačních letáků, přičemž nejslavnějšími se staly „Čečkovy proklamační balonky“ jednoduché papírové konstrukce naplněné horkým vzduchem, které byly za příznivého větru vypouštěny směrem k nepřátelským pozicím.

Do bojů ofenzívy zasáhl i 2. čs. střelecký pluk, neboli bývalý 2. prapor České družiny, ve kterém bylo k 14. červnu zařazeno celkem 839 mužů. Téměř výlučně se jednalo o ruské Čechy. Jednotky působily v oblasti Pinských močálů a u řek Pripjat, Strumeň a Jaselda. U 77. pěší divize prováděla rozvědky a udržovala spojení mezi jejími útvary od 23. července 1. rota. Podařilo se jí získat informace, že na levém břehu řeky Stochod jsou rakouské pěší pluky čísel 22., 24. a 80. Pro celkovou vyčerpanost byla ale v srpnu stažena na odpočinek a to až do 25.

září, kdy byla přidělena 83. pěší divizi. Petříkova 2. rota nejprve působila u 9. pěší divize, ale 11. června byla přidělena XXXI. armádnímu sboru, kde prováděla průzkum močálů v okolí vesnic Gorodišče, Sušickoje a Počepovo na řece Jaseldě. Například 26. června odešla rozvědky prap. Krejčířika do týlu nepřítele, kde strávila tři dny a získala mnoho informací, včetně rozestavení polních stráží. Následoval krátký odpočinek a již 17. července vedl prap. Hušek rozvědku 20 mužů ke vsi Sytoviči, které se bodákovým útokem podařilo obsadit dvě linie a najít dokumenty, které ukázaly, že pozice byly obsazeny 4. polským legionářským plukem. Rota poté konala rozvědky u pluků 2. turkestánské divize a na přelomu srpna a září v rajoně vsi Kaškovka zjistila přítomnost českých pluků.

U 83. pěší divize zastihl začátek ofenzívy 3. roty, která se již 13. června přesunula k 5. kozácké donské divizi, kde vykonávala průzkum a obranu břehu Vygonovského jezera. Na konci června byla poslána na odpočinek a poté byla přidělena přímo štábu III. armády. Vykonává pak rozvědky pro jeho různé jednotky. Od 16. srpna byla opět na odpočinku u štábu 2. čs. střeleckého pluku. Výrazné úspěchy zaznamenala 4. rota kpt. Pavlova působící v sestavě 1. kubánské kozácké divize. Již před plánovanou ofenzívou prováděla společně s kozáky

Důstojníci 2. pluku Krejčířík (vlevo) a Petřík (uprostřed) v létě 1916 před svým srubem na řece Šaře v Pinských bažinách

Tzv. „Čečkovův proklamační balonek“ pokus o bezpečnou a rychlou dopravu agitačních letáků k nepříteli

Ruští a čs. vojáci při vaření čaje v rajonu Okonsk, obec sama byla důležitým centrem formování čs. jednotek

průzkum týlu a získala zajatce, kteří pak vypověděli velmi cenné informace o síle, složení a rozestavení svých jednotek. V 10 hodin večer 19. června provedli dobrovolníci pod Pavlovovým vedením rozvědku v obtížném terénu severně od vsi Komora na řece Strumeň, podařilo se jim na mnoha místech narušit drátěné překážky a do nepřátelských zákopů naházet granáty a způsobit paniku. Ve 3 hodiny ráno však nepřítel podnikl prudký protiútok, který donutil dobrovolníky k ústupu. Úspěšná akce stála tři mrtvé a tři raněné, včetně kpt. Petrova. V průběhu bylo provedeno mnoho podobných útočných operací a rozvědek ke zjištění síly a rozložení protivníka, za což si rota vysloužila mnoho pochval a uznání. Nejmladší 5. rota byla na frontu vyslána 20. června k svobodnému korpusu v Nové Rudě, od počátku srpna pak vykonávala průzkum pro III. armádní sbor v oblasti řeky Stochod, podařilo se jí mimo jiné odhalit postavení nepřátelské dělostřelecké baterie.

Úspěchů československých rozvědků v létě 1916 v rámci Brusilovovy ofenzivy si povšiml i ruský tisk, který o Čechách často referoval a dostalo se jim i uznání samotného gen. Brusilova.

V době probíhající ofenzivy se také podařilo postavit plánované útvary čs. jednotek. Na konci července 1916 byl

Kozácká jednotka po obsazení města Brody během Brusilovovy ofenzivy v létě 1916

v Kyjevě dokončen výcvik 2. praporu 1. čs. střeleckého pluku, který se okamžitě začal přesouvat na frontu a to 6., 7. a 8. rota ke štábu pluku do Berežna a poslední zformovaná 5. rota dorazila v půlce srpna do Okonska. Ve stejné době vznikala také 6., 7. a 8. rota 2. čs. střeleckého pluku. V srpnu 1916 přicházely ke 2. pluku první posily z řad Čechů – zajatců. Ti slavnostně přísahali 6. října ve vesnici Okonsk a následně odjeli do pole. Nárůst počtu dobrovolníků umožnil 20. října 1916 vydání rozkazu o formování 3. praporů obou pluků. V létě 1916 se přihlásilo do čs. vojska již na 7 000 zajatců, a proto byl v Borispolu 21. října 1916 zřízen 1. čs. záložní střelecký prapor a důstojnická škola čs. brigády. Dalších 200 000 zajatých Čechů a Slováků bylo roztroušeno po zajateckých táborech, v dolech, zbrojních závodech a hospodářských usedlostech po celé Rusi.

Na konci října dorazily do Borispolu dvě pochodové roty od náhradního praporu čs. střelecké brigády a začal tak být formován 3. prapor 1. pluku. Jeho velitelem se stal pplk. N. P. Mamontov, veliteli rot byli prap. Hušek (9. rota), por. Kalina (10.), por. Dembský (11.) a prap. Číla (12.). Pod Mamontovým velením žil prapor vlastním životem s odkazem na husitské tradice. Jeho vojáci nosili nárameníky s kalichem a využívali husitské prapory. V době vrcholící ofenzivy tak bylo zakončena dlouhá úvodní fáze formování základu čs. vojska v Rusku, které bylo zakončeno o rok později po úspěšné bitvě u Zborova.

V té době se již Brusilovova ofenziva vyčerpala. Díky ní se sice podařilo odlehčit spojencům, Němci však záhy na východní frontu přesunuli velké množství kvalitních jednotek ze západu a převzali též velení nad všemi vojsky v oblasti. Rakousko-uherská armáda byla totiž ofenzivou rozložena a nakonec se nátlaku Berlína podvolila, čímž přišla o operační samostatnost. Ačkoliv se jednalo o jednu z největších porážek Centrálních mocností, které přišly o 617 tisíc mužů a musely místy ustoupit až o 120 km, vlastní Ruské ztráty 800 tisíc mužů podnítily sílící revoluční nálady, podpořené celkovým špatným stavem carské armády a těžkým životem vojáků v poli. Vojáci čs. brigády však splnili všechny zadané úkoly se ctí a vysloužili se další obdiv a úctu svých ruských velitelů i spolubojovníků. ■

Sté výročí bojů V DOBRUDŽI

Mezi významné kapitoly prvního československého odboje v době první světové války patří bez nejmenších pochyb bojová účast českých dobrovolníků během bojů na tzv. dobрудžské frontě na podzim roku 1916. V rámci 1. srbské dobrovolnické divize zde několik stovek českých dobrovolníků získalo vydatné bojové zkušenosti, které později většina z nich uplatnila během služby v československých legiích. Dobrudža se tak svým významem zařadila mezi takové pojmy, jako je Zborov, Terron či Doss Alto.

Zatímco se ve vynuceném exilu připravovaly zbytky poražené srbské armády na další bojové nasazení, které by vedlo k osvobození okupované vlasti, formovala se na území carského Ruska jednotka dobrovolníků převážně srbského, chorvatského, slovinského a také českého původu. Jednalo se o bývalé příslušníky rakousko-uherské armády, kteří na východní frontě padli do ruského zajetí. Početní převahu i politický vliv měli u jednotky Srbové a vznikající jednotka dobrovolníků se stala součástí srbské armády. Celkem se k jednotce hlásilo okolo 20 000 Jihoslovánů a Čechů z ruských zajateckých táborů. Centrem této dobrovolnické akce bylo černomořské přístavní město Oděsa.

Rodící se jednotce chyběli zkušení důstojníci. Čeští dobrovolníci, kteří se stali důstojníky již v rakousko-uherské armádě, tak byli vítanou posilou a byly jim ponechány jejich hodnosti. Velitelem jednotky se stal srbský plukovník Stevan Hadžić, který se do Oděsy dopravil z ostrova Kerkyra, kde se v té době nacházely zbytky srbské armády.

Od počátku roku 1916 postupně vznikaly tři pěší pluky, od dubna čtyři. Ty se staly součástí 1. srbské dobrovolnické divize (1. *Srpski dobrovoljačka divizija*). V srpnu 1916, před odchodem na frontu, mohla divize nasadit již zhruba 18 000 vojáků. Celkově se do 1. srbské dobrovolnické divize přihlásilo

Velitelem 1. srbské dobrovolnické divize byl jmenován plukovník Stevan Hadžić. (foto Archiv ČSOL)

téměř 600 Čechů, z nichž bylo 128 důstojníků.

Zatímco se formovala srbská dobrovolnická divize, vedlo Rumunské království jednání o vstupu do války. Z neutrality vystoupilo až na konci srpna 1916, kdy se přidalo na stranu dohodových mocností. Oproti očekávání však velice rychle přešlo do defenzivy, když na něj zaútočily síly Bulharska, Rakousko-Uherska a Německa. Právě mezi Rumuny a Bulhary panoval spor o území mezi Dunajem a pobřežím Černého moře, zvané Dobrudža.

A právě na tzv. dobрудžskou frontu byl na pomoc rumunské armádě vyslán ruský XLVII. expediční sbor pod velením generála Andreje M. Zajončkovského. Vedle dvou pěších a jedné jezdecké divize Rusů byla součástí sboru také 1. srbská dobrovolnická divize.

Vojska srbské divize se v Reni 1. září 1916 pluk po pluku postupně nalodili na ruské nákladní lodě a po dvoudenní plavbě byli vyloženi v rumunském přístavu Černá Voda (Cernavodă). Odtud nastoupili pěší pochod do tábora u města Medžidija (Medgidia). Ocitli se v Dobrudži.

Když do Medžidije dorazily všechny útvary divize, neboť do přístavu Černá Voda připlouvaly jednotlivé pluky zvlášť, vyrazila divize ráno 5. září 1916 konečně jako celek směrem na jih. Rozdělena na první a druhou brigádu postupovala divize dvěma proudy směrem k obsazenému městu Dobrič, které padlo mezi prvními do bulharských rukou.

V květnu 1916 vykonal ruský car Mikuláš II. přehlídku 1. srbské dobrovolnické divize v Oděse. (foto Archiv ČSOL)

Vojáci 1. srbské dobrovolnické divize po příjezdu do Černé Vody. (foto Archiv ČsOL)

Severozápadně od Dobriče u vesnice Kuru-nasredin (*Nasredin*) došlo 7. září 1916 k prvnímu boji srbské divize v Dobrudži. Srbskou kolonu na přesunu přepadla bulharská palba, která si vyžádala první raněné a padlé. Mezi zraněnými byl i velitel 2. brigády plukovník Stanković, když se palba bulharských zbraní zaměřila i na jeho pozorovatelské stanoviště na okraji lesa nad Kuru-nasredinem. Srbských vojáků se zmocnila panika, kterou umocňovala palba z domů v blízké vsi, která zabíjela bezbranné raněné srbské vojáky odnesené z bojiště na zřízené obvaziště. Vyčleněný oddíl srbských vojáků pak ze msty postřílel obyvatelstvo domů, ze kterých střelba vycházela, včetně žen a dětí.

Mezi prvními raněnými srbské divize při těchto bojích byl i český kapitán Otakar Libus ze 4. pluku a vůbec prvním padlým českým dobrovolníkem se stal poručík Jaroslav Řehák z 1. pluku.

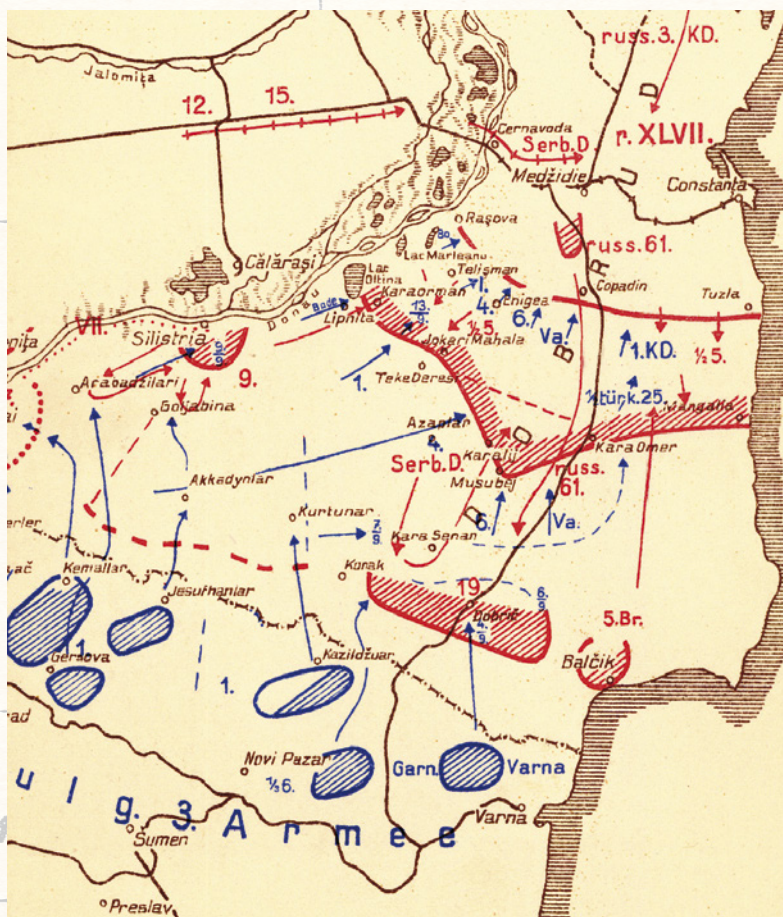
Jakkoliv však Srbové ustáli první nepřátelský nápor a Bulhary zahnali, museli se dát od Dobriče na ústup směrem na Saradžu. Ani bojový elán a dobrá morálka vojáků srbské divize nemohly vynahradit neúspěchy rumunských oddílů ustupujících na ostatních úsecích fronty. Ostatně, rumunská nepřipravenost na válku a bojová neefektivita se stala častým terčem výtek srbských a ruských důstojníků i vojáků. Byla totiž příčinou toho, že ač by Srbové a Rusové mohli postupovat, byli nuceni po úspěšných bojích ustupovat.

V polovině září dostala srbská divize rozkaz zaujmout pozice na linii Kokardža-Cobadin. U vesnice Kokardža (*Cocargea*, dnes *Pietreni*) došlo 19. září 1916 k jednomu z nejuživějších střetnutí dobрудžského tažení 1. srbské dobrovolnické divize. Přímou na Kokardžu postupoval 2. pluk, který byl ve vyrovnané linii podporován 1. plukem na levém křídle (na východ od vesnice) a na pravém křídle (na západ od vesnice) zpočátku jednotkami rumunské 9. divize. Jelikož však rumunské jednotky odpadly a nepostupovaly, byl na jejich místo nasazen 4. pluk tvořící srbskou divizní zálohu. 3. pluk srbské divize posiloval a rozšiřoval levé rameno a udržoval kontakt s rumunskou 10. brigádou a ruskou 61. divizí nalevo. Srbové i Bulhaři nastoupili do útoku na bodáky. Nastal boj muže proti muži, na nože, na pěsti. To vše za neustálých dělostřeleckých soubojů a přehradné kulometné palby.

Boje trvaly až do půlnoci. Ráno 20. září pak ukázalo jejich následky. Obě strany měly mnoho raněných a padlých. Z Čechů padli v bojích u Kokardže například poručík Josef Varta, podporučík František Zeis, podporučík Václav Ždimera a další. Po dalších přestřelkách s nepřítelem byla divize 22. září 1916 stažena k osadě Mahmut-Kujusi (*Mamut Cujus*). I přes mnohé oběti nepřinesly boje u Kokardže Srbům očekávaný cíl – zajištění linie Kokardža-Cobadin.

Doba odpočinku byla využita k načerpání sil, doplnění zásob a hlavně k alespoň částečnému doplnění ztrát z předšlých bojů. Posily přicházely od doplňovacího praporu z Oděsy. Mezi novými důstojníky bylo přes dvacet Čechů. Nově přichozí mužstvo přicházelo beze zbraní, bylo proto potřeba jej vybavit zbraněmi po padlých a raněných. Zkušenější vojáci si vyměňovali kořistní rakousko-uherské pušky, které dostali již v Oděse od Rusů, za lepší pušky rumunské a bulharské.

Rozkaz k odchodu na frontu byl 1. srbské dobrovolnické divizi vydán 1. října 1916 a začal být okamžitě plněn. Ještě v noci nad ránem 2. října se srbsí vojáci vydali za vydatného deště na pochod směrem na jihovýchod k městu Amzač (*Amzacea*), které se nachází zhruba 25 kilometrů na západ od pobřeží Černého moře. Severně nad Amzačí, u vesnice Endže-Mahala (*Engi-Mahale*, dnes *Mereni*), vybudovali Srbové zákopy a očekávali úder protivníka. Ten přišel hned po rozpuštění ranní mlhy 3. října 1916. Připravení Srbové však bulharské pěšáky uvítali palbou svých kulometů.

Linie dohodových sil na dobrudžské frontě byly rozloženy tak, že na východě u Černého moře stála jedna divize rumunská, směrem na západ pak divize srbská, dvě ruské a u Dunaje uzavírala linii druhá rumunská divize. Obsadit Amzač bylo úkolem pro 1. srbskou dobrovolnickou divizi. Na levém křídle útoku na město nasadili Srbové pouze 2. pluk, v dotyku s rumunskou 19. divizí u Topraisaru. Na pravém křídle byl 4. pluk posílený ze zálohy 3. plukem. 4. pluk sousedil napravo s ruskou 61. divizí. Srbský 1. pluk tvořil divizní zálohu. Proti srbské divizi stáli u Amzače vojáci turecké 25. divize, posílení o vojáky první brigády bulharské Třetí armády. I když se vojákům srbské divize podařilo překonat obránce města a dostat se do jeho ulic, museli jej opět opustit. Nepodařilo se totiž zajistit dvě návrší nad městem, mezi kterými Amzač stojí. Srbové tak opět museli zaujmout pozice severně od města. Po zmařeném srbském útoku se znovu opevnily i bulharsko-turecké jednotky a připravovaly se na protiútok, jak ostatně napovídala i zvýšená aktivita bulharských a německých letounů nad srbskými liniemi a vypuštění pozorovatelský balón nad Amzačí.

Dne 6. října 1916 se bulharské a turecké jednotky vydaly do útoku. Hlavní nápor byl veden směrem na Topraisar, tedy na levé křídlo 2. pluku a sousední Rumuny, kteří byli zakopáni v samotném Topraisaru. Mohutnou dělostřeleckou palbou byl Topraisar zapálen a rumunské linie byly ve tři hodiny odpoledne prolomeny. Vojáci 2. pluku srbské divize se tak ocitli nekryti na levém boku a museli střídavě pálit tu na nepřítele útočící na jejich pozice zepředu, tu na nepřítele nalevo. Za této situace byla linie neudržitelná, a tak se Srbové postupně stáhli. V bojích u Amzače byl mezi jinými raněn i poručík Emanuel Moravec, tehdy velitel kulometné čety, později nejznámější český kolaborant s nacisty.

Opuštěné zákopy na Kokardžou ráno 20. září 1916, po nejkrvavější bitvě srbských dobrovolníků v Dobrudži. (foto Archiv ČsOL)

U Amzače stáli proti srbské divizi také turečtí vojáci. Na snímku turečtí polní dělostřelci. (foto Archiv ČsOL)

Po neúspěšném pokusu o dobytí Amzače zůstala srbská divize po nějaký čas v zákopech u vsi Endže-Mahala nad Amzačou. Blížil se ale začátek velké ofenzívy vojsk Ústředních mocností, která měla prorazit dobrudžskou frontu a definitivně vytlačit dohodová vojska z Dobrudže. Bulharsko-turecko-německý

Podporučík Václav Ždimera, padlý u Kokardže, byl pohřben v obci Mahmut-Kujusi. Nad otevřenou rakví stojí kapitán Rudolf Geidl alias Radola Gajda. (foto Archiv ČsOL)

Srbské postavení u městečka Amzača v říjnu 1916. Důstojník v zákopu s rozepnutým pláštěm za kulometem je Čech, podporučík Jiří Čermák. (foto VÚA-VHA)

Padlým příslušníkům 1. srbské dobrovolnické divize byl v roce 1936 v Medžidžiji odhalen pomník. (foto VÚA-VHA)

útok začal 19. října 1916 od šesti hodin ráno masivní bubnovou palbou na srbské pozice. Nevyužitelné, v měkké hlíně slabě vyhloubené srbské zákopy se po dopadech pum rychle zasypávaly. K dělostřelecké kanonádě se přidal také pozemní útok.

Ústup jednotek 4. pluku kryly kulometry pod velením podporučíka Jiřího Čermáka. Když už mu zbyl pouze jediný střelbyschopný kulomet a patnáct vojáků (pušek se chopili i důstojníci), připravoval se na nejhorší: „Začínám se smířovat s myšlenkou, že z této kaše žít nevylezeme. Zamlouvám si od Panniče pro nejhorší případ revolver (sám jsem zbraně neměl); reviduji kapsy a ničím všechny lístky z domova a od známých, které mne došly poštou až do zákopu, trháje je na droboučké kousíčky a zašlapáváje do hlíny, aby nikdo podle nich nemohl zjistit, kdo jsem.“ Nakonec se však zachránili šťastným úprkem přes otevřenou planinu.

Během odpoledne byl také vydán rozkaz k evakuaci polního obvažiště lékaře podporučíka MUDr. Bedřicha Opletala. Lehce ranění byli odesíláni pěšky. „Pro těžce raněné připravujeme vozíky a improvizovaná nosítka, na nichž své kamarády odnášejí ti nejlehčeji ranění. Beznadějně případy museli jsme ponechat osudu. Jeden měl uraženy obě dolní končetiny. Když viděl, že poslední dvoukolka odjíždí, doplazil se k ní po břiše, aby se nějak zachytil. V očích plno hrůzy, držel se křečovitě její zádi a chvíli byl vláčen za vozem, než se vysílen pustil. Málokdy jsem viděl tak strašné zoufalství.“

Na ústupu byla ztracena ruská dělostřelecká baterie, která se ocitla v týlu nepřítele. Odvážným výpadem ji z obklíčení zachránila a přivedla zpět rota srbských dobrovolníků vedená českým důstojníkem, podporučíkem Václavem Kopalem, pozdějším podplukovníkem československých legií a generálem československé armády.

Celá dobudžská fronta se nezadržitelně posouvala směrem na sever. Kdykoliv se Srbové zastavili, aby postavili linii, na které by se postavili nepříteli, museli zvolit další ústup, neboť se na východě do jejich týlu dostával nepřítel přes pozice Rumunů. Cesta dál na sever dovedla srbské dobrovolníky do hornatější části Dobrudže. Cílem bylo překročení Dunaje na území carského Ruska. Některé odloučené útvary přešly

Podporučík Jaroslav Řehák z 1. pluku 1. srbské dobrovolnické divize, první padlý Čech v Dobrudži. (foto Archiv ČsOL)

Dunaj přes pontonový most u Brailly (Bräi-la), jako například podporučík MUDr. Opletal se svým přítelem kapitánem Rudolfem Geidlem alias Radolou Gajdou, pozdějším slavným legionářským generálem, který v řadách 1. srbské dobrovolnické divize působil jako lékař. A to i přesto, že skutečné lékařské vzdělání neměl.

Většina divize však překonala řeku až u města Isakča (Isaccea). Za Dunajem v Rusku nastal útrapám nezdařené dobudžské mise konec. První soustředění jednotlivých částí divize bylo okolo Ismajlu (Izmail, dnešní Ukrajina), města u dunajské delty. Po shromáždění zbylých jednotek byla 1. srbská dobrovolnická divize přesunuta k odpočinku do táborů v Berezovce (Berezivka, dnešní Ukrajina) a Vozněsensku (Voznesensk, dnešní Ukrajina). Později byla divize postupně přesunuta z Ruska do Řecka, aby se v rámci

pravidelné srbské armády zapojila do osvobozovacích bojů na soluňské frontě. Mezitím ji však opustili téměř všichni čeští dobrovolníci, kteří odešli do řad československých legií v Rusku, Francii i Itálii.

I když se srbská divize v bojích osvědčila a vyznamenala, a svou zásluhu na tom mělo nemálo Čechů, tvrdým bojům odpovídaly také srbské ztráty. Divize přišla o téměř 60% vojáků. Přesné počty padlých a raněných zatím neexistují, stejně jako zatím není znám přesný počet českých dobrovolníků, působících v řadách 1. srbské dobrovolnické divize. Z více než 40 padlých důstojníků divize bylo okolo deseti Čechů. Z řad mužstva se mohlo jednat o dalších asi 50 dobrovolníků české národnosti. Zhruba osm desítek Čechů bylo za svou službu vyznamenáno.

Na konci roku 1916 se na základě nových zpráv z Kyjeva rozhodla velká část českých dobrovolníků opustit řady 1. srbské dobrovolnické divize, aby se mohli přidat k formujícím se československým legiím v Rusku. Jako legionáři se tito „Srbáci“ osvědčili v dalších bojích za samostatnost československého státu. Služba v srbské armádě byla pro československé meziválečné důstojníky výbornou školou. Většina z nich se pak v letech druhé světové války zapojila do druhého československého odboje doma i v zahraničí. ■

František Kryštof jako plukovník meziválečné československé armády

A náš Franta Kryštofů
básnická je žíla
– a proto ho Mansarda
za barda, za barda
svého vysvětila.

text br. Petr Tolar
foto archiv ČsOL

První československý legionář František Kryštof

Jednou z nejvýraznějších postav mezi českými dobrovolníky působícími během první světové války v srbské armádě byl bez pochyb František Kryštof. Pro svůj brzký vstup do armády bojující proti Rakousko-Uhersku, si vysloužil neoficiální titul „první československý legionář“. Nejednalo se však o příslušníka České družiny, ani roty „Nazdar“ – hned s vypuknutím války vstoupil dobrovolně do srbské armády. František Kryštof však nebyl pouze vojákem, ale také schopným literátem.

František Kryštof se narodil 29. března 1891 v Týništi nad Orlicí v rodině Stanislava, obchodníka s dřívím a uhlím, a Kateřiny Kryštofových. V roce 1901 odešel do Hradce Králové studovat na gymnázium. Již během jeho studentských let se začal projevoval jeho básnický talent. V prostředí královéhradecké studentské skupiny *Mansarda* psal verše zábavné, později i vážnější protiválečné a protirakouské.

Studia na královéhradeckém gymnáziu, které na jeden rok vystřídal za gymnázium ve Vysokém Mýtě, zakončil složením maturity v červnu 1909. Následně odešel na právnickou fakultu Univerzity Karlo-Ferdinandovy, společně se svým spolužákem a přítelem Jiřím Červeným. Ten pak v Praze založil kabaret Červená sedma, kde se promítal také humor a poetika *Mansardy* – tedy i Františka Kryštofa. Studia práv zanechal Kryštof po dvou semestrech.

V září 1910 byl odveden ke službě v rakousko-uherské armádě a zařazen jako jednorokní dobrovolník k 5. pluku pevnostního dělostřelectva v jadranském Kotoru. V Kotorské Boce sloužil až do 30. září 1913. Doba strávená na Balkáně mu poskytla prostor pro vytvoření vřelého vztahu s Jihošlovany

a posílení uvědomění slovan-
ské vzájemnosti. Po propuštění
z armády se proto přestěhoval
do Bělehradu, kde se živil jako
úředník v bance.

Ještě před samotným vypuknutím války mezi Rakousko-Uherskem a Srbskem se rozhodl neuposlechnout mobilizační výzvu a zůstat se svými jihoslovanskými bratry. A hned 28. července 1914 dobrovolně vstoupil do srbské armády (údajně se hlásil již o den dříve). Proto je označován za „prvního československého legionáře“.

V době svého dobrovolného vstupu do řad srbské armády napsal František Kryštof báseň *Na srbské straně*, která vystihuje myšlení většiny českých dobrovolníků, kteří se rozhodli pro dočasnou roli „zrádců“ a spojili svůj osud s osudem srbského národa.

Kryštofovy zkušenosti z předválečné služby v rakousko-uherské armádě našly cenné uplatnění ve službách armády srbské. Opět se stal dělostřelcem, velitelem čety u 3. pluku polního dělostřelectva *Dunajského*. Pro své znalosti kotorské boky byl přidělen k srbské misi generála Boží Jankoviče při hlavním velitelském štábu černohorské armády. Právě Kotor se při svých ofenzivních výpadech snažili Černohorci dobýt, neboť jej považovali za neprávem odebrané vlastní území. Kryštof dokonce velel, jako srbský poručík (později nadporučík), baterii černohorského dělostřelectva na pohoří Lovčen, které se stalo symbolem bojů Černohorců s rakouskouherskou přesilou. Pod jménem *Lovčen* vydal Kryštof v roce 1927 dokumentární spis, ve kterém s úctou popisuje černohorské a srbské válečné odhodlání.

Po kapitulaci Černé Hory (13. ledna 1916) se vrátil do Srbska, kde sloužil nejprve na štábu Druhé armády generála Stepy Stepanoviče, později dokonce v hlavním štábu srbských ozbrojených sil. Se srbskou armádou prodělal strastiplný ústup přes Albánské pohoří na jih, do Řecka. Odtud se

Student
František Kryštof
na karikatuře jako „bard“
královéhradecké skupiny
Mansarda

Černohorští dělostřelci obsluhují 150 mm houfnice během obranných bojů v pohoří Lovčen

dostal na řecký ostrov Kerkyra (Korfu), kde probíhala reorganizace srbského vojska. Z Kerkyry se nově vycvičené a vycvičené srbské vojsko přesunulo do řeckého přístavu Soluň. Soluň byla centrem koncentrace dohodových sil na tzv. soluňské frontě. František Kryštof v Soluňi napsal báseň *Legionářova prosba*, namířenou na představitele dohodových mocností v prosbě za samostatný československý stát. V době pobytu u Soluňe se zajímal i o další české krajany, kteří působili jako dobrovolníci v srbské armádě. S některými z nich poté odplul do Francie, kde se přidal k formujícím se československým legiím.

Ve francouzském městě Cognac se v květnu 1918 stal příslušníkem 21. československého střeleckého pluku. V jeho řadách se zúčastnil bojů u Terronu v říjnu 1918. Byl povýšen na kapitána a pobočníka velitele československé brigády ve Francii. U příležitosti přísahy brigády 30. června 1918 v Darney složil Kryštof báseň *Odchod do boje*. Ostatně, poezii nezanedbával ani během nasazení v zákopech. Do vlasti se po válce vrátil v lednu 1919.

V březnu 1919 byl povýšen na majora a účastnil se bojů s maďarskými bolševiky na jižním Slovensku. Po krátké pauze se k činné službě v československé armádě vrátil v roce 1924. Dne 1. ledna 1936 se stal brigádním generálem, velitelem dělostřelectva V. sboru. Během své kariéry u československé armády vystřídal několik vojenských

Legionář František Kryštof, jak jej ve své karikatuře ztvárnil další z legionářů, malíř František Kupka

posádek. Tragický rok 1938 zastihl brigádního generála Kryštofa u V. sboru v Trenčíně. Nacistická okupace a krajní ohrožení československého národa však Františka Kryštofa nezlomily. Za protektorátu se zapojil do domácího odboje v Brně (Obrana národa) a Olomouci. Krátce byl vězněn gestapem a během května 1945 se účastnil povstání a osvobození Olomouce.

Do armády se po skončení druhé světové války vrátil pouze na krátkou chvíli. Po roce 1948 se dostal do hledáčku Státní bezpečnosti. V roce 1949 jej za údajnou odbojovou činnost proti státnímu zřízení zatkla. Byl internován v táboře nucených prací v Mírově a od roku 1951 byl přemístěn do pankrácké a později opavské věznice. Propuštěn byl až v únoru 1953. I v době věznění jej neopouštěla múza. Velice hodnotnou sbírku básní, psaných v době komunistického

věznění, vydal po svém propuštění pod názvem *Loutna z mříží*.

František Kryštof zemřel 20. února 1960 v Hradci Králové. Jeho manželka Jiřina (rozená Šupková) jej následovala o devatenáct let později. Brali se 27. července 1927, pro Františka to bylo již druhé manželství. Při jejím pohřbu byly jeho ostatky exhumovány a uloženy do hrobky rodiny Šupkových na farním hřbitově na Pouchově (dnes místní část Hradce Králové). Rehabilitován byl František Kryštof v srpnu 1990. ■

NA SRBSKÉ STRANĚ

František Kryštof,
27. července 1914

Životem, sluncem a barvami
všemi
červenec bohatě hýří,
zatím co po srbské zemi
předtucha války se šíří.

Sotva je žatva skosena,
sotva lid úrodu sklídí,
vtom jdou již smrti ramena
kosit zas hlavy těch lidí

Český můj hochu, jenž tu dlíš
na stoku Sávy a Dunaje,
na co vše dneska přemýšlíš,
zíraje v dálku do kraje?
Rakousko volá do zbraně
a je to mohutná říše!
Srbsko se chystá k obraně
oddaně, hrdě a tiše.
Trapné je toto rozcestí.
Jak bije srdce tvé rudé!
Budoucnost dobra nevěstí.
Kde tvoje místo teď bude?
Za hory, lesy pohlédni,
kam Tě zve úzkost tvé matky!

V přístavě loď je poslední.
Pospěš si, chceš-li jít zpátky,
chceš-li jít na břeh protější,
otrocké járho zas vzítí,
protože císař, jsa silnější,
vítězem může spíš býti!

Nechceš-li ale lízati
ruku, jež národ tvůj bila,
tu širší vlast tě zatratí,
by se ti navždy mstila.
Snad neužijš své země víc,
a dřív než bitvy vzplanou,
ani své matce nesmíš říci'

„s Bohem“ ni „na shledanou!“
Ať klně císař jakkoli:
deserter, vlastizrádce,
věz, zahyneš-li na poli,
či, zajat, na oprátce,
že skončíš aspoň svoje dny
jak člověk čestný, svobodný,
jenž neprodal se hladce.

Na srbské straně právo je,
na druhé hrubá síla!
Hodina rozhodná bila.
Pod srbský prapor do boje,
by po nás čestná vzpomínka zbyla!

Mausoleum padlých Srbů, Chorvatů
a Slovinců v Madžidii.
(foto Stanislav Pítr)

br. Petr Tolar

NAŠI V DOBRUDŽI – po sto letech

K sérii zahraničních poutí pořádaných Československou obcí legionářskou k 100. výročí působení legionářů na frontách první světové války se letos připojila také pouť po stopách českých dobrovolníků z řad srbského vojska. Akce připomněla sté výročí zapojení Čechů do bojů na tzv. dobrudžské frontě. A nejen to. Účastníci navštívili i místa spojená s boji srbské armády v letech 1914–1915 a následného ústupu ze Srbska. Novodobí „legionáři“ projeli při této pouti celkem osmi státy.

„Srbská“ pouť začala večer 24. srpna 2016 odjezdem autobusu Ministerstva obrany ČR s účastníky poutě z pražských Dejvic. Další cestující přistoupili v Brně a Mikulově. Před legionářskými poutníky stálo 5 800 kilometrů. Během noci projel autobus bezproblémově Rakouskem směrem na jih, do Slovinska. První zastávkou bylo slovinské druhé největší město – Maribor. Na hřbitově uctili poutníci padlé z první i druhé světové války – vojáky, partyzány i válečné zajatce – mezi kterými byla i řada Čechů a Slováků. Z Mariboru pokračovalo putování dál na jih, do Chorvatska.

V chorvatském hlavním městě byli poutníci uvítáni zástupci České besedy Záhřeb. Ta byla založena v roce 1874 Josefem Václavem Fričem a i když byla činnost spolku zakázána během obou světových válek, během té druhé se jeho členové podíleli na pomoci československým dobrovolníkům odcházejícím do zahraničního odboje tzv. balkánskou cestou. O aktivitách spolku vyprávěla současná předsedkyně, paní Alena Štokičová, a o jeho minulosti místopředseda, pan Jiří Juraj Bahník. Řídící tajemník ČsOL, br. Milan Mojžíš, předal besedě věcné dary a poděkoval za přivítání a pohoštění.

Prohlídku historického centra města absolvovali účastníci poutě pod vedením přívětivé průvodkyně. Společně s vojenským a leteckým přidělcem Velvyslanectví ČR v Záhřebu

plk. Tomášem Svozilem se poutníci přesunuli na hřbitov Mirogoj, ke hrobu československého legionáře Augustina Kmoška, zajatého příslušníka České družiny popraveného rakousko-uherskou justicí 12. srpna 1916 v Záhřebu. Členové ČsOL utvořili první čestnou stráž v historických uniformách příslušníků srbských dobrovolníků a v uniformách Aktivních záloh Armády ČR.

Během večera přejel autobus s výpravou chorvasko-srbské hranice a dojel do Bělehradu.

Pátek 26. srpna začal pro poutníky návštěvou Muzea letectví (*Muzej vazduhoplovstva*). Expozice muzea představuje vývoj letectví v Srbsku a výzbroj srbských vzdušných sil. Z exponátů zvláště zaujaly letouny *Nieuport 11*, *Hawker Hurricane*, *Messerschmitt Bf-109*, *Iľjušin Šturmovik*, *Republic Thunderbolt* a mnohé další. V několika kusech byl zastoupen letoun československé produkce *L-29 Delfin*. K neoriginálnějšímu exponátům patřily trosky „neviditelného“ amerického letounu *F-117 Nighthawk* sestřeleného nad Srbskem během jugoslávské občanské války.

Z muzea se autobus přesunul do centra města, kde poutníci navštívili Velvyslanectví ČR v Bělehradě. Delegáti ČsOL, br. Milan Mojžíš a válečný veterán br. Tichomír Mirkovič, a MO ČR, pan Pavel Filípek z Odboru pro válečné veterány, se věnovali jednání o pomníku českých padlých na území Srbska. Ostatní poutníci se vydali poznávat srbskou metropoli. Všichni společně se pak vypravili do vojenského muzea v pevnosti Kalemegdan. V muzeu byly k vidění uniformy, zbraně i vojenská technika. Zajímavá byla sbírka bojových zástav srbských pluků z první světové války.

Z Bělehradu se autobus odebral do Sremské Mitrovice, kde na hřbitově poutníci uctili padlé z bojů na řece Drině. Skromný pietní akt hluboce dojal místní hrobařku, která děkovala členům ČsOL za to, že se díky nim na padlé nezapomíná. Odtud pokračovalo putování do Dublje k dalšímu památníku padlých, který se nachází v kryptě pravoslavného chrámu sv. Nanebevzetí. Místní pravoslavný kněz zde poutníky srdečně

Pietní akt poutníků ČsOL u památníku bitvy na Ceru v Tekeriši.
(foto Stanislav Pítr)

přivítal a pohostil domácí pálenkou. U obou památníků byly položeny věnce a zazpívána česká hymna.

V sobotu 27. srpna vedla cesta poutníků k Památníku neznámého vojína (*Spomenik Neznamom junaku*) na vrchu Avala. Ten nechal postavit král Alexandr Karađorđević na památku všech Jihoslovanů padlých v letech 1912–1918. Poutníci a čestná stráž s praporem Ústředí ČsOL vystoupali na vrchol Avaly po impozantním schodišti a u hrobu neznámého vojína vykonali soukromý pietní akt.

Od Avaly jel autobus s poutníky do Tekeríše, kde se nachází hlavní památník bitvy na planině hory Cer. Tato bitva byla první velkým vítězstvím vojsk Dohody v první světové válce. Účastníci poutě u tekerišského pomníku bitvy položily věnec a zazpívali českou státní hymnu.

V Lajkovci se nachází jeden ze dvou památníků bitvy na Kolubaře, které výprava ten den navštívila. Boje na řece Kolubaře z přelomu listopadu a prosince 1914 znamenaly odrazení třetí rakousko-uherské ofenzívy proti Srbsku. V Lajkovci tuto bitvu připomíná pamětní deska a pamětní zvon před kostelem. Druhý památník se nachází v Lazarevci, v krytém pravoslavném chrámu svatého Dimitrije. U obou památníků položili zástupci ČsOL věnec a zapěli českou hymnu.

Poslední zastávkou bylo město Kragujevac s památníkem popravených vojáků slovenské národnosti, kteří se v červnu 1918 pokusili o vzpouru. Vojáci již za sebou měli válečnou zkušenost z východní fronty a odmítali dál prolévat krev na frontě v Itálii. Po potlačení povstání bylo 44 vojáků popraveno. K památníku v Kragujevci dorazila výprava již za večerního šera. Ani to však neubralo vážnosti pietního aktu, který poutníci u pomníku vykonali. Zde zazněla vedle české hymny také hymna slovenská.

V neděli 28. srpna čekal poutníky dlouhý přejezd do Černé Hory. Ještě předtím však v Srbsku vykonali dva pietní akty. První na hřbitově v Čačaku, u památníku obětí válek z let 1912–1918 čtyř vyznání (katolického, pravoslavného, muslimského a židovského). Pod Pomníkem čtyř vír (*Spomenik Četiri vere*) jsou uloženy ostatky 914 vojáků všech válčících stran. Z Čačaku odjeli poutníci do Kraljeva, kde na místním pravoslavném hřbitově uskutečnili malý pietní akt u památníku padlých vojáků rakousko-uherské armády, mezi kterými byla i řada vojáků českého původu. Tento, podobně jako i ostatní navštívené pomníky rakousko-uherským padlým, byl vybudován v době rakousko-uherské okupace Srbska v letech 1916–1918.

Z Kraljeva čekala poutníky osmihodinová cesta autobusem do 340 km vzdáleného hlavního města Černé Hory – Podgorici. Tam měli strávit dvě noci.

V pondělí 29. srpna se poutníci vypravili na místa spojená s ústupem srbské armády a boji černohorské armády proti rakousko-uherským jednotkám dislokovaným v Kotorské Boce. První zastávkou bylo město Kotor, přesněji přilehlé městečko Škaljari. Vedle hřbitova je zde umístěn památník čtyř popravených vůdců vzpoury námořníků v boce Kotorské. Povstání proti habsburskému mocnářství začali 1. února 1918 na palubě křižníku *Sankt Georg*. Jedním z vůdců vzpoury námořníků, kteří se vyhradili proti nedostatečnému rozdělování přidělů potravin a de facto i proti nerovnosti národů v Rakousko-Uhersku, byl Čech František Rasch. Vzpoura byla brzy potlačena a čtyři vůdci vzpoury, včetně Rasche, byli 11. února 1918 popraveni. Dnes je připomíná skromný památník, u kterého se poutníci sešli se zástupci místní samosprávy a místního sdružení účastníků protinacistického odboje, aby společně uctili památku popravených námořníků.

S doprovodem průvodce se poutníci odebrali do samotného Kotoru a jeho přístavu. Prohlédli si historické jádro města a námořní muzeum (*Pomorski muzej Crne Gore*). Poté se zastavili ve městě Budva, kde využili možnost koupání v Jaderském moři. Na zpáteční cestě do Podgorice se poutníci jen nakrátko zastavili u Skadarského jezera, největšího balkánského jezera, přes které se v závěru roku 1915 přeplavovali ustupující srbské vojáky a civilisté.

Pietní akt u památníku čtyř popravených vůdců vzpoury námořníků v boce Kotorské. (foto Stanislav Pítr)

V úterý 30. srpna se poutníci odebrali z Černé Hory na více než osmihodinovou cestu do srbského města Niš, třetího největšího srbského města a jednoho z nejstarších balkánských měst vůbec, kde uctili poutníci ČsOL památku českých vojáků padlých v rakousko-uherských uniformách na vojenském hřbitově ve čtvrti Delijski vis. Následovala cesta k srbsko-bulharským hranicím.

Od hranic vedla cesta do bulharského hlavního města Sofie. Tam dojela výprava až kolem jedenácté hodiny večer. Jediným, kdo na cestě dlouhé zhruba 580 neusnul, byli páni řidiči. Za to i za jejich řídičské kvality, které prokazovali během celé pouti, jim patří velký dík.

Vystoupení dětského tanečního souboru s lidovými tanci během pietního aktu v Cobadinu. (foto Milan Mojžíš)

Dopoledne 31. srpna bylo ponecháno individuálním prohlídkám Sofie. V půl jedenácté se všichni účastníci poutě opět sešli, aby pokračovali ve společném programu. Následovala cesta do Národního vojenského historického muzea (*Natsionalen voennoistoricheski muzey*). Muzeum je bohaté na sbírky těžké pozemní techniky, dělostřelecké techniky, chladných i palných zbraní, vojenských stejnokrojů i významů. Velmi obdivovaná byla moderní stálá expozice v hlavní budov.

Po prohlídce muzea následoval odjezd ze Sofie a další dlouhá cesta přes hranice, tentokrát přes bulharsko-rumunské. Po sedmi hodinách vystřídalo bulharskou metropoli hlavní město Rumunska – Bukurešť.

Ráno 1. září v Bukurešti bylo opět volné pro individuální prohlídku největšího rumunského města, ve kterém žije přes dva miliony obyvatel. Neznámější stavbou je Palác Parlamentu (*Palatul Parlamentului*), tzv. *Ceauseskův palác*. Jedná se o druhou největší administrativní budovu na světě (po americkém Pentagonu). Delegáti ČsOL mezitím navštívili Velvyslanectví ČR v Bukurešti a jednali o vybudování památníku českých dobrovolníků padlých během v Dobrudži.

Společně se pak poutníci vydali do Národního vojenského muzea (*Muzeul Militar Național*). Ve srovnání se sofijským

vojenským muzeem, se to bukureštské nemůže pochlubit tak moderní expozicí. Z pohledu vystavených kusů techniky, zbraní i uniforem, však ve srovnání obstojí. V muzeu se poutníci spojili s druhou výpravou členů ČsOL vedenou br. Jiřím Charfreitagem, která přijela z Prahy dodávkou. Obě skupiny legionářských poutníků se pak společně vypravily do kraje Dobrudža, do hlavního cíle této poutě.

První zastávkou spojenou s dobudžským bojištěm bylo město Černá Voda (*Cernavodă*) na Dunaji, kde se vylodovali vojáci 1. srbské dobrovolnické divize po plavbě přes Dunaj a vstupovali na dobudžskou půdu. V jejich pamětech se nejvíce uchoval mohutný železniční Most Krále Karla I. vystavěný v letech 1890–1895, ve své době nejdelší most v Evropě a třetí nejdelší na světě.

Z Černé Vody se obě skupiny legionářské poutě vydaly do letoviska Mamaia u města Constanta. Po ubytování v hotelu čekala poutníky společná večere se srbskou delegací, která si do Rumunska také přijela připomenout účast 1. srbské dobrovolnické divize v bojích na dobudžské frontě. Od této chvíle se i poutníci z Čech přidali k oficiálnímu programu oslav 100. výročí dobudžských bojů, které organizuje Liga rumunsko-srbského přátelství (*Liga de prietenie româno-sârbă condusă*). Díky vstřícnosti předsedkyně její odbočky v Constantě, paní profesorce Emílii Urseinové, se delegace ČsOL stala oficiálními hosty těchto oslav.

V pátek 2. září se poutníci zúčastnili nejprve pietního aktu ve městečku Cobadin u památníku padlých rumunských vojáků. Při vzpomínkové akci vystoupili s lidovými písněmi a tanci místní školáci, a pravoslavný i muslimský kněz vykonali mši za padlé. Čestná stráž s praporem Ústředí ČsOL byla posílena o bratry v historických uniformách, kteří se k výpravě připojili v Rumunsku. I zde došlo na pokládání věnce ČsOL.

Z Cobadinu se program oslav přesunul do obce Pietreni, která před sto lety nesla turecké jméno Kokardža (*Cocargea*). Bitva u Kokardže bývá označována za nejkrvavější střet, který srbská divize v Dobrudži svedla. Padlé této bitvy si poutníci i místní připomněli u památníku padlých této bitvy na místním hřbitově. Starosta pak poutníky pozval na pohoštění a po něm je vyzval k přesunu k obci Deleni, kde se nejviditelněji dochovala linie zákopů kokardžské bitvy.

Čeští a srbsští účastníci oslav 100. výročí bojů v Dobrudži u zákopů bitvy u Kokardže. (foto Petr Tolar)

Defilé čestných stráží ČsOL v současných i historických uniformách po skončení hlavního pietního v na hřbitově v Medžidii.
(foto Stanislav Pítr)

Od zákopů u Deleni se poutníci vypravili zpět do Constanty na návštěvu pobočky Národního vojenského muzea (*Muzeul Militar Național, Filiala Constanța*). Díky aktuálnímu výročí byla v muzeu instalována srbsko-rumunská výstava o bojích na dobrudžské frontě v roce 1916.

Sobota 3. září byla hlavním dnem oslav 100. výročí bojů v Dobrudži a vrcholem legionářské poutě. Slavnostní ceremonií ve městě Medžidia (*Medgidia*) byl program společných oslav zakončen. Pietní akt se uskutečnil na hřbitově u Mauzolea padlých Srbů, Chorvatů a Slovinců (*Mausoleul eroilor sârbi, croați și sloveni*). Mauzoleum v podobě pyramidy bylo postaveno v roce 1926 a byly do něj uloženy ostatky 224 vojáků 1. srbské dobrovolnické divize, kteří zahynuli v Dobrudži. Mezi těmi jsou i dobrovolníci z Čech. Výsledkem zahájených jednání by měl být nový památník v sousedství toho srbského, který by tyto Čechy zemřelé v Dobrudži připomněl.

Pietního aktu se zúčastnila čestná stráž členů ČsOL v uniformách AZ AČR se státní vlajkou a v historických uniformách praporem Ústředí ČsOL. Akt začal společnou mší pravoslavného popa, katolického kněze a islámského imáma. Po projevech došlo na pokládání květinových darů k pyramidě památníku. Za Českou republiku položil věnec zástupce velvyslance Tomáš Vostrý, s dalším českým věncem se přidali delegáti ČsOL. Trubač legionářské výpravy, br. Pavel Mikeš, odtroubil večerku a na závěr vykonaly nastoupené čestné jednotky malé defilé před oficiálními hosty. Vedle jednoty rumunské armády a srbských účastníků v historických uniformách se s hrdostí zúčastnili také obě čestné stráže ČsOL.

Ze hřbitova se poutníci přesunuli na městský úřad ke společnému posezení a jednání se zástupci města. Díky vzorní reprezentaci si poutníci ČsOL získali přízeň srbských kolegů i rumunských hostitelů, na kterou bude možné v budoucnu navazovat.

Poutníci pak pokračovali na další místo spjaté s působením českých dobrovolníků v Dobrudži – obec Amzač (*Amzacea*). Rychlejší skupina poutníků v dodávce provedla průzkum a konstatovala, že se v Amzači nenalézá žádné pietní místo, u kterého by se měli poutníci zastavit. Br. Charfreitag se pak za svou část výpravy rozloučil s těmi, co jeli autobusem, a dodávka vyrazila směrem k domovu. Ostatní poutníky však ještě čekalo několik zastávek na cestě domů. Po náročné jízdě a více než devíti hodinách dojel autobus s poutníky do města Sibiu.

Ráno 4. září bylo možné využít k prohlídce historického města Sibiu, česky též Sibiň. Město se nachází v Sedmihradsku (též Transylvánii) a ve středověku bylo hlavním centrem obchodu se sousedním Valašskem na jihu Rumunska.

Odjezd ze Sibiu znamenal i odjezd z Rumunska. Poutníci se po zhruba pěti hodinách jízdy dostali na území Maďarska. Zde zastavili u vojenského hřbitova ve městě Békéscsaba, kde jsou uloženy ostatky vojáků rakousko-uherské armády, mezi nimi i českého a slovenského původu. I zde položili poutníci ČsOL věnec a připomněli si oběti první světové války, bez ohledu na válečnickou stranu. Podobnou zastávkou pak bylo pohřebiště ve městě Szolnok, kde se na rozlehlém římskokatolickém hřbitově nachází památník padlých vojáků z první světové války. Každý z národů, jehož vojáci jsou na hřbitově pohřbeni, zde má svou žulovou stělu. Bohužel zůstávají opominuti vojáci původu slovenského, respektive jsou zahrnuti mezi maďarské padlé.

Po dvou návštěvách maďarských hřbitovů již nastal čas na dlouhou cestu do České republiky.

Velký dík patří organizátorům, hlavně tedy br. Mojžíšovi, který celou výpravu naplánoval. Velice cenná byla také pomoc zástupce MO ČR Pavla Filípka, a představitelů všech zapojených institucí a partnerských organizací.

A na prvním místě je třeba poděkovat všem poutníkům za jejich vzorné reprezentování Československé obce legionářské a zachování dobrého jména českých vlastenců v zahraničí. ■

V Bezručicích se představil Legiovlak v boji legionářů proti bolševikům

Vsobotu 23. června 2016 se největší součást projektu Legie 100 – Legiovlak poprvé představil veřejnosti nejen jako muzeum na kolečkách, ale jako součást bojové ukázky v rámci akce nazvané „Vlastním pořádkem“, kterou pořádala ČsOL ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR, Ministerstvem dopravy ČR, Agroholding Racov, a. s., KB Král, s. r. o., spolkem Plzeňská dráha, Dvorem Krasíkov, městem Bezručice, obcí Konstatiny Lázně, MAS Český Západ v Bezručicích.

Finální přípravy na víkendovou akci začaly pod vedením tajemníka projektu Legie 100 br. Jiřího Charfreitaga již ve čtvrtek, kdy bratři z několika jednot ČsOL připravovali pro návštěvníky nejen Legiovlak, ale především „bojiště“, které vzniklo na louce

u železniční trati Bezručice – Konstatiny Lázně. V sobotu v 9 hodin se na bezručickém vlakovém nádraží otevřel Legiovlak veřejnosti, na kterou čekal bohatý program. Kromě prohlídky jednotlivých vagonů Legiovlaku a parní lokomotivy mohli návštěvníci shlédnout také výstavu v nedalekém železničním muzeu, výstavu o legiích v Domě U Haranta či repliku letounu Sopwith 1 1/2 Strutter, který byl k vidění na blízkém letišti, kde vyčkával na svoji účast v bojové ukázce. Součástí dopoledního programu byly i dvě hrané scény odzbrojování našich legionářů bolševiky, které sehráli členové ČsOL a přítomných klubů vojenské historie. Účastníci scének se svých rolí zhostili na výbornou, a tak diváci této historické ukázky nebyli ochuzeni ani o ruční výměnu názorů mezi československými legionáři a bolševiky.

Hlavní část programu čekala návštěvníky této netradiční zastávky Legiovlaku ve 14 hodin, kdy se odehrála komentovaná bojová ukáзка boje čs. legionářů s bolševiky o Transsibiřskou magistrálu, do které se vůbec poprvé zapojil Legiovlak s parní lokomotivou. Ačkoli měli v první části ukáзки bolševici navrch, z konečného vítězství se nakonec radovali legionáři, kteří za pomoci vlaku, letadla a ukořistěného obrněného vozu Austin dobyli bolševické pozice. Ukázkou, která byla doplněna řadou pyrotechnických efektů a při které udi-

voval přihlízející svými nízkými průlety letoun Sopwith 1 1/2 Strutter, ocenili při závěrečném defilé účastníků boje bezmála dva tisíce diváků nadšeným bouřlivým potleskem. Program pokračoval opět na nádraží, kde byl návštěvníkům znovu zpřístupněn Legiovlak, jehož prohlídku doprovázela živá hudba hrající na perónu nádraží. Legiovlak byl v Bezdruzičích otevřen pro veřejnost i v neděli, kdy se opět setkal s velkým zájmem, a tak se návštěvnost víkendové bezdruzické zastávky vyšplhala na celkových 2 500 lidí. ■

LEGIOVLAK V PRAZE

Po roce se Legiovlak vrátil zpět do Hlavního města, kde od 2. do 30. srpna pobýval v areálu bývalé výtopny Národního technického muzea nedaleko Masarykova nádraží. Již v první den pobytu v Praze se stal Legiovlak středem pozornosti různých médií. Masivní reklamní kampaň od České televize zajistila muzeu na kolečkách a jeho posádce silnou návštěvnost nejen Pražanů, ale i návštěvníků z celé republiky. Prázdninové dny a pěkné počasí přilákalo k vlaku nejen turisty a rodiny s dětmi, ale např. i příměstské tábory. Volné pondělky, během kterých bylo muzeum pro veřejnost uzavřeno, využívala posádka k údržbě a opravám soupravy, výcviku se zbraní, pořádkové přípravě a dalším podobným aktivitám. O zájmu o Legiovlak z řad návštěvníků svědčí i množství zdigitalizovaných fotografií legionářů, které posádce vlaku návštěvníci přinesli. Celkem se jedná o téměř 200 nových portrétů do databáze legionářů. Kromě fotografií přinesli návštěvníci i několik zajímavých věcí po svých předcích, z nichž některé byly opravdu unikátní. Celkem expozici v Praze navštívilo na 22 000 návštěvníků. ■

BAHNA 2016

text redakce
foto archiv ČsOL

Poslední červnovou sobotu byl zahájen tradiční svátek, kde se prolíná vojenská historie se současností – Den pozemního vojska BAHNA 2016. Pro zájemce byl v prostoru Západní Bahna u Strašic na Rokycansku v bývalém Vojenském újezdu Brdy celý 25. červen 2016 věnován nejen prezentacím současných bojových postupů Armády České republiky a výcviku vojenských profesionálů, ale také důležitým milníkům z dějin československého vojenství.

Hlavní dynamickou ukázkou AČR byla hodinová obranná operace k zamezení postupu nepřítele, kterou česká armáda demonstrovala připravenost a odhodlání chránit státní hranici a obyvatele České republiky. V nacvičeném scénáři jednotky 4. brigády rychlého nasazení zneškodnili nepřítele v hloubce obrany a zabezpečili zasazení druhého sledu jednotek 7. mechanizované brigády k obnově státní hranice. Vše pak probíhalo za podpory letectva a dělostřelectva. V rámci operace obsadil aeromobilní výsadek z vrtulníku Mi-171Š důležitý most, jehož udržení bylo podstatné pro další postup. Tuto činnost podpořili letectvo a ženisté, kteří před nepřítele položili minové pole. Následoval útok mechanizovaných jednotek za podpory vrtulníků a dělostřelectva, které protivníka zničily. Nakonec zdravotníci 4. brigády rychlého nasazení ošetřili zraněné a připravili je na odsun z bojiště.

V rámci Bahen se tradičně představili i příslušníci Vojenské policie ukázkou zadržení nebezpečného pachatele a vojáci 25. protiletadlového raketového pluku ze Strakonice. Program zpestřili také američtí vojáci s bitevním vrtulníkem AH-64 Apache. Na Bahnech měly zastoupení i ozbrojené síly Rakouska, Slovenska a Polska.

Celkem se do cvičení Bahna před zraky 50 000 diváků zapojilo přes 1 000 vojenských profesionálů včetně žáků Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO Moravská Třebová, s více než 330 kusy pozemní techniky.

Na řadu přišly i události s vojenské historie. V rámci připomínek 100 let od boje československých legií v první světové válce bylo připomenuto nasazení našich pilotů ve Francii leteckou bitvou a v další historické ukázce mobilizace československé branné moci v září 1938.

Den pozemního vojska Bahna 2016 organizovala Armáda ČR reprezentovaná Velitelstvím pozemních sil v čele s genmjr. Jánem Gurníkem ve spolupráci s Nadací Pozemního vojska AČR. Na akci se však jako vždy významně podíleli další partneři – Sekce podpory Ministerstva obrany, Vzdušné síly AČR, Vojenská policie AČR, Velitelství výcviku – Vojenská akademie, Policie ČR, Vězeňská služba ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Muzeum na demarkační linii v Rokycanech, Československá obec legionářská a kluby vojenské historie. ■

25. výročí Pouštní bouře v libereckém Vesci

Již po několikáté se v libereckém areálu Vesec sešly nejen bezpečností složky naší republiky, aby sobě a návštěvníkům připomněly důležité historické okamžiky – válku v Perském zálivu známou také jako operace Pouštní bouře, ve které československé jednotky bojovaly po boku koalice 28 států vedené Spojenými státy americkými proti diktatuře Saddáma Husajna. Dalším důvodem této vzpomínkové akce bylo zažehnout v dětských srdcích plamen cti a hrdosti na to být součástí národa, který se zúčastnil osvobodování vojensky utlačovaného Kuvajtu. Tato akce, která byla zaměřená především pro děti, nebyla plná pouze historických momentů, her, ukázek zbraní a vojenské techniky, ale také spolupráce všech složek naší obrany a velkého množství dobrovolníků. Jako odraz této komunikace byla akce, která lidem přiblížila nejen historii ale také to, jak dokáže ochota dobrovolníků a všech složek dohromady spolupracovat.

Ze strany pouhého návštěvníka, jsem byla velmi překvapena počtem lidí, kteří si i v tak horkém počasí našli čas podílet se na této připomínkové akci. Odměnou za to jim bylo nepřeborné množství aktivit a ukázek. Pokud zrovna nevypukla bitva o Kuvajt nebo nebyli převezeni uprchlíci přes hranice, mohl návštěvník shlédnout vystoupení děvčat ze skupiny Takt, pokochat se zbraněmi a vojenskou technikou, vyzkoušet si střelbu na terč, pozorovat zásah policejních jednotek nebo jen ve stínu poslouchat hudbu a pozorovat děti projíždějící se na koních.

Jako přihlížející na jeden z hlavních programů – bitva o Kuvajt, jsem byla vtažena do děje tak, jako bych byla přímo součástí bitvy. Divák mohl být svědkem střelby, rozprostírajícího se dýmu po údolí z nehody na ropné věži či mohl zažít atmosféru projíždějících tanků či stíhaček Gripen, které prolétaly nad válečným územím. Těm, kteří se situací nebyli seznámeni či nerozuměli určitým pasážím, byl poskytnut během celé ukázky komentář. Pro ještě větší efekt z bitvy, měli všichni účastníci ukázek dobové stejnokroje, zbraně i techniku. Velmi obdivuji dobrovolníky, kteří v tak horké sobotě a ve svém volném čase běhali půl hodiny po louce ve vojenských oděvech a v plynových maskách, aby ukázali zejména dětem, jak důležité je nezapomenout na historii a poučovat se z ní.

Sama jsem měla také možnost zahrát si v jedné z ukázek – převoz uprchlíků přes hranice Schengenu. Za veškerou tou podívanou z bitvy a převozu uprchlíků, která pomine během několika okamžiků, je spousta práce a úsilí. Každý účastník, který má většinou úkol i jinde, musí během chvíle předat svou práci či ji ukončit a přejít na scénu. Sehnat veškeré potřebné propriety a zkontrolovat zbraně. Bez ohledu na počasí se obléknout do předepsaného oblečení.

Na vlastní kůži jsem si zažila, jaké to je se ve 30stupňovém vedru obléct do dlouhé mikiny a kalhot a v rozpálené dodávce vyčkávat na to, až se lidé seskupí a přijde povel shora. Když přišel povel, museli jsme v dodávce dojet na místo kontroly, kde nám jako uprchlíkům nařídili vystoupit z auta policisté i vojáci, kteří na slunci stáli celou ukázkou. Zkontrolovali nás, odvezli a samotní tam museli čekat na další várku uprchlíků a snažit se nestírat si každým pohybem pot z čela. Po odehrání scénky měla většina herců necelých pět minut na to, převléci se do uniforem na bitvu o Kuvajt a přesunout se na místo boje. Naštěstí celou dobu panovala dobrá nálada. Všichni se zúčastnili dobrovolně, a tak se po celou dobu těžších a lehčích chvil snažili zachovat pozitivní přístup a náladu, která se pak velmi odrážela na tom, jaký dojem mělo celé představení na diváky.

Lze tedy akci považovat za vydařenou, a to jak ze strany návštěvníků, tak ze strany účastníků. Lidé si domů odnášeli nejen zážitky z bitvy, ale také dobrou náladu a v hlavě znějící písničky skupiny Spejbls Helpers – revival AC/DC. Doufejme tedy, že příští ročník bude neméně vydařený jako ten letošní. ■

Výročí uznání československé armády v Darney

V rámci české oficiální delegace odletěli v sobotu 25. června 2016 do francouzského Darney zástupci ČsOL pod vedením místopředsedy Obce legionářské br. Tichomíra Mirkoviče společně s dalším válečným veteránem a členem Předsednictva RV ČsOL br. Josefem Švarcem. Na konci června tak byl již tradičně připomenut novodobý Den ozbrojených sil České republiky, odkazující se na 30. červen 1918, kdy bylo přísahou československých jednotek u francouzského Darney stvrzeno oficiální uznání československé armády Francouzskou republikou. Jednalo se tak o jeden z nejzásadnějších milníků na cestě k mezinárodnímu uznání samostatného státu Čechů a Slováků na konci první světové války.

Letošní vzpomínkový akt u památníku na místě přísahy se odehrál zcela netradičně za silné průtrže mračen. Déšť provázel událost až do jejího konce. Památku československých legionářů uctila delegace Ministerstva obrany pod vedením náměstkyně

pro řízení sekce právní Alena Netolická, za přítomnosti zástupce velvyslankyně ČR ve Francii Daniela Volfa, přidělnce obrany ČR ve Francii brig. gen. Jaroslava Malého, ředitele Agentury vojenského zdravotnictví AČR brig. gen. Zoltána Bubeníka a zástupce ředitele Odboru pro válečné veterány MO Milana Bachana. Za francouzskou stranu byl přítomen starosta městečka Darney Yves Desvernes a také prefekt oblasti Vosges Jean-Pierre Cazanave-Lacrouts.

Vzhledem k nepříznivému počasí pronesli řečníci své projevy až na recepci v Darney, která byla letos v režii slovenského zastoupení ve Francii

za přítomnosti velvyslance SR ve Francii J. E. Marka Eštoka. Následně neformální setkání se jako vždy neslo v přátelském duchu a městečko Darney opět prokázalo, jak si cení faktu, že je nepochybně spojeno s tak významnou událostí v moderních dějinách Čechů a Slováků. ■

V Bytči odhalili pamětnou desku příslušníkovi Roty Nazdar JOZEFOVI ADAMÍKOVÍ

br. Ferdinand Vrabel

V Bytči 12. júla 2016 odhalili na jeho rodnom dome pamätnú dosku rodákovi Jozefovi Adamíkovi (20. 7. 1885–5. 7. 1916), príslušníkovi Roty Nazdar, ktorý padol pred 100 rokmi pri obci Chaulnes neďaleko Belloy-en-Santerre v bitke na Somme. Adamíkovi odhalili túto dosku už v roku 1930, ale v päťdesiatych rokoch ju museli z domu sňať. Pôvodná tabuľa aj s reliéfom hlavy Adamíka sa však zachovala až do súčasnosti a miestna občianska iniciatíva na čele s JUDr. Antonom Školekom a Jurajom Hajdúchom sa rozhodla jej znovu inštalovaním pripomenúť si pamiatku ako Jozefa Adamíka, tak aj ostatných československých legionárov, ktorí pochádzali z Bytče.

Adamík svoje rodisko, Veľkú Bytču, opustil ako 23-ročný v roku 1908, pretože v Uhorsku mu hrozil trest väzenia za spievanie slovenských piesní, čo úrady vyhodnotili ako podvracanie štátu. Najskôr odišiel do Viedne a potom do Karlových Varov, kde sa zoznámil s Čechmi, ktorí si plánovali cestu do Paríža – hlavného mesta nielen umenia, ale aj módy. Adamík bol vyučený dámsky krajčír, opeť dúfal, že sa v Paríži dobre uplatní. Získal tam nové kontakty a ďalšie štyri roky strávil v Londýne. Pobyť v takých veľkomestách mal na mladého Slováka veľký vplyv. Do Paríža sa vrátil na začiatku roku 1914.

Je len prirodzené, že keď sa po vyhlásení vojny začal v Paríži nábor Čechov a Slovákov do dobrovoľníckej jednotky, ktorá potom pod názvom Rota Nazdar bojovala v rámci Cudzineckej légie v zostave Marockej divízie, spontánne sa do nej už v auguste 1914 prihlásil aj Adamík. Spolu s ostatnými dobrovoľníkmi odišiel potom do Bayonne, kde sa podrobil výcviku a po zložení prisahy 12. októbra 1914 bojoval najprv v Champagni pri Remeši, v máji 1915 pri Arrase, znovu v Champagni, potom pri mestečku Souain a napokon na rieke Somme, kde 5. júla

1916 padol v krutých bojoch neďaleko Belloy-en-Santerre. Adamíkovi bola od prezidenta Francúzskej republiky udelená vysoká pocta – pamätný list „Mort pour la France“.

Na slávnosti v Bytči sa za Ministerstvo obrany Slovenskej republiky zúčastnil plukovník Ing. Radovan Ivančík, náčelník odboru Generálneho štábu ozbrojených síl Slovenskej republiky s čestnou strážou, primátor Bytče Bc. Miroslav Minářčík, Mgr. Andrej Gallo, pred-

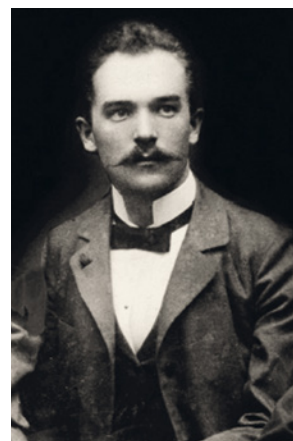
nosta Okresného úradu v Bytči, zástupcovia Československej obce legionárskej z Břeclavi v dobových uniformách, predstavitelia Nadácie Milana Rastislava Štefánika a ďalší hostia.

Po štátnych hymnách Francúzska, Českej republiky a Slovenskej republiky, krátkom oboznámení prítomných s pôsobením Jozefa Adamíka v Rote Nazdar, bola znovu odhalená pamätná doska tohto slovenského vlastenca, ktorej autorom je významný slovenský sochár Frico Motoška (1891–1956). Celú slávnosť uzavrela Večierka a hymnická pieseň Kto za pravdu horí. K tejto pietnej akcii mohlo dôjsť aj vďaka občanovi Bytče Ľubomírovi Pradeniakovi, ktorý dosku uchoval a bezplatne ju poskytol občianskej iniciatíve, ktorá celú oslavu pripravila.

Pri príležitosti slávnostného odhalenia pamätnej dosky Jozefovi Adamíkovi vydala občianska iniciatíva aj Bulletin, pre ktorý poskytla svoju štúdiu „Bojoval som až do smrti za slobodu“ Mgr. Gabriela Albrecht Žiaková, MAS z Univerzity v Bordeaux Montaigne a prezidentka Združenia Slovaquitanie v Bordeaux.

Členom Občianskej iniciatívy a všetkým, ktorí sa o znovu odhalenie pamätnej dosky Jozefovi Adamíkovi v Bytči pričínili vyslovil svoje uznanie a vďaka aj generálny delegát združenia Le Souvenir Français pre Slovensko profesor Dr. jur. Dr. Phil. Dominique J. M. Soulas-de Russel. ■

Konferencia s medzinárodnou účasťou o Jozefovi Gregorovi-Tajovskom v Martine 23.–24. júna 2016

Dni Milana Hodžu v júni 2016 boli venované osobnosti Jozefa Gregora-Tajovského, politikovi, legionárovi a spisovateľovi. Nad podujatím prevzal záštitu premiér Robert Fico.

Vedecká konferencia o Tajovskom pokrývala takmer celý život a dielo tohto významného slovenského predstaviteľa a venovala sa aj jeho manželke Hane Gregorovej. Okrem už tradičného oboznámenia sa s rodokmeňom Gregorovcov, ktorého predstavil na základe s mravčou usilovnosťou zozbieraných údajov z matiek a ďalších dokumentov Zdenko Ďuriška z Národného biografického ústavu Slovenskej národnej knižnice v Martine, si účastníci vypočuli príspevky o pôsobení Tajovského ako učiteľa, bankového úradníka či tajomníka Slovenskej národnej strany. S osudmi Tajovského počas prvej svetovej vojny a v československých légiách oboznámil prítomných riaditeľ Vojenského historického ústavu v Bratislave plukovník Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD., a profesor Právnickej fakulty UK v Bratislave JUDr. Jozef Beňa, CSc. Veľkým prínosom boli príspevky PhDr. Pavla Husárika z Teoretického lýcea J. G. Tajovského v Nadľaku o rokoch Gregorovcov v Nadľaku a docentky PhDr. Nadeždy Jurčišinovej, PhD., z Prešovskej univerzity o pôsobení Tajovského v spolku slovenských študentov Detvan v Prahe a o jeho chápaní česko-slovenskej vzájomnosti. Magistra Lucia Šteflová z Prešovskej univerzity priblížila prešovské roky Gregorovcov,

profesor PhDr. Svetozár Krno, CSc., sa zase zaoberal pobytom Tajovského na Sibíri a na Ďalekom východe. Na podujatí odznelo aj viacero príspevkov o pôsobení Gregorovcov v prvej ČSR (PhDr. F. Vrábek) a o literárnej a dramatickej tvorbe Tajovského (PhDr. M. Mikulová, CSc., PhDr. J. Beňovský, CSc.). Magistra Soňa Sváčová, PhD., z Literárneho a hudobného múzea Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici predniesla príspevok detailne oboznamujúci s históriou zriadenia Pamätného domu Jozefa Gregora-Tajovského v Tajove.

Veľké zásluhy na úspešnom podujatí v minulosti mali obec Sučany a aj predseda organizačného výboru Dní Milana Hodžu PhDr. Miroslav Pekník, CSc., riaditeľ Ústavu politických vied SAV v Bratislave, ktorý úspešne spolupracuje aj s orgánmi štátnej správy v záujme podpory tohto významného projektu.

Z konferencie o Jozefovi Gregorovi-Tajovskom – tak ako to býva zvykom – vydá Ústav politických vied SAV kolektívnu monografiu – zborník príspevkov.

(kráteno)

DEN OZBROJENÝCH SIL na Vítkově

text br. Jiří Filip
foto MO ČR

Pät dní po ceste do francouzského Darney se přesně v den výročí přísahy československých legionářů z 21. a 22. čs. střeleckého pluku konal dne 30. června 2016 slavnostní nástup na Čestném dvoře Národního památníku na Vítkově.

Přítomna byla celá řada předních představitelů armády a veřejného života v čele s předsedou Poslanecké sněmovny PČR Janem Hamáčkem, místopředsedou Senátu PČR Přemyslem Sobotkou, kardinálem Dominikem Dukou, ministrem obrany Martinem Stropnickým a náčelníkem Generálního štábu AČR arm. gen. Josefem Bečvářem. Československá obec

legionářská byla reprezentována předsedou naší organizace br. Pavlem Budinským a dalšími členy orgánů volených sněmem.

Ministr obrany u příležitosti Dne ozbrojených sil udělil ocenění 29 představitelům vojenského života – válečných veteránům, aktivním příslušníkům Armády ČR i zástupcům aktivních záloh. Ocenění tak obdržel i místopředseda ČSOL brig. gen. Emil Boček, genpor. Jaroslav Klemeš nebo řídicí tajemník ČSOL br. Milan Mojžíš. ■

Legionářská cesta k hrobu TGM v Lánech

text br. Jiří Filip
foto Pavel Dobrovolný

Tajemníkem ČsOL br. Jiří Filipem byl při cestě na Lánský hřbitov připomenut účastníkům význam tradice pro ČsOL. I v dobách nejtěžších směřovali českoslovenští legionáři k hrobu prezidenta Osoboditele v den výročí jeho narození a úmrtí. V době komunistického režimu tyto legionářské delegace každoročně vedl k hrobu T. G. Masaryka až do svého vysokého věku generál A. M. Číla, jenž byl ve své době rovněž významným představitelem ČsOL. Tím, že dnes ctíme stejně památku T. G. Masaryka, vzpomínáme i na následovníky jeho odkazu z doby minulé.

Ve středu 14. září 2016 si legionáři připomněli smutné výročí smrti prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Ke společné cestě z Prahy, vedené členem Předsednictva Republikového výboru ČsOL br. Jiřím Vlasákem se kromě členů ČsOL připojila i řada sokolek a sokolů, ale i zástupců Masarykova demokratického hnutí, Českého svazu bojovníků za svobodu a dalších organizací.

Samotného pietního aktu, organizovaného příslušníky Hradní stráže, se účastnil předseda Senátu PČR pan Milan Štěch a náčelník Vojenské kanceláře Prezidenta republiky brig. gen. Jan Kaše. I delegace ČsOL uctila památku prvního prezidenta položením věnce k jeho hrobu. Po ukončení pietního aktu se účastníci odebrali do lánského Muzea T. G. Masaryka, kde si prohlédli expozici a pohovořili se zástupci dalších přítomných spolků. ■

ČsOL součástí programu PRAŽSKÉ MUZEJNÍ NOCI

text ses. Marcela Volfová
foto archiv ČsOL

Vsobotu 11. června 2016 se uskutečnil již 13. ročník Pražské muzejní noci, kterého se zúčastnila prostřednictvím členů Jednoty Praha 3 i Československá obec legionářská. Ta byla zapojena do programu, který pro návštěvníky připravil Národní památník Vítkov. Zástupci ČsOL v dobových uniformách na čas obsadili jeden z prostorů památníku, kde pro návštěvníky připravili výstavky zbraní a výstroje legionářů za 1. světové války a čs. vojáků působících za 2. sv. války jak ve Velké Británii, tak v SSSR. Návštěvníci si tak mohli zblízka prohlédnout nejen zbraně, o které byl tradičně největší zájem, ale i např. součásti výstroje,

věci každodenní potřeby, či plynové masky, používající se v dobách války, které si několik přítomných ze zvědavosti vyzkoušelo. Pozornosti a četným dotazům neunikaly ani dobové uniformy, které měli členové ČsOL na sobě, a které přítomným daly možnost detailně si prohlédnout jak oděni našich vojáků bojujících v obou světových válkách, tak i uniformu pro ženské pomocné sbory, tedy ATS. Doplněním celého programu bylo promítání dobových záběrů z výcviku našich vojáků v Anglii během 2. sv. války. Zájem návštěvníků, ať už těch malých, nebo dospělých, byl veliký a dle reakcí a četných dotazů lze usoudit, že se program ČsOL na Vítkově líbil a zaujal. ■

Předání seznamu hrdinů z JÁCHYMOVA

Dne 21. srpna 2016 nastal významný a slavnostní okamžik. Symbolicky to bylo v den oslav 500 let od založení královského města Jáchymova, kdy se připomínají slavné historické události a slavné postavy dějin tohoto regionu. Tím okamžikem byla příležitost využít pozvání starosty města Jáchymova Ing. Bronislava Grulicha a zavítat při tak významné příležitosti s možností předání zcela zvláštního daru. Ten dar si pro pana starostu a vlastně pro všechny občany města Jáchymova připravil válečný veterán br. Václav Šrámek, jako představitel Československé obce legionářské, Svazu bojovníků za svobodu a Sdružení válečných veteránů ČR. Bratr Šrámek předal před přítomnými občany seznam účastníků první a druhé světové války, jednak rodáků Jáchymova, a také osídlenců po roce 1945, tedy občanů města Jáchymov a jeho okolí. Předaný seznam byl panem Šrámekem dohledán a zpracován jako výsledek oslav 70 let od ukončení druhé světové války v květnu 2015, kdy bylo na schůzích karlovarských odbojových organizací Svazu bojovníků za svobodu, Československé obce legionářské a stejně i tak Svazu válečných veteránů předneseno mnoho vzpomínek na účastníky války. Zároveň bylo žádáno, hledat způsob, jak nejlépe uchovat vzpomínky na účastníky první a druhé světové války.

Jedna z možností na zachování vzpomínek bylo oslovit představitele územních samospráv a kronikáře těch měst, kde žili účastníci války s návrhem, zda jsou ochotní převzít takové seznamy. A zároveň navrhnout vedení města zřídit pamětní desku se jmény účastníků války k uchování vlasteneckých tradic dalším generacím. A podařilo se.

Bylo to symbolické setkání i s ohledem na samotné datum, protože právě české vlastenectví a hrdinství provázejí i stinné stránky spojené s persekcí těch, kteří neváhali se pro své češství obětovat, a to i za cenu let strávených za dráty pracovních lágrů a zdmi věznic. Zvláště pak Jáchymov je spojován s temnou minulostí. Do dnešních dnů, kousek od místa setkání s panem starostou, jsou jako varovný prst zachovány vzpomínky v podobě skanzenu. Ten tak připomíná dobu ne až tak nedávnou, kdy hrdinové českého národa museli v nelehkých podmínkách strádat za své přesvědčení v pracovních táborech Jáchymovska.

Díky vstřícnosti pana starosty a organizátora předání Mgr. Petra Fialy mohl br. Šrámek naplnit své poslání. Seznam vlastenců, těch, kteří byli přímými účastníky boje za svobodu českého národa, bude snad na věčnost součástí kroniky města a tak i historie regionu Jáchymova.

Velké díky, bratře Šrámku a pane starosto!

Výprava do Itálie na DOSS ALTO

br. Petr Čížek

Začátkem srpna vykonali členové Československé obce legionářské a příznivci vojenské historie soukromou cestu na kótu Doss Alto, aby zde uctili památku padlých.

Jako místo odjezdu byla určena Plzeň, zde se sešla celá naše výprava, mužstvo bylo rozděleno do dvou osobních automobilů a vyrazili jsme přes Německo a Rakousko do slunné Itálie. Do města Arco jsme dorazili v časných ranních hodinách, ovšem místo slunné Itálie nás čekaly přívalové deště a další rozmarné počasí. Přesto jsme se, podle určeného plánu, setkali s panem Zanonim, předsedou organizace alpinů z Arca, a dalšími místními alpiny, se kterými jsme společně vykonali pietní akt v olivové zahradě v Arcu, kde byli 22. září 1918 popraveni čtyři Čechoslováci zajatí v boji na Doss Alto. Poté byla naše výprava pozvána na vynikající oběd spolu s poutavou přednáškou o historii organizace ANA (Associazione Nazionale Alpini). Odtud se naše skupina přesunula do Rovereta, kde jsme položili věnec k pomníku vojákům padlým během první světové války v tomto úseku fronty, po čemž následovala prohlídka Ossaria a Zvonu míru. Odtud jsme ještě pokračovali do vojenského muzea v Roveretu, ovšem zanedlouho nás začal tlačit čas, proto se naše skupina začala ubírat směrem do Naga, kde nás uvítal pan Rosa, předseda organizace alpinů z Naga a Trenta. V této chvíli se konečně začalo počasí umoudřovat, a vyskytly se první příznaky slunce, což jsme kvitovali s uspokojením.

S panem Rosou jsme domluvili podrobnosti naší zítřejší návštěvy na horské chatě Baita di Dos Casina, a v jeho milé společnosti jsme vyrazili zdolat kótu Doss Alto. Faktem je, že když nás viděl strojit se do plné polní, která náleží československému legionáři v Itálii, tvářil se dosti nedůvěřivě, přesto však byl evidentně překvapen, když nás viděl, skákat po kopcích a balvanech coby

kamzíky. V jeho doprovodu jsme dorazili zhruba do půli cesty na Sasso Sega, kde se oddělil, a my pokračovali vlastním pořádkem. Ke kaverně Doss Alto, kam jsme dorazili v odpoledních hodinách a jali jsme se budovat přístřešky a chystat zásoby vody z místní studny. Naším cílem bylo přiblížit se tehdejšími podmínkám, tomu tedy odpovídalo i veškeré naše vybavení. Po přípravě noclehů jsme povečeřeli každý jednu erární konzervu s chlebem, rozdělili hlídky a ti šťastnější se odebrali ke spánku.

Druhý den jsme vstali časně, po ranní kávě s chlebem jsme vyšplhali přímo na kótu 703 Doss Alto, kde byl vykonán pietní akt a odsloužena laická mše za padlé v první světové válce. Poté jsme chvatně pobalili a vyrazili na Baita di Dos Casina, kde jsme byli očekáváni k obědu, na který nás pozvali alpini z Naga. První pokusy o pěší přesun se proměnily ve výletní okruh po masivu Monte Baldu, proto jsme raději zvolili návrat do výchozího bodu a přesun na horskou chatu po známější silnici. Na Baita di Dos Casina jsme byli uvítáni početnou skupinou

místních alpinů a byli jsme nuceni zdolat úctyhodné množství grilovaných žeber, klobásek, fazolí, vína, grapy, kávy a zákusků. Poté jsme se spolu s alpiny vydali na obhlídku po masivu Monte Baldo a místech spjatých s československými legiemi. Mezi nejzajímavější místa patřilo bezesporu bývalé velitelství divize, z kteréhož místa bylo pořízeno mnoho notoricky známých historických fotografií. Rovněž pozůstatky zákopů, dělostřeleckých pozic, kaverny, kuchyně, ale i nádherné výhledy nás nenechaly chladnými. Později jsme dorazili i na místa, která jsme navštívili během našeho ranního bloudění, o čemž jsme však před našimi průvodci raději pomlčeli. Ve večerních hodinách jsme dorazili zpět k naší kaverně – utrmácení, ale navýsost spokojení. Po zbytek dne jsme sušili potem prosáklé prádlo na slunci a kochali se **výhledem z kóty** do okolí. Po setmění byly opět rozděleny hlídky a ti, kteří nebyli obšťastněni nějakou tou hlídkou se vydali k spánku.

Náš poslední den jsme věnovali prohlídce samotného Doss Alta. Pod vedením br. Dleska, jenž zná Doss Alto i poslepu,

j jsme se vydali nejprve Zákopem smrti na předsunutou pozici Roncola Italiana, místo které bylo 21. září 1918 napadeno jako první. Poté jsme se vydali přímo do kaverny, kde jsme si prohlédli ubikace pro mužstvo, studnu (zejména ti, kteří zde ještě nebyli pro vodu) a následně jsme pokračovali tunelem, kolem všech kulometných střílen, namířených do údolí. Poslední střílnou jsme kavernu opustili a tak jsme mohli ze zálohy přepadnout jednoho z bratří, který si prohlídku kaverny odpustil. Poté jsme se pobalili a vyrazili zpět dolů, každý z nás obtížen myšlenkami na tvrdý úděl vojínů bojujících v tomto horském prostředí. Po návratu k automobilům jsme se převlékli ze stejnokrojů a jednomyslně odhlasovali koupel v jezeře Lago di Garda, následovanou obědem v pizzerii v rodném domě plukovníka Tulia Marchettiho, jednoho z mužů, kteří úzce spolupracovali s československými legiemi v Itálii. Poté již nezbylo než se nalodit do automobilů a vyrazit do svých domovů, znavení ale nadmíru spokojení a plni dojmů k přemítání. ■

Pomník obětem 1. světové války v Dolní Moravici obnoven

br. Pavel Rapušák
a br. Antotní Zgažar

Pomník obětem 1. světové války z Dolní i Horní Moravice na Rýmařovsku byl původně odhalen 13. srpna 1922. Pomník na svém místě stojí dodnes, ale jeho podoba a účel doznaly za 94 let řadu změn, jak to bylo v našich končinách běžným zvykem. V roce 1975 byl odstraněn a nově instalovaná deska hlásala, že je tu na paměť našich osvoboditelů z roku 1945. Po roce 1989 se deska zachovala, ale zmizela hvězda a koule. Toto torzo tu zůstalo až do roku 2015, kdy se věci ujalo vedení obce, tak jak mu to ostatně ze zákona přísluší. Finanční zdroje na rekonstrukci poskytlo Ministerstvo obrany ČR, obec a v neposlední řadě i Krajské sdružení rodáků z Dolní a Horní Moravice. Společně obnovené dílo pak bylo předáno veřejnosti 10. září 2016 v 10 hodin dopoledne. Za účasti asi 50 občanů obce i delegace Krajského sdružení německých rodáků položili k památníku věnce starosta Dolní Moravice pan Pavel Kopeček a předseda Krajského sdružení německých rodáků pan Alfred Klaner. Oba pak pronesli projevy, ve kterých vyzvedli důležitost vracet místům paměť a poděkovali všem zúčastněným za pomoc při rekonstrukci tohoto památníku. Slavnostního vysvěcení s modlitbou v českém i německém jazyce se pak ujal pan páter Karel Rechtenberg.

Připomínáme si polovinu času trvání 1. světové války, která krutě zasáhla do života obyvatel všech zúčastněných národů Evropy a je potěšitelné, že nezapomínáme na ty, kteří se již nikdy do svých domovů a ke svým rodinám nevrátili. Obnovený památník v Dolní Moravici je dílem důstojným a otvírá další prostor pro porozumění mezi národy a jak jsme mohli na vlastní oči vidět i prostor pro osobní přátelství mezi bývalými a současnými obyvateli obce.

Delegace vedení Jednoty ČsOL v Bruntále „34. pěšího pluku stělce Jana Čapka“ vyslovila starostovi obce panu Pavlu Kopečkovi srdečné poděkování za tento čin i za pozvání k slavnostnímu znovuodhalení pomníku padlým. ■

Oslava Zborova spojená s folklórním festivalem

text br. Jiří Filip
foto Pavel Bajer

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

V den výročí bitvy u Zborova v sobotu 2. července 2016 se v Bakově nad Jizerou konal šestý ročník Pojizerského folklórního festivalu. Záštitu nad letošním festivalem převzal předseda Poslanecké sněmovny PČR Jan Hamáček.

Zahájení festivalu bylo spojeno s uctěním památky padlých v bitvě u Zborova. Pietní akt u bakovského pomníku padlým byl organizován bratry z mladoboleslavské jednoty ČsOL a hlavního projevu se ujal její předseda br. Tomáš Pilvousek, který připomněl i osudy v bitvě padlých rodáků z Dolního Pojizeří. Následoval průvod v čele se státní vlajkou, který směřoval na bakovské náměstí, kde byl zahájen kulturní program festivalu.

Festivalu, jenž přivítal na tisíc návštěvníků, se zúčastnilo 150 účinkujících. Na scéně pod širým nebem mohli příchodí po celý den spatřit sérii tanečních a hudebních vystoupení souborů - kromě domácího Pozdního sběru z Malé Bělé to byl FS Jiskra z Plzně, DFS Lipinka z Vracova a s nimi společně Tetičky z Vracova (bývalé tanečnice souboru Lipina),

FS Dykyta z Přerova nad Labem, Slováký krúžek z Prahy, hudební skupina Amnis z Mladé Boleslavi a bratrské duo Patrik a Hynek Hradečtí z Domažlic. Festival přispěl k přiblížení krásy lidových krojů, tanců, písní a různých zvyků a obyčejů, jež vycházely ze života našich předků široké veřejnosti. ■

Legionářské setkání

text br. Oldřich Gregar
foto ses. Jarmila Faltová

JEDNOTA ČsOL V ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Na společném setkání sester a bratrů Jednoty ČsOL v Ústí nad Orlicí byli tradičně středem pozornosti legionáři – veteráni a to zvláště ti, kteří prodělali boje za druhé světové války. Hlásí se věk a také zdravotní problémy, ale to není pro mnohé na překážku, aby se i nyní zapojovali dle možností do nejrůznějších aktivit, tj. do spolupráce s jinými vlasteneckými organizacemi nebo činnosti v ČsOL.

Mezi ně patří také naše členka npor. v. v. Božena Ivanová, bývalá příslušnice

Válečná veteránka npor. v. v. Božena Ivanová se zástupcem Krajské rady KČP br. Oldřichem Gregorem.

2. československé samostatné paradesantní brigády v Sovětském svazu. Mimo jiné je členkou Českého svazu bojovníků za svobodu a dále čile spolupracuje s Klubem českého pohraničí. Na návrh Klubu českého pohraničí „strážmistra SNB Josefa Hendrycha“ Česká Třebová udělila Národní rada KČP Boženě Ivanové medaili I. stupně a to za boj za svobodu Československa, za její vlastenecké postoje a dlouholetou aktivní spolupráci s Klubem českého pohraničí.

Medaili před zúčastněnými předal za Národní radu zástupce Krajské rady Pardubice a rovněž člen ČsOL bratr Oldřich Gregar. ■

Víkend ve znamení JOSEFA SLUNSKÉHO

JEDNOTA ČsOL VE VALTICÍCH

ses. Zuzana Kuntová,
tajemnice jednoty

Červenec utekl velmi rychle, člověk se nenaděje a je za námi půlka prázdnin. Než se s námi tento měsíc rozloučil, připomněli jsme si některé události v našem regionu. Ti z nás, kteří nebyli zrovna na dovolené, jistě nelitují, neboť na tento víkend připravila valtická jednota bohatý a pestrý program.

Svou pouť jsme započali 30. července 2016 u Lípy republiky před kostelem sv. Augustina – Milosrdných bratří ve Valticích, abychom si připomněli 96. výročí připojení Valticka k Československé republice. Počasí nám více než přálo, za přítomnosti vysokých slunečních teplot přivítal předseda jednoty ČsOL Valtice všechny přítomné. Čestnou stráž drželi členové jednoty oblečení do historických uniforem. Na úvod zazpíval písně Ženský sbor Valtické krojované společnosti „Výběr z bobulí“. Položení věnce se zhostil předseda jednoty za spoluúčasti starosty Valtic Ing. Pavla Trojana. Následovala písnička „Ach synku, synku“ v podání bratrů Trčkových z Lanžhota, kteří měli s touto písní loni premiéru. Na závěr ještě zazpíval Výběr z bobulí a přítomní se poté přesunuli na valtický hřbitov.

Zde jsme vzdali hold padlým rodákům za Velké války u památního kříže, který nechal vybudovat v roce 2014 Město Valtice, Jednota ČsOL ve Valticích a Římskokatolická farnost Valtice, a který byl vysvěcen vojenským kaplanem Jaroslavem Zoubkem.

Ti, kteří měli čas a chuť, se ze hřbitova přesunuli do Kulturního domu v obci Hlohovec u Břeclavi. Došlo i mnoho místních Hlohovčanů, celkem se našlo v jednu chvíli na 90. V rámci projektu Růže pro válečné veterány se zde uskutečnil koncert Vinařských romantiků se

Křest knihy v Hlohovci

Zdeňkem Junákem, který mezi písničkami vyprávěl veselé historicky nejen ze svého života. K jídlu se podával vynikající guláš z polní kuchyně, který uvařili naši členové z jednoty Valtice.

Hlavním bodem večera byl křest nové knihy z edice (Ne)zapomenutí vojáci s názvem „Se sokolem na klopě – brigádní generál Josef Slunský“. Autorem této úctyhodné publikace je předseda jednoty ČsOL Valtice Mgr. František Trávníček, který svou píli a nadšením pro věc nedal zapomenout na významného rodáka obce.

Publikace zachycuje životní osudy Josefa Slunského, narozeného 6. října 1877 v Hlohovci, první světovou válku, boje na Slovensku a výstavbu nové armády Československé republiky. Největším přínosem Josefa Slunského byl aktivní podíl na vytvoření horských jednotek čs. armády v letech 1920–1930 a jeho přechodu na armádu moderního typu. Symbolem horských jednotek, dislokovaných od Žiliny až po Prešov, byl sokol se třemi lipovými listy. Od roku 1920 límcovou insignií – letícího sokola, nosil dlouhých deset let na své uniformě i Josef Slunský. V roce 1933 byl Josef Slunský ze zdravotních důvodů přeložen do výslužby. O rok později umírá v Bratislavě, kde je také pohřben.

Sudičkou knihy byla starostka obce Hlohovec RNDr. Marie Michalcová, kmotrem na dálku pak předseda správní rady Nadačního fondu Legie 100 MUDr. Jindřich Sitta. Knize popřál i Zdeněk Junák, který se svými Vinařskými romantiků věnoval autorovi knihy poslední skladbu večera nazvanou „Píseň kamarádovi“ od Vladimíra Vysockého.

V neděli 31. července 2016 se členové jednoty ČsOL Valtice, občané Hlohovce u Břeclavi spolu se svou starostkou a dále zástupci Ozbrojených sil Slovenské republiky – 1. zástupce náčelníka Generálního štábu OS SR genmjr. Ing. Pavel Macko, CSc., ředitel VHÚ Bratislava plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD., brig. gen. Ing. Zdeněk Jakůbek, vojenský přidělenec ČR na Slovensku a další vzácní hosté sešli na Ondrejskom cintoríně v Bratislavě, aby „znovuobjevili“ hrob Josefa Slunského při 82. výročí jeho úmrtí. Na hrobě Josefa Slunského bychom jen marně hledali jeho údaje, hrob není nijak označen. Výše uvedení zástupci si dali za cíl v dalším roce zjednat nápravu a na hrob zde umístit tabulku s iniciály brigádního generála, jehož si je vhodné připomínat a ctít.

Na úvod události organizátor akce, Mgr. František Trávníček, představil ve stručnosti Josefa Slunského. Následovalo kladení věnců a řeči hostů. Na konec pronesl kaplan OS SR modlitbu. Za zvuků „večerky“ jsme se s brigádním generálem Josefem Slunským rozloučili.

Ze zapomenutého generála se stal nezapomenutý voják, jenž se zasloužil o vznik horských jednotek československé armády v letech 1920–1930. Voják „se sokolem na klopě“.

Uctění památky Josefa Slunského vysokými zástupci slovenských ozbrojených sil

(redakčně kráceno)

VZPOMÍNKA NA RADISTU SILVER A

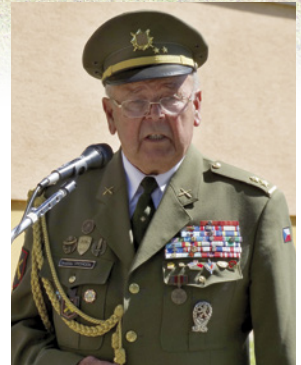
JEDNOTY ČSOL V ROKYCANECH A V PLZNI

Zástupci plzeňské a rokycanské jednoty se pravidelně účastní tradiční vzpomínkové akce v obci Břasy na Rokycansku, aby zde uctili památku československého parašutisty Jiřího Potůčka, člena paradesantu SILVER A. Letos se akce uskutečnila dopoledne v neděli 10. července 2016 u pomníku parašutisty před obecním úřadem.

Byť se nejedná o velkou obec, jako každoročně se na akci sešlo několik desítek vzácných hostů, zástupců různých zájmových skupin, spolků a organizací. V úvodu všechny přítomné představil a uvítal starosta obce, pan Miroslav Kroc. Jelikož v rámci své paraskupiny plnil Jiří Potůček úkoly radiotelegrafisty, byla mu do nebe odvysílána zdravice v Morseově jazyce. Se životem parašutisty Jiřího Potůčka a s historií paradesantu SILVER A seznámil přítomné pan Václav Toman z plzeňské odbočky Svazu letců ČR. Tento spolek následně věnoval obci Břasy obraz s kresbou britského letounu Halifax, který v noci z 28. na 29. prosince 1941 vysadil nad okupovanou vlastí

paraskupiny SILVER A, SILVER B a ANTHROPOID. O podrobnostech agenturní rádiové komunikace Jiřího Potůčka se ve svém příspěvku zmínil Ladislav Vítík, taktéž z plzeňské odbočky Svazu letců ČR. O potřebě připomínat si hrdiny československého odboje a o potřebě hájit svobodu i v dnešní, byť mírové, době hovořil europoslanec Jiří Pospíšil i radní Plzeňského kraje pro oblast sociálních věcí Zdeněk Honz. Za pravidelnost a oddanost této vzpomínkové akci poděkoval stálým účastníkům místostarosta města Rokycan, pan Jan Šašek.

Nechyběly také pozdravy od delegací z Pardubického kraje, kde život parašutisty Potůčka skončil střelou protektorátního četníka. Přítomné pozdravil předseda Oblastního výboru Českého svazu bojovníků z Náchoda, pan Milan Andres. Představil také čestného člena delegace, pana Antonína Burdycha nejml., jehož rodina ukrývala Jiřího Potůčka na svém stavení v Končinách. Při zátahu německého Gestapa na parašutistův úkryt byl otec pana Burdycha zastřelen, dědeček postřelen a ostatní členové rodiny Burdychů byli následně popraveni na pardubickém Zámečku.

Člen rokycanské jednoty ČsOL a zároveň zástupce Oblastního výboru ČSBS v Rokycanech, br. Rostislav Vychodil, předal starostovi Krocovi za péči o památku parašutisty Potůčka pamětní medaili Českého svazu bojovníků za svobodu. Starosta medaili s poděkováním přijal jako ocenění pro všechny pracovníky obecního úřadu, kteří se na akci podílejí.

Po prosloveh zazněla státní hymna a byly položeny věnce a kytice k pomníku parašutisty Potůčka. Květinu položili také zástupci plzeňské i rokycanské jednoty ČsOL. Členové plzeňské jednoty navíc tradičně zajišťovali čestnou stráž v historických uniformách Československé samostatné brigády ve Velké Británii. Již nyní však vědí, že za rok se do akce zapojí i tematickou výstavou. Příští rok totiž uplyne již 75 let od operačního působení a tragické smrti Jiřího Potůčka. Atmosféra setkávání u pomníku parašutisty Jiřího Potůčka dává jasný signál, že i v příštím roce bude návštěvnost vysoká a bude stoupat. ■

Vzpomínka na pilota RAF OLDŘICHA HELMU

ses. Emilia Bartoňová

JEDNOTA ČsOL V NOVÉM JIČÍNĚ

V letošním roce uplynulo 100 let od narození Oldřicha Helmy a 75 let od jeho úmrtí. Na život muže, který se narodil 11. ledna 1916 v Příboře na Novojičínsku a zemřel v bombardéru Wellington KX-U v blízkosti anglického Lower Park Farm u Mere 2. července 1941, zavzpomínali 30. června 2016 potomci a nejen oni, ale i ti, které osud válečného hrdiny zajímá a nezapomínají na období 2. světové války. Vzpomínková přednáška byla v příborském piaristickém klášteře. Následovala beseda o výcviku a leteckém umění pilotů za 2. světové války.

V polovině 30. let 20. století patřilo československé vojenské letectvo a jeho piloti k nejvyspělejším v Evropě. Představitelé Československa reagovali v roce 1935 vyhlášením celostátní akce „1 000 nových pilotů na obranu republiky“. Oldřich Helma byl jedním z pilotů, kteří se účastnili intenzivního leteckého výcviku. Začínal létat v aeroklubu v Olomouci, kde absolvoval rovněž vojenskou základní službu. Pilotem letcem byl jmenován v roce 1939. Byl přijat jako déle sloužící poddůstojník a v zářijí povýšen do hodnosti četaře. To bylo v březnu 1939, kdy Československo obsadili Němci.

OLDŘICH HELMA

Vojenskou presenční službu vykonával až do 15. března 1939 u 14. letky v Olomouci jako pilot, za tu dobu nalétal 220 hodin. Počátkem července 1939 odešel spolu s Josefem Štívalcem do Polska a pak do Francie, kde vstoupil do čs. letecké jednotky. Byl zařazen do bombardovací letky. Zde nalétal 110 hodin. Při cvičném přeletu dne 15. prosince 1939 z Avord do Istres vletěl do sněhové bouře. Havaroval a těžce se zranil. Po kapitulaci Francie se spolu s ostatními vojáky dostal do Velké Británie, kde vstoupil do RAF (kmenové číslo 787190). Byl přidělen k 311. čs. bombardovací peruti. Seržant Helma byl ojedinelým pilotem 311. squadrony, který byl hned po přezkoušení navržen na funkci kapitána letounu, ovšem byrokratický šiml sídlící na londýnském inspektorátu československého letectva

nemohl připustit, aby byl jmenován tak mladý poddůstojník hned kapitánem letounu, proto se snažil prosadit do těchto funkcí především důstojníky. Operačně začal létat 23. února 1941. Prvním pilotem a kapitánem letounu byl jmenován 2. března 1941 a 1. července 1941 startoval na Wellingtonu ve funkci kapitána letounu, jehož úkolem bylo bombardovat Cherbourg, který není od již-

ní Anglie příliš daleko. Startoval proto pozdě večer. Helma byl tehdy nejmladším pilotem a kapitánem letounu u perutě. Dříve létal jako druhý pilot u kapitánů Kráčmera, Schoře a Musálka. Ve 22:02 hod. Helmův Wellington KX-U (U1516) odstartoval. Provedli ještě jeden okruh nad letištěm a zmizeli v letní noci. Palubní telegrafista letounu oznámil základně, že odbombardovali. Později ještě požádal o zaměření. To bylo vše, co britská stanice od Helmova letounu zachytila. Hlavní město Londýn bylo pro bombardéry přísně zakázáno. Žádný letoun nesměl ve dne ani v noci letět níže než v 7 000 stopách, kam až sahala balónová baráž. Tam však ovládali prostor britští noční stíhači, kteří neměli s žádným nečekaným návštěvníkem slitování. Helmův Wellington měl smůlu, cestou zpět od cíle na mateřskou základnu došlo k poruše palubní radiostanice i prokazovacího radarového přístroje a letoun se pravděpodobně ve snaze vyhnout se prostoru Londýna dostal nad stejně důmyslně chráněný Southampton. Operační důstojník protivzdušné ochrany okamžitě po doručení zprávy, že nad městem se pohybuje nerozpoznatelný letoun, vyslal nočního stíhače. Výborný navigační systém, kterým noční stíhači RAF byli vybaveni, umožnil pilotovi dostat se do bezprostřední blízkosti bombardéru. Pilot identifikoval letoun jako dvoumotorák, ale bližší rozpoznávací znaky nebylo možno v noci rozeznat. Neznámý dvoumotorák přelétal přes důležitý přístav, operační důstojník byl povinen vydat rozkaz k útoku. Dlouhá dávka z palubních zbraní Beaufightera byla přesná. Ráno byly zbytky Wellingtonu KX-U nalezeny poblíž Lower Park Farm, všichni členové posádky zahynuli v troskách letounu. Helma celkem do své smrti absolvoval 18 bojových letů (z toho 11 jako velitel letounu) v celkové délce 67 hodin. Dne 1. února 1947 byl povýšen in memoriam do hodnosti poručíka letectva v záloze a v rámci morální a politické rehabilitace byl 17. června 1991 povýšen do hodnosti plukovníka ve výslužbě in memoriam.

VYZNAMENÁNÍ:

Československý válečný kříž 1939
Čs. vojenská medaile „Za chrabrost“
Čs. vojenská medaile „Za zásluhu“ I. st.
Air Star (VB)
Defence Medal (VB)

Křest knihy „NA PERUTÍCH RAF“

br. Teodor Hybler

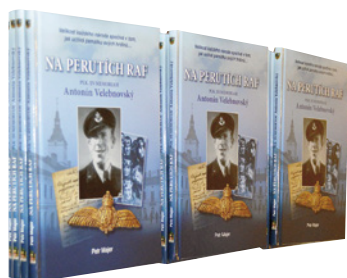
JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

V zasedacím sále Městského úřadu v Jablunkově, nejvýchodnějším městě České republiky, se 1. září uskutečnil slavnostní křest knihy bystrického kronikáře Petra Majera „Na perutích RAF“ pojednávající o životě československého vojenského pilota plk. in memoriam Antonína Velebnovského, který zahynul v roce 1941.

V zaplněném sále Městského úřadu v Jablunkově přivítal předseda Sdružení pro rozvoj Třinecka a Jablunkovska Ladislav Olšar, který celou akci připravil a moderoval, náčelníka Vojenské kanceláře Prezidenta České republiky brig. gen. Ing. Jan Kašeho, MSc., zástupce velitele Vzdušných sil Armády České republiky plk. gšt. Ing. Petra Hromka, hejtmána Moravskoslezského kraje Miroslava Nováka, starostu města Jablunkova Ing. Jiřího Hamroziho, ředitele Muzea Těšínska PaedDr. Zbyška Ondřeju a poslankyni PSP ČR paní Mgr. Bc. Pavlu Golasowskou, DiS. Zhruba 80 přítomných účastníků slavnostního křtu knihy, mezi nimiž byli i zastupitelé Jablunkova, někteří starostové okolních obcí a rodinní příslušníci plk. i. m. Antonína Velebnovského,

mělo možnost shlédnout skvěle připravený hodinový program. Z reproduktorů zazněl hlas prezidenta Edvarda Beneše, který v roce 1938 vyhlásoval všeobecnou mobilizaci. Následovala symfonická báseň Bedřicha Smetany Vltava z cyklu Má vlast a za zvuků Husitského chorálu napochodovala čestná stráž vojáků 153. ženijního praporu z Olomouce. Na plátně měli přítomní možnost sledovat krátký dokumentární film, připomínající Bitvu o Anglii. U obrazu Antonína Velebnovského ve zlatém rámu stála čestná stráž v dobových leteckých uniformách čs. příslušníků zařazených

v britském královském letectvu – RAF a nechyběli rovněž příslušníci Armády České republiky, vojáci roty protivzdušné obrany státu. Originál hraničního sloupu symbolicky znázorňoval přechod čs. vojáků z tehdejšího Protektorátu Čechy a Morava do Polska, do sběrného tábora v Malých Bronowicích.

Na stolech byly originály dokumentů z pozůstalosti Antonína Velebnovského,

které byly po válce dovezeny jeho rodičům do Jablunkova z Francie a Velké Británie. Na chodbě pak na nástěnkách byly umístěny výňatky z nové knihy Petra Majera. Jde již o jeho třetí knihu z edice nazvané: „Velikost každého národa spočívá v tom, jak uctívá památku svých hrdinů.“ Následovaly hymny obou států.

Po té již začal program celého slavnostního večera, při němž se šampaňským pokřtila kniha Petra Majera. Generál Kaše přečetl pozdrav Prezidenta republiky M. Zemana. Moravskoslezský hejtmán Miroslav Novák připomněl, že: „Moravskoslezský kraj podporuje myšlenku uchování historické paměti. Bez ní se totiž celé národy podobají stromům zbaveným kořenů a stávají se snadnou kořistí manipulací zvenčí. Připomenutí životního rozhodnutí a naplnění přísahy učiněné vojákem vlastní zemi tímto skvělým jablunkovským rodákem je dalším vzácným příspěvkem do mozaiky příběhů o vlastenectví a ochraně demokratických ideálů.“

Poselstvím celého večera nebyla jen vzpomínka na válečného hrdinu, ale i poselství, které jsme vyslali symbolicky světu – chceme žít v míru! Namísto bílé holubice jsme z Jablunkova vyslali do světa vlaštovku v podobě písničky Jarka Nohavicy „Vlaštovko leť“. Večer se skutečně vydařil. Prvních sto knih si již na křtu našlo své čtenáře. ■

Memoriál Karla Kněze 2016

text br. František Bobek,
předseda jednoty
foto Alena Kučerová

JEDNOTA ČsOL V CHRUDIMI

Vrchní strážmistr Karel Kněz, velitel četnické stanice ve Vrbatově Kostelci, do jehož rajonu spadaly Miřetice a Dachov, tedy i ležácký mlýn a osm domků osady Ležáky, byl jedním z nejvýznamnějších příslušníků odbojové skupiny Čenda, založené počátkem války.

Tato odbojová skupina, kromě jiného, aktivně podporovala radistu skupiny Silver A Jiřího Potůčka a jeho vysílačku Libuši, umístěnou v lomu Hluboká a posléze v ležáckém mlýně. Pozice Karla Kněze byla zvláště riziková, neboť zprostředkovával součinnost ležáckých odbojářů s jinými středisky odporu, například s chrudimskou četnickou stanicí, přičemž zároveň získával cenné informace z pardubického gestapa.

Již na jaře 1942 byl vyslýchán gestapem v souvislosti s náhodným udáním na Jiřího Potůčka, ale závěrečná etapa nejtěžší osobní krize se před ním otevřela v sobotu 20. června a následující den, kdy gestapáci zatkli v Pardubicích, v Ležákách a rovněž v lomu Hluboká několik jeho spolupracovníků, kteří parašutistům pomáhali. Jako poslední přivezl ke Knězovým do Vrbatova Kostelce děsivé zprávy mlýnářský učeň Jan Pavliš. Všechno jsme ztratili, všechno už o nás vědí, říkal si Karel Kněz, když se vydal do pozdního večera na svou poslední obchůzku. Ještě před tím, než v otevřené

krajině u Habrovce ukončil služební zbraní svůj život v pondělí 22. června kolem čtvrté ráno, stačil s ležáckým autodopravcem Burešem uklidit do bezpečí shromážděné zbraně.

Na památku tohoto muže se každoročně pořádá branný závod pro mládež pod názvem Memoriál Karla Kněze. Na jeho organizaci se poslední tři ročníky významně podílí sestra Alena Mergl Kučerová, vnučka Karla Kněze, se svým manželem br. Jiřím Merglem, oba jsou členy jednoty ČsOL Chrudim. Záštitu nad letošním závodem převzal ředitel Krajského ředitelství policie Pardubického kraje plk. Mgr. Jan Švejdar.

Vlastní branný závod, který se stal nedílnou součástí aktivit pořádaných Památkem Lidice a NKP Ležáky, byl odstartován

VÝSLEDKOVÁ LISTINA:

I. KATEGORIE	II. KATEGORIE
1. místo ZŠ Valašská Polanka	1. místo ZŠ Resslerova Hlinsko
2. místo ZŠ Prosetín	2. místo ZŠ Kameničky I.
3. místo ZŠ Raná	3. místo ZŠ Prosetín
4. místo ZŠ Lačnov	4. místo ZŠ Včelákov
5. místo Základní a praktická škola Svítání Pardubice	5. místo ZŠ Chrast
6. místo ZŠ Miřetice	6. místo ZŠ Kameničky II.
7. místo ZŠ Chrast	7. místo ZŠ Proseč I.
8. místo ZŠ Včelákov	8. místo ZŠ Proseč II.
	9. místo ZŠ Valašská Polanka

24. června 2016. Závodu se zúčastnilo 17 družstev z jedenácti základních škol. Poprvé přijely závodit děti ze Základní a praktické školy Svítání Pardubice. Nejvzdálenějšími účastníky byly děti ze ZŠ Valašská Polanka a ZŠ Lačnov. Startu předcházela pietní vzpomínka u pomníku Karla Kněze v obci Louka, kde sestra Alena Mergl Kučerová závodníkům připomněla osud svého dědečka.

V 10:00 hod. odstartovala branný závod starostka obce Vrbatův Kostelec Pavla Němcová. Závodníci běželi po 2,5 km naučné stezce do Ležáků, kde je na pietním území čekalo plnění úkolů na sedmi stanovištích. Doprovodný program pro širokou veřejnost byl velmi bohatý, nejzajímavější byla ukázka vojenské techniky včetně prohlídky vrtulníku, výcvik policejních psů a výstava „Vzpomínky na Karla Kněze“. Zcela unikátní byl poté seskok parašutistů 43. výsadkového praporu Chrudim na pietní území.

V 14:00 hod. následovalo vyhlášení výsledků branného závodu. Při předávání cen ředitelem PL JUDr. Miloušem Červencem, byli přítomni vzácní hosté, a to vnučka Karla Kněze Alena Mergl Kučerová, starostka obce Vrbatův Kostelec Pavla Němcová, starosta obce Miřetice Jaroslav Chour, herec František Švihlík (alias Čenda ze seriálu Četnické humoresky) a plk. Jan Švadlenka, vedoucí územního odboru policie Chrudim. ■

XI. ROČNÍK MEMORIÁLU Hrdiny SSSR generála Buršíka v Postřekově

JEDNOTA ČsOL V ROKYCANECH

text br. Milan Mojžíš
foto br. Jiří Kaufner a br. Milan Mojžíš

V chodském Postřekově se v sobotu 10. 9. 2016 konal již jedenáctý ročník střeleckého Memorálu Hrdiny SSSR generála Buršíka. Cílem projektu bylo formou střeleckého memoriálu přispívat k zvyšování branné a střelecké dovednosti občanů ČR a též přispívat k obnovení národní hrdosti, vlastenectví, demokratických a bojových tradic v České republice.

Slavnostní zahájení se již tradičně uskutečnilo u pomníku před rodným domem Hrdiny SSSR generála Buršíka, kde nastoupili příslušníci 1. tankové roty AZ AČR „Československých legií“ se svou zástavou a členové Klubu Vojenského muzea Rokycany v dobových uniformách. Pietní aktu se zúčastnili zástupci obce Postřekov, řídicí tajemník ČsOL a obyvatelé obce. Úvodní slovo pronesl za obecní úřad Postřekov plk v. v. Václav Volfík, který přivítal všechny přítomné, připomenul osobu generála Buršíka a poděkoval za připomínání a uchovávaní tradic z historie naší vlasti. Tajemník ČsOL a velitel 1. tankové roty AZ „Československých legií“ kpt. v zál. Ing. Milan Mojžíš poděkoval zástupcům obce za podporu a ocenil hojnou účast příslušníků tankové roty AZ i občanů obce na pietním aktu

Ve 12 hodin proběhlo na postřekovské střelnici poučení a byla zahájena střelecká soutěž. Každý z účastníků poté absolvoval střelbu z velkorážní pistole na 25 m ve stoje a v kleče a na padací terč. Další kategorie byla střelba ze Sa vz. 58 na 50 m v leže. V 17:30 proběhlo slavnostní ukončení a vyhlášení vítězů.

Na prvním místě se umístil místopředseda jednoty ČsOL Rokycany Miroslav Kaufner, na druhém člen Klubu vojenského muzea v Rokycanech Alexandr Kačev a na třetím místě por. v zál. Ing. Radek Říha z 1. tr AZ. Prvních deset účastníků navíc obdrželo ještě další hodnotné ceny od ČsOL. Cenu starosty obce Postřekov za nejlepší umístění v dlouhé zbrani si odnesl domácí závodník rtm. v zál. Jiří Knopf z 1. tr AZ. Poté následovalo praktické vyzkoušení historických zbraní z druhé světové války.

Memoriál připravil a realizoval tým složený ze zástupců Jednoty ČsOL Rokycany, 1. tr AZ „Československých legií“ a z místní asociace účelových sportů. Jedná se především o Jiřího Řezníčka, Františka Jasana, Jiřího Knopfa, Františka Jasana st., Jana Strassera, Josefa Tauera, Marcela Hoblíka, Ing. Aleše Dvořáka a Ing. Milana Mojžíše. ■

Členové ČsOL a žáci ZŠ Kostelní Tachov navštívili Vojenské muzeum v Rokycanech

JEDNOTA ČsOL V TACHOVĚ

Br. Jiří Kašpárek,
předseda jednoty

V pondělí 13. června 2016 se uskutečnil společný zájezd členů Jednoty ČsOL Tachov a žáků 9. třídy ZŠ Kostelní Tachov do Vojenského muzea v Rokycanech, který završil sérii besed v rámci spolupráce Jednoty ČsOL v Tachově a ZŠ Kostelní, která proběhla ve dvouletém cyklu a jejichž tématy byly: vliv československých legií na vznik Československa, českoslovenští legionáři ve druhé světové válce a výzbroj a výstroj Armády ČR.

Zájezdu se pod vedení pana Švandy, učitele dějepisu, zúčastnilo 25 žáků základní školy a pět členů ČsOL. Účastníci nejprve čekali prohlídka muzea, kde jsou vystaveny expozice ukazující účast armády Československé republiky při obraně suverenity a svobody a dobová vojenská technika. Prohlídka muzea byla doplněna komentářem průvodce, kterému všichni se zaujetím naslouchali. Akce byla kladně hodnocena všemi účastníky a přispěla k popularizaci ČsOL na veřejnosti. ■

Pískovcový legionář ožil NA OLŠANSKÝCH HŘBITOVECH

JEDNOTA ČSOL V PRAZE 3

Uplynulo 100 let od chvíle, kdy dobrovolník Čeněk Klos posílil řady československého vojska a rozhodl se tak bojovat za právo a svobodu svého národa. O jeho životním příběhu jsme Vám psali v prvním letošním čísle Legionářského směru, kde jsme také informovali o probíhajících restaurátorských pracích na jeho hrobě.

Na rozdíl od většiny soch legionářů, které byly zničeny za nacistické okupace, přežila socha dobrovolníka Klose celá desetiletí až do dnešních dnů. Přesto na ni zapracoval zub času. Kyselé deště a kořeny vzrůstajících stromů zapříčinily, že se socha začala pomalu rozpadat. Několikaměsíční restaurátorské práce, které započaly v roce 2015, byly na jaře letošního roku u svého konce. Zbývalo tedy jen sochu slavnostně navrátit české veřejnosti, k čemuž byl vybrán vskutku příhodný termín – 2. červenec 2016. U příležitosti 99. výročí zborovské bitvy se tak vzácní hosté sešli u hrobu Čeňka Klose, aby jemu, ale i všem padlým československým legionářům vzdali hold. Po krátkých, ale srdečných proslovech koordinátorky Projektu adopce významných hrobů Oldřišky Dvořáčkové a restaurátora pana Davida Janoucha nastala kýžená chvíle odhalení monumentální pískovcové sochy. Celé slavnostní dopoledne pak bylo zakončeno zpěvem písně Hoši od Zborova zúčastněných bratru v dobových stejnokrojích.

Během měsíce října dostojíme i poslednímu slibu a to vydání paměti Čeňka Klose. Od listopadu se tak kniha objeví v prodeji jak v Legiovlaaku, tak v distribuci nakladatelství EPOCH.

Nezbývá než poděkovat Správě pražských hřbitovů, Ministerstvu obrany ČR, Nadačnímu fondu Legie 100, členům jednot Praha 3 a Mladá Boleslav Československé obce legionářské a jmenovitě pak Oldřišce Dvořáčkové, Jiřímu Vošoustovi, Milanu Mojžíšovi, Zuzaně Palové, Jiřímu Filipovi, Davidu Janouchovi a Petru Dufkovi za jejich pomoc při obnově této památky. ■

Uctění památky ppor. i. m. IVANA ZAPADLA

JEDNOTA ČsOL MJR. I. M. VÁCLAVA VOKURKY V BOLETICÍCH

V neděli 13. srpna 2016 pyrotechnici, příslušníci jednoty ČsOL mjr. i. m. Václava Vokurky v Boleticích uctili v Bosanské Krupě památku ppor. i. m. Ivana Zapadla.

Příslušník týmu EOD českého 5. mechanizovaného praporu AČR mise SFOR II Ivan Zapadlo zahynul 13. července 2001 v prostoru základny praporu při delaboraci minometné střely.

V Bosně a Hercegovině působí již od roku 2012 na základě „Programu rozvoje bezpečnostní policejní spolupráce se státy západního Balkánu“ Expertní odminovací mise Odboru speciálních potápěčských činností a výcviku ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR.

Její členové, potápěči a pyrotechnici v pozdním nedělním odpoledni provedli nezbytnou údržbu samotného památníku a jeho okolí.

V záhlaví památníku příslušníci Expertní odminovací mise připevnili svoji domovenku, znak Odboru speciálních potápěčských činností a výcviku ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR, a českou vlaječku. Potom v krátkém proslovu připomněli památku nejen Ivana Zapadla, ale i ostatních pyrotechniků všech národností, kteří zahynuli při výkonu své profese na území Bosny a Hercegoviny. Pietního aktu se také zúčastnili pyrotechnici Federální služby Civilní obrany Bosny a Hercegoviny i obyvatelé Bosanské Krupy, kteří jako projev díky přinesli vlastní květiny a tradiční Rakiji, nezbytnou k uctění památky mrtvých. Na závěr účastníci pietního aktu zazpívali českou hymnu. ■

1

[1] Pamětní deska ppor. i. m. Ivana Zapadla

[2] Úprava památníku Ivana Zapadla a jeho okolí

[3] Příslušníci české Expertní odminovací mise s pyrotechniky Federální služby Civilní ochrany BiH a obyvateli Bosanské Krupy

2

3

Vzpomínkové akce a uctění památky amerických letců sestřelených nad Krušnohořím

text a foto br. Jan Šimek,
br. Jaroslav Žampach

JEDNOTA ČsOL V TEPLICÍCH

Vsobotu 23. července 2016 si členové Severočeského leteckého archivu Teplice, Jednoty ČsOL Teplice, OV ČSBS Ústí nad Labem a Bílina za účasti zástupce Politicko-ekonomického oddělení Velvyslanectví USA v Praze paní Beth Fernald, hejtmana Ústeckého kraje pana Oldřicha Bubeníčka, senátora a primátora Statutárního města Teplice pana Jaroslava Kubery, člena Předsednictva RV ČsOL br. Jiřího Vlasáka, předsedy Jednoty ČsOL Teplice br. Ing. Petra Pípal, předsedy Severočeského leteckého archivu bratra Jaroslava Žampacha, předsedy OV ČSBS Ústí nad

Labem pana Ing. Jaroslava Pikala, zástupců měst a obcí regionu, partnerských organizací, KVH Krupka a Ústí nad Labem, připomněli „Den amerických letců“, pietní vzpomínku na sestřelení letců USAAF nad Krušnohořím a Říšskou župou Sudety.

Pietní vzpomínky připomněly 21. červenec 1944, kdy z jihoitalských vojenských základen 15. letecké armády USAAF vzlétlo 362 bombardérů. Měly za cíl bombardovat areál chemického komplexu Sudentenländische Treibstoffwerke /STW/ v Záluží u Mostu. Mělo se jednat o velký nálet, řada osádek však pro špatnou viditelnost při přeletu Alp raději bombardovala náhradní cíle v severní Itálii. Nad chemický komplex STW v Záluží se tedy dostalo pouze 143 bombardovacích letadel. Němečtí stíhači tehdy pro špatné počasí vůbec neodstartovali, a tak veškerá obrana komplexu STW byla zajištěna protiletadlovým dělostřelectvem /flakem/. Podle doložených pramenů byla mezi tragickými oběťmi protiletadlového dělostřelectva nad územím Teplic, Záluží a Mostu 4 bombardovací letadla a jejich osádky, tři B-24 Liberator G/H a jedno B-17 Flying Fortress G, které se staly účastníky události tohoto dne.

V Mukově u Hrobčic přítomní uctili památku letců z bombardéru Liberator B-24G 42-78432, jménem „FINAL APPROACH“ od 736. BS, 454th BG, který po zásahu flakem havaroval u obce Radovesice nedaleko od Mukova u Hrobčic. Kapitán letounu 2/Lt. Leon H. Polinsky, T/Sgt. Cousin Tunis Gaalswyk a T/Sgt. Robert O. Finley zřícení stroje nepřežili. Zbýlých sedm členů osádky bylo zajato. S pietní vzpomínkou a připomenutím historie a současnosti vystoupili zástupce Velvyslanectví USA paní Beth Fernald a hejtmán Ústeckého kraje pan Oldřich Bubeníček. Součástí vzpomínkové akce bylo také předání ocenění. Zástupce Předsednictva RV ČsOL br. plk. v. v. Ing. Jiří Vlasák předal Pamětní medaili ČsOL III. stupně starostce OÚ

Hrobčice paní Janě Syslové za dlouholetou spolupráci partnerských organizací a samosprávy. Ocenění předal také předseda SLA Teplice br. Jaroslav Žampach, a to Čestné uznání panu Lukáši Nývltovi za umělecký přínos při zpracování symboliky vojenské letecké historie, Děkovný list bratru Václavu Vadlejšovi, který byl oceněn jako člen SLA Teplice a zakladatel pietního místa v Mukově

Pietní vzpomínka pokračovala v Teplicích na Písečném Vrchu. Přelet letadel Leteckého klubu Teplice zahájil vzpomínkovou akci, kdy si účastníci připomněli osudy osádek bombardérů Liberator B-24G 42-78306 jménem „Porky“ od 746. BS, 456th BG a Liberatoru U B-24 H 42-64501 jménem „Judy Ann“.

Předseda SLA Teplice br. Jaroslav Žampach v krátkém projevu zmínil, že oba stroje se po srážce zřítily poblíž Teplic, jeden u továrny Zeis-Werke (dnešní Somet), druhý poblíž Písečného vrchu. Bylo zmíněno, že bilance byla tragická, z obou osádek zahynulo 14 letců a 4 byli zajati. Část osádek byla ubita na místě dopadu zfanatizovaným davem, jednoho zastřelili příslušníci místního Reichsarbeitsdienstu a jednoho příslušníci Schutzpolizei dokonce přivázali k automobilu, který jej doslova usmýkal v ulicích Teplic. Krátkou vzpomínku a připomenutí spojitostí vojenské historie a současnosti přednesli zástupce Velvyslanectví USA paní Beth Fernald a primátor Statutárního města Teplice pan Jaroslav Kubera. I v Teplicích došlo na ocenění, při kterém předal předseda Jednoty ČsOL Teplice br. Ing. Petr Pípal a předseda SLA Teplice br. Jaroslav Žampach Děkovné listy panu Janu Doušovi, panu Ing. Romanu Winterovi a br. plk. v. v. Ing. Jiřímu Vlasákovvi za spolupráci s SLA Teplice, Jednotou ČsOL Teplice a za přínos vojenské letecké historii.

Uplynulo již 72 let od akcí spojeneckých leteckých sil nad Krušnohořím a prvního útoku 15. letecké armády USAAF na Říšskou župu Sudety. Válka však ještě pokračovala a osvobození Československa v roce 1945 si vyžádalo ještě mnoho obětí. Nad prostorem Mostu, Teplic a Ústí nad Labem vojensky působila také 8. letecká armáda USAAF ze svých základen ve Velké Británii, a to až do dubna 1945.

Jako vzpomínka na letce 15. a 8. letecké armády USAAF je v Krušnohoří chráněna řada pamětních míst, jejich osudy si lidé pravidelně připomínají.

Čest jejich památce.

PO STO LETECH OPĚT DOMA

Dne 23. července 2016 se v obci Lubenec uskutečnil pietní akt konaný u příležitosti stého výročí narození pilota slavné 312. čs. stíhací perutě britského Královského letectva, plukovníka in memoriam, Ondřeje Šambergera.

Jeho původním rodištěm měly být podle mnoha publikací či článků na různých místech buďto Blovice, nebo Struhaře u Blovic. Jak se však nakonec br. Danielu Švecovi podařilo prokázat díky místní matrice, jednalo se skutečně o Struhaře. Nikoliv však v Plzeňském, ale v Ústeckém kraji, a to u obce Lubenec.

Celým pietním aktem provázal pan Martin Marek, který ve svém příspěvku zmínil kořeny československého letectví, které tkví na mnoha bojištích první světové války u našich legií. Dalším účastníkem byla Iveta Irvingová, dcera generála letectva J. R. Irvinga a jednatelka leteckého historického klubu, který nese jméno jejího otce. Pietního aktu se účastnili i členové klubů vojenské historie v uniformách RAF. Vše probíhalo pod patronací zástupců obce Lubenec, jmenovitě pana starosty Jiřího Chaloupeckého a místostarosty pana Pavla Antoniho. O životě F/Sgt Ondřeje Šambergera zde pohovořil iniciátor akce br. Daniel Švec z plzeňské jednoty Československé obce legionářské.

Ondřej Šamberger sloužil v britském Královském letectvu (RAF) nejprve jako mechanik. Na vlastní žádost byl zařazen do pilotního kurzu, který dokončil až na konci roku 1944. Jako čerstvý stíhací pilot nastoupil službu u 312. československé stíhací perutě RAF. Konce války a vytoužené svobody pro vlastní národ se však Ondřej Šamberger nedočkal. Tragicky zahynul během cvičného letu v posledním roce druhé světové války, pouhé tři měsíce před jejím koncem. Odpoledne 9. února 1945 se při letu ze základny Bradwell Bay se svým

text br. Daniel Švec
a br. Petr Tolar
foto J. Tošner

letounem Spitfire zřítit do Severního moře. Nejpravděpodobnější příčinou nehody byla závada na kyslíkovém přístroji, který byl pro lety ve velkých výškách životně důležitý. Ondřej Šamberger pravděpodobně před pádem ztratil vědomí.

Po pietním aktu byly květiny a věnce společně s fotografií a krátkým životopisem odvezeny do zaniklé obce Struhaře,

ze které dnes zbylo jen několik budov. Na místním zámečku č. p. 1, kde se letec narodil, byl Ondřej Šamberger s otevřenou náručí přivítán novými majiteli, kteří se všemi silami snaží dát toto barokní sídlo znovu dohromady. Dá se říci, že se Ondřej Šamberger mohl alespoň symbolicky vrátit po sto letech konečně domů a jeho odkaz mohl spočinout na rodné zemi. To vše se mohlo stát díky tomu, že bylo potvrzeno jeho skutečné rodiště, které bylo po dlouhou dobu předmětem sporů a nejasností. Pro všechny účastníky, kteří se po pietním aktu v Lubenci přesunuli do Struhaře, bylo pokládání květin na zem v rodišti Ondřeje Šambergra, stejně jako stání čestných stráží, velice emotivní a bylo jim ctí toto vykonat. ■

KLUB VOJENSKÉ HISTORIE „Pětačtyřicítka“ Brno, o. s.

Vznik klubu byl přirozeným vývojem aktivit zakládajících členů, sahající až k počátku devadesátých let. Šlo zejména o možnost volného pohybu po Evropě, styl života v přírodě s odkazem k historii, se kterou se prostřednictvím svých známých a přátel setkávali.

Hlavní náplní klubu vojenské historie, založeného v roce 1999, je tak především připomínání novodobé historie. Klub se zaměřuje na období kolem druhé světové války a činnost naší zahraniční armády v letech 1939–1945. Na ni úzce navazují nejen osudy „pozemáků“, ale i příslušníků RAF a československých parašutistů, zařazených do speciálních výsadek na území Protektorátu Čechy a Morava. Věkové spektrum členů je poměrně rozsáhlé, ti starší měli možnost se s válečnými veterány setkat osobně. O jejich osudech tak mohou vyprávět těm mladším, kteří získávají dějinný přehled a souvislosti historických událostí. Například Tomáš Jambor z brněnských Holásek se osobně stýkal s parašutistou Josefem Černotou (Wolfram), zakladatelem poválečného výsadkového vojska, Rudolfem Pernickým (Tungsten), Rudolfem Krzákem (Silica) atd. Dnes je majitelem nejrozsáhlejší sbírky originálních fotografií příslušníků Čs. samostatné obrněné brigády. A je také spolupracovníkem historických publicistů,

text br. Jan Plachý, člen Jednoty ČSOL Brno I

foto Tomáš Picka a archiv KVH

<https://www.facebook.com/kvh45/>

jeho fotografie nechybí v žádné z vydávaných knih pojednávajících o výše zmiňovaném období.

Činnost klubu v současné době spočívá v pořádání vzpomínkové edukačních setkání. Ať už jde o životní výročí Čechoslováků bojujících proti nacistickému Německu, odhalování pamětních míst nebo pořádání sportovně branných akcí pro děti. Jednou z největších bylo připomenutí osobnosti Cyrila Musila ze Studnice na Vysočině, který za války ukrýval parašutisty Rudolfa Pernického a Leopolda Musila z paraskupiny Tungsten. Děti ze základní školy v Novém městě na Moravě si mohly v pětičlenných týmech na vlastní kůži vyzkoušet jaké to je navázat kontakt se skutečnými parašutisty prostřednictvím hesel, jak dopravit do bezpečí materiál shozený z letadla, jak poskytnout pomoc zraněnému, či správně sestavit šifru. Klub je také pravidelným spolupořadatelem každoročního setkání v Ořechově u Telče, na místě seskoku Adolfa Opálky, velitele desantu Out Distance, kam ještě dnes přijíždí poslední žijící parašutista nasazený během druhé světové války Jaroslav Klemeš (Platinum – Pewter). Další sportovně

Čestná stráž u pomníku Adolfa Opálky Ořechov 2016

Kulometné družstvo při výcviku

poznávací výlet uspořádal klub společně s historikem Vlastislavem Janíkem v okolí Jaroměřic nad Rokytnou. Tentokrát se výšlap konal po stopách a osudech výsadkářů z paraskupiny Spelter. Klub také vyjíždí do zahraničí, v Londýně, v pevnosti Tilbury Fort, absolvovali členové před čtyřmi lety dělostřelecký výcvik na 45 librovém kanónu přesně podle druhoválečných předpisů. Akci pořádal britský klub The Garisson. Společně s dalšími kluby vojenské historie sdruženými v projektu „Muži presidenta Edvarda Beneše“ vyjel klub před dvěma lety do francouzského Dunkerque, kde připomněl oběti československých vojáků při obléhání německé posádky v roce 1945.

Členové klubu se mimo jiné podílí na vzniku historických dokumentů a filmů, spolupracují s nezávislými filmaři i Českou televizí. Jmenovat lze například velkořemeslníka Václava Marhoulu „Tobruk“, historické drama režiséra a producenta Pavla Palečka „Utrpení soudce Karla Vaše“, dokumenty „České století“ nebo „Poslední z Wolframu“, či hranou rekonstrukci bojů na Dukle režiséra Petra Hvizdě „Dukla krev a mýtus“ realizovanou už v devadesátých letech.

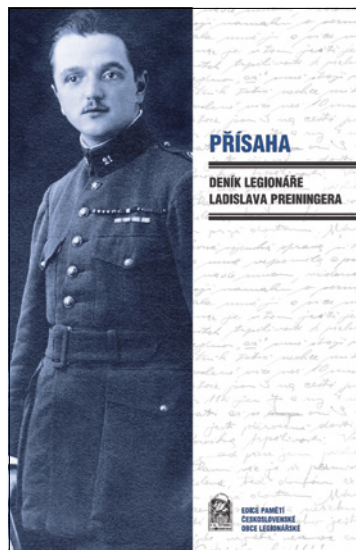
Vernisáž výstavy od Normandie k Ardenám s veteránem Blahoslavem Zavadilem (1994)

Klub disponuje rozsáhlou sbírkou reálií z období druhé světové války, jde zejména o originální uniformy, dobové vybavení, zbraně či techniku. Oblibě se na vzpomínkových akcích v dobově postaveném táboře těší zejména „Polní pošta“ s dobovými pohlednicemi, razítky, či drobnými upomínkovými předměty. Nechybí znehodnocené zbraně, dokumenty, fotografie, věci osobní potřeby vojáků a především technika. V dobovém táboře jsou návštěvníkům předváděny ukázky z výcviku, ať už pořadového nebo bojového. Klub a jeho členové mají v současné době k dispozici tato originální vozidla: 3t automobil Austin K3 r. v. 1939, 3/4t automobil Dodge WC 52 r. v. 1944, Jeep MB r. v. 1942–44, osobní automobil Austin 10, r. v. 1937, motocykl BSA M20 r. v. 1942.

Klub vojenské historie „Pětačtyřicítka“ Brno má také ženskou sekci. Ta se zaměřuje na ukázkovou činnost dobrovolnic pracujících v britské armádě během druhé světové války. Tyto sbory označované jako The Auxiliary Territorial Service, zkráceně ATS, zajišťovaly nebojové činnosti. Šlo zejména o kancelářské profese, logistiku, řízení vozidel, obsluhu světlometů nebo kurýrní, či poštovní služby.

Členové klubu také úzce spolupracují s historiky VHÚ Praha, společně například s Jiřím Plachým vydali brožuru k činnosti paraskupiny Wolfram, která část svého operačního nasazení musela strávit v okolí brněnské čtvrti Lišeň. Velitel skupiny Josef Otisk odtud pocházel a jeho rodina poskytla parašutistům úkryt. Se synovcem generála Jana Kratochvíla, jmenovcem Janem Kratochvílem a jeho ženou Sabinou spolupracoval klub na přípravě putovní výstavy „Ve stínu Šibenice“ poprvé prezentované loni v Křížové chodbě brněnské Nové radnice. Julius Maleček, Tomáš Jambor a Ladislav Šilhavý byli za svoji činnost připomínající naši novodobou historii oceněni Asociací nositelů legionářských tradic cenou Český patriot. Klub má dnes 20 kmenových členů a desítky spolupracovníků a podporovatelů. ■

Na francouzském velvyslanectví byl pokřtěn deník legionáře LADISLAVA PREININGERA

text a foto ses. Marcela Volfová

Po přivítání zástupci ČsOL se účastníci křtu přesunuli do sálů, kde již byla nastoupená čestná stráž složená z bratrů v dobových uniformách s praporem ČsOL. Úvodního slova se ujal pan velvyslanec Jean-Pierre Asvazadourian, který přítomné hosty přivítal na půdě velvyslanectví, připomněl důležitost čs. legionářů během první světové války a zavzpomínal na svoji účast na několika pietních ak-

cích pořádaných nejen v ČR, ale i ve Francii. Poté moderátor slavnostního křtu br. Jiří Filip pozval k mikrofonu paní Milenu Freimanovou a posléze její dceru, paní Annu Freimanovou, aby knihu představily. Po jejich proslovech následoval slavnostní křest, během kterého se k paní Mileně Freimanové a panu velvyslanci připojil genmjr. Štefan Kaleta a předseda ČsOL br. Pavel Budinský, kteří přípitkem symbolicky pokřtili knihu *Přísaha – Deník legionáře Ladislav Preininger*.

V úterý 6. září 2016 proběhl v překrásných prostorách francouzské ambasády v Praze křest knihy *Přísaha – Deník legionáře Ladislava Preininger*, kterou vydala Československá obec legionářská v rámci své edice legionářských pamětí. Pozvání ČsOL a Velvyslanectví Francouzské republiky v ČR, které nad celou akcí převzalo záštitu, přijala řada významných hostů – zástupce Generálního štábu AČR genmjr. Štefan Kaleta, velitel Hradní stráže plk. Petr Prskavec, ředitel Odboru pro válečné veterány MO plk. gšt. Eduard Stehlík a náměstek hejtmána Středočeského kraje Karel Horčíčka. Vzácnými hosty byli členové rodiny Ladislava Preininger, kteří doprovodili jeho dceru, paní Milenu Freimanovou, jež paměti svého otce připravila k vydání.

Křest knihy ale nebyl jediným slavnostním okamžikem netradičního odpoledne. ČsOL při této příležitosti ocenila J. E. pana velvyslance Jeana-Pierra Asvazadouriana, který z rukou předsedy ČsOL br. Pavla Budinského převzal *Pamětní medaili ČsOL II. stupně*, pamětní plaketu a knihu *Československá legie ve Francii*, vydanou v roce 1930, jako poděkování za podporu a spolupráci s ČsOL. Závěrečného slova se opět ujal pan velvyslanec Asvazadourian, jehož funkční období na pozici zástupce Francouzské republiky v ČR se chýlí ke konci. Pan velvyslanec poděkoval za ocenění, které právě obdržel, a vyzdvihl práci ČsOL, zejména projekt Legiovlak, jehož slavnostního představení se osobně zúčastnil. Poté se společně s paní Milenou Freimanovou přemístil ke stolku, aby společně podepsali několik výtisků právě pokřtěné publikace, čímž zakončili oficiální program křtu. ■

Milan Kopecký

V Legionářském směru 2/2016 jsem si nemohl nevšimnout reakce Jiřího Klůče na recenzi jeho knihy „Sokolovo – ve stínu propagandy“ (od Ing. Milana Mojžíše v č. 1/2016) a proto jsem se rozhodl, že k dotyčné problematice vyjádřím i svůj názor.

Bylo velmi pravděpodobné, že porovnání již všeobecně známých i méně známých československých údajů s německými dokumenty může přispět k objektivnímu pohledu na průběh bojů u Sokolova a též přinese řadu upřesňujících a dosud neznámých skutečností.

Toto platí samozřejmě výhradně za podmínky, že německé dokumenty budou úplné a přesné. Bohužel, tento předpoklad nemohl být naplněn, a už před vydáním recenzované knihy o Sokolovu bylo z již publikovaného známo, že řada válečných záznamů se zřejmě do sbírek Bundersarchivu-Militärarchivu nikdy nedostala a že dochované dokumenty německé 6. tankové divize trpí značnou zlomovitostí a některé z nich si i navzájem odporují.

Typickým příkladem tohoto jevu jsou právě údaje, které by měly být exaktně přesné – počty tankové techniky. V několika výkazech na různé armádní úrovni (pluk, divize, sbor) můžeme nalézt různé způsoby jejího vykazání a to včetně údaje, že mezi počty tankové techniky z března 1943 se zpravidla připojuje množství až čtyřiceti „rychle opravitelných tanků“. Uvést alespoň část z nich do bojeschopného stavu dokází divizní dílny v poměrně krátké době, takže ani z tohoto důvodu nejsou denní výkazy zcela přesnými daty.

Jestliže se badatel pokouší popsat průběh válečné operace či její části, je nezbytné prozkoumat nejen co největší množství dochovaných dokumentů, ale znát i rozložení sil v terénu a obvyklý způsob vedení boje té či oné strany. A právě zde má práce Jiřího Klůče největší trhliny. Jeho vratké tvrzení, že se útoku na Sokolovo kromě pěchoty zúčastnilo pouze několik samohybných děl a nikoli i větší množství tanků, je vytvořeno za základě toho, že detailní záznamy o činnosti tankového pluku 11 (resp. skupiny Oppeln) se nedochovaly a záznamy na divizní úrovni se omezují pouze na krátký odstavec, podle kontextu související s dobou, kdy už boj 8. března skončil. Bohužel, Jiří Klůč si nepoložil ani otázku, jaká byla činnost skupiny toho dne, protože není obvyklé, aby nejsilnější část divize v době vrcholící ofenzivy strávila nečinnost. Sami Němci uvádí, že boj u Sokolova byl velmi tvrdý a že jejich pěchota byla v té době na konci sil. Pro zlomení odporu Jarošovy posílené roty musela být nutně masivně podpořena dělostřelbou, a to nejspíše přímou. Nepřímá palba – jak je všeobecně známo – klade zvýšené nároky na čas, vede ke značné spotřebě munice a často nezaručuje úplný úspěch. K téměř současnému umlčení několika dřevozemních objektů s těžkými kulomety a dvou podřízených sovětských protitankových baterií nemohlo několik samohybných děl a doprovodné zbraně německé pěchoty zkrátka postačit, zejména uvědomíme-li si nepoměr v rychlosti palby samohybného děla a protitankového děla (téměř trojnásobný ve prospěch PT kanónu). A jestliže byla na Sokolovo vedena přímá palba, pak palebné prostředky musely být vzhledem k povaze terénu a poloze baterií a srubů rozmístěny na různých palpostech, což opět nemohlo několik samohybných děl zabezpečit.

Nehledě na výše uvedené, československé záznamy o průběhu útoku německých tanků v podstatě kopírují všeobecný popis boje skupiny tanků a samohybných děl 6. tankové divize s protitankovým uzlem v období zimy 1942/43, který v dobovém dokumentu uvedl velitel divize a následně jej publikoval renomovaný autor Thomas L. Jentz. Tentýž autor také podrobně a zřejmě i nekomplexněji popsal i stavy techniky tankového pluku 11.

Jiří Klůč také ke své škodě nepoužil dokumentů, dochovaných v ruském Ústředním archivu ministerstva obrany (CAMO), snadno dostupných i elektronicky. V „žurnalech bojových dějství“ jednotek i svazků Rudé armády, které se nacházely v okolí Sokolova, jsou též v několika případech popisovány útoky německé tankové formace o několika desítkách kusů obrněné techniky. Dne 8. dubna se odpoledne však žádná část Rudé armády s těmito tanky nebyla vázána bojem. Boj s tanky se dochoval pouze ve vzpomínkách gardových dělostřelců kpt. M. D. Novikova a npor. N. N. Filatova, velitele dělostřelců, podporujících 1. čs. prapor u Sokolova.

Ještě zbývá poznamenat – pokud se Jiří Klůč domnívá, že co se týče identifikace padlých, jsou Bundesarchiv, materiály WAST a Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge, nezávislé a úplně zdroje, pak je jeho tvrzení velmi odvážné, neboť základem všech seznamů i databáze jsou v první řadě prvotní a ne zcela kompletní hlášení o mrtvých dané jednotky. Proto hledat dále v těchto seznamech a databázích stejným způsobem zřejmě nový výsledek nepřinese. Na tuto skutečnost samozřejmě naráží i jiní badatelé, zpracovávající i jiná témata.

Z výše uvedeného plyne, že Jiří Klůč v mnoha případech nevytěžil zdaleka všechny zdroje, které jsou v současné době k dispozici a že povýšil neúplné a nepřesné údaje z německých archivních dokumentů za zcela určující pro popis boje u Sokolova, aniž by jej zasadil do kontextu tehdejšího způsobu vedení boje a provedl opravdu hlubokou a vyčerpávající analýzu při jejich porovnání s československými i sovětskými dokumenty, které úplně vynechal. Vzhledem k období, kdy se problematikou mohl opravdu solidně zabývat, to není ani prakticky možné. ■

Vážení čtenáři,

v letošním prvním čísle Legionářského směru jste měli možnost si nejen přečíst obsáhlý článek br. Milana Mojžíše věnovaný bojovému vystoupení u Sokolova, ale rovněž recenzi na knihu br. Jiřího Klůče „Sokolovo ve stínu propagandy“. Br. Klůčovi jsme v druhém čísle dali přirozeně možnost se k této recenzi vyjádřit, byť dodaný text nebyl v souladu s názorem vydavatele časopisu. Tuto stručnou rekapitulaci uvádím z toho důvodu, že následná reakce vás, čtenářů, byla očekávatelná a poměrně bouřlivá. Na pravou míru je proto třeba uvést, že ČsOL se na vydání výše uvedené knihy nepodílela finančně, ani jiným způsobem. Uveřejněním polemiky Milana Kopeckého v tomto čísle uzavíráme na stránkách Legionářského směru problematiku kolem knihy „Sokolovo ve stínu propagandy“ a za všechny došlé čtenářské reakce na vyjádření br. Klůče v č. 2/2016 si dovoluujeme uveřejnit následující, v tomto případě od válečného veterána.

Jiří Filip, šéfredaktor

Vážení,

přečetl jsem si polemiku k publikaci „Sokolovo ve stínu propagandy“ a nevěřím, že je možné takto pokrývat dějiny a přerukovat skutečnosti. V r. 1973 jsem měl tu možnost osobně hovořit z průzkumníkem, který bojoval u Sokolova. Jeho jméno jsem již zapomněl a informace jsem si bohužel nezapsal. V odpovědi p. Jiřího Klůče jsou velice zarážející tyto věty jako např. „jen devět padlých německých vojáků“ (vysvětlení: němečtí vojáci-supermani a 67 padlých čs. vojáků - byli jen živý terč a čekali, až dostanou kulku, a přitom naši se bránili a fašisti útočili. Co k tomu dodat?), „nebyly zde žádné německé tanky, ale jen samohybná děla.“ Nejvíce mne zarazila věta: „Za fakty, které jsem uvedl v knize, si plně stojím, všechny jsou pravdivé a ověřené z několika různých zdrojů.“

Tímto tvrzením říká, že průzkumníci Svobodovy jednotky, kteří hlásili počty tanků a jiné techniky si vše vymysleli (byli to diletanty, kteří neprošli výcvikem a přímo lhali svému veliteli) a německé archívy jsou to „pravdivé“ a jediné, kde je 100% pravda.

Autor vůbec nepochopil, co je „vojenské řemeslo“ a z pohodlí svého domova píše bláboly o lidech, kteří se již nemohou bránit, protože většina již nežije. Autorovi bych doporučil, aby se přihlásil do armády a prošel skutečnou válkou. Pak by určitě nepsal takové novodobé vědecké nesmysly. V případě, že budou vycházet takové publikace pod hlavičkou ČsOL, tak nechci být členem této organizace. S pozdravem

pplk. v. v. Ing. Drahomír Křenek, CSc.
válečný veterán

Zveme vás

› 25. října

„Tobrucké krysy“. Slavnostní zahájení výstavy k 75. výročí prvního bojového nasazení čs. pěšího praporu 11 – východního se uskuteční 25. října 2016 v 10.00 hod. před budovou Generálního štábu AČR na Vítězném náměstí 5, Praha 6 – Dejvice.

› 27. října

Pietní akt u příležitosti 45. výročí úmrtí gen. Karla Janouška, velitele československého letectva ve Velké Británii; Šárecký hřbitov u kostela sv. Matěje, Praha 6. Na pietní akt, jenž se uskuteční v 10.00 hod., bude vypraven autobus od hotelu Legie, Sokolská 33 v 9.15 hod. Po pietním aktu pojedou autobus do DAP v Dejvicích, kam jsou účastníci zváni na slavnostní předání Odznaku gen. Janouška válečným veteránům.

› 28. října

Pietní akt u příležitosti 98. výročí vzniku samostatného československého státu za účasti prezidenta republiky; Čestný dvůr Národního památníku na Vítkově. Zahájení v 10.30 hod. Program: státní hymna, hlášení velitele posádky Praha, přinesení historických praporů, položení věnců k Hrobu neznámého vojína, slavnostní defilé nastoupených jednotek, ukončení pietního aktu.

› 28. října

Slavnostní shromáždění ke vzniku Československé republiky, Národní Památník na Vítkově, Praha (12.00 hod.) /ČSBS/

› 28. října

Uctění památky padlých legionářů, výročí vzniku samostatného československého státu. Pietní akt se uskuteční od 14.00 hod. u Památníku legionářů Pod Emauzí v Praze. Srdečně zveme zvláště zástupce pražských jednot k účasti na této události. Pořadatelem je ČsOL ve spolupráci s MO ČR.

› 4. listopadu

Setkání vedoucích představitelů MO a GŠ AČR s válečnými veterány a vojenskou veřejností při příležitosti 73. výročí bojů o Kyjev a pravobřežní Ukrajinu, Hlavní sál MO ČR Na Valech v Praze. Setkání bude tradičně zahájeno v 10.00 hod. Srdečně zveme všechny válečné veterány, zástupce jednot ČsOL a představitelů spolupracujících spolků. Pořadatelem je ČsOL ve spolupráci s MO ČR.

› 4. listopadu

Roky bojov, obětí a nádejí (1914–1920). Na výstavu vás pozývají Nadácia M. R. Štefánika v Bratislave, Město Dolný Kubín, Oravská knižnica Antona Habovštiaka, Klub vojenskej histórie Beskydy, Ústav politických vied SAV. Program: Pietny akt při hrobech legionářů (11.30 hod., Historický cintorín v Dolnom Kubíne), Vernisáž výstavy (12.30 hod., Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne. Nad výstavou převzal záštitu premiér Slovenskej republiky pán Robert Fico.

› 11. listopadu

Slavnostní shromáždění u příležitosti Dne válečných veteránů, Čestný dvůr Národního památníku na Vítkově, Praha (11.00 hod.). Pořadatelem je Odbor pro válečné veterány MO ČR.

› 17. listopadu

Uctění památky 17. listopadu 1939, Hlávkovy koleje a kasárna Ruzyně. /ČSBS/

› 26. listopadu

Pietní vzpomínka na 121. výročí narození prezidenta republiky arm. gen. Ludvíka Svobody; Hroznatín. Pietní akt se uskuteční v 11.00 hod. Do Hroznatína bude z Prahy vypraven autobus s odjezdem v 7.00 hod. od Generálního štábu AČR se zastávkou v 7.30 hod. před hotelem Legie, Sokolská 33. Pořadatelem je Společnost Ludvíka Svobody.

› 9. prosince

Den otevřených dveří Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové „Školy Československé obce legionářské“. Pořádán je ve třech termínech 21. října, 4. listopadu a 9. prosince, vždy od 8.00 do 12.00 hod. Jednotlivé prezentace budou probíhat v sále Na Písku od 8.00, 8.45, 9.30 a 10.15 hod. Po prezentaci je připravena ukázka výcviku sebeobrany a prohlídka školy – tělovýchovného zařízení, učebního bloku, prostoru pro volnočasové aktivity a dalších částí.

› 15. prosince

Vánoční setkání představitelů MO, GŠ AČR a VLRZ s válečnými veterány; Vojenský kostel, DAP, Praha (14.00 hod.) /Ř VLRZ/

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

YDÁVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **REDAKČNÍ RADA:** Pavel Budinský, Jindřich Sitta, Jiří Charfreitag, Milan Mojžíš, Ladislav Henek

GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE: Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7, 101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 15. září 2016, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářské směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

„VE JMÉNU TRADICE“ „IN THE NAME OF THE TRADITION“

4. ROČNÍK KONFERENCE ČESKOSLOVENSKÉ OBCE LEGIONÁŘSKÉ 4TH CONFERENCE OF THE CZECHOSLOVAK LEGIONNAIRE ASSOCIATION

PRAHA, 25. – 27. LISTOPADU 2016
PRAGUE, 25TH – 27TH NOVEMBER 2016

1916

1921

1991

2016

Československá obec legionářská pořádá ve dnech 25.–27. listopadu 2016 čtvrtý ročník mezinárodní konference s názvem „Ve jménu tradice“. Jak již název třídní konference napovídá, je prioritním cílem připomenout kontinuitu odkazu československého odboje v letech 1914–1920, v rámci tradice a aktivit Československé obce legionářské i novodobé vojenské organizace.

Nejdůležitějším tématem konference je připomínka boje čs. legií v roce 1916, bojové operace České družiny a analýza vojenského i politického rozvoje odboje před sto lety, nejenom v Rusku, ale i na srbské a francouzské frontě.

V souvislosti s 95. výročím založení Československé obce legionářské se budou příspěvky věnovat i meziválečným a poválečným dějinám organizace, struktura její aktivit v obecném i regionálním zaměření.

V letošním roce si naše společnost připomíná i první vystoupení československé armády v rámci operace Pouštní bouře, od jejíhož ukončení uplynulo 25 let. I tato novodobá tradice se stane jednou z kapitol konference Československé obce legionářské a doplní tak příběh kontinuity i navázání novodobé tradice organizace.

Konference se bude konat v sídle ČsOL v hotelu Legie, Sokolská 33, Praha 2.

STRUKTURA A TEMATICKÉ OKRUHY KONFERENCE:

Pátek 25. listopadu

- Vojenské aktivity čs. legií v roce 1916.
- Zajatecká otázka a formování čs. vojska v Rusku.
- Boje čs. dobrovolníků v rámci srbské armády.
- Příběhy dobrovolníků z roty „Nazdar“ v roce 1916.
- Medailonky legionářů.

Sobota 26. listopadu

- Vznik a vývoj Československé obce legionářské.
- Aktivity jednot a žup v meziválečném období.
- Medailonky funkcionářů ČsOL.
- Činnost ČsOL v exilu.
- Legionáři v druhém odboji.
- Legionáři proti komunismu.
- Novodobá tradice Československé obce legionářské.

Neděle 27. listopadu

- Politické a vojenské souvislosti operace Pouštní bouře.
- Příběhy jednotlivců.
- Přínos československých jednotek v kontextu vojenských aktivit.

Kontakt:

Ing. Tomáš Pilvousek, IWE
Mob.: +420 737 122 713
e-mail: konference@csol.cz

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Mgr. Jan Biederman, Ph.D.
Vojenský historický archiv

Medaile za chrabrost Miloše Obiliče

Potřeba ocenit odvahu srbských vojáků během první balkánské války generovala vznik srbské Medaile za chrabrost, zavedené 14. listopadu 1912. Nové vyznamenání, zřízené králem Petrem I., představovalo ocenění osobní odvahy a mělo dva stupně – zlatou medaili na červené stuze (1. stupeň) a stříbrnou medaili (2. stupeň) na stuze barvy srbské trikolory (červená-modrá-bílá). Vyznamenání ovšem v krátkém čase prošlo nečekanou genezí, neboť v srbské armádě poměrně rychle stoupla nelibost vůči zpracování aversu, na němž byla znázorněna personifikace Serbie profilem mladé ženy. Zejména důstojníkům se tento motiv zdál pro vyznamenání za chrabrost nevhodný, a tak byla tato podoba aversu o půl roku později 12. července 1913 nahrazena poloprofilem legendárního srbského středověkého hrdiny Miloše Obiliče (Kobiliče). Obilič podle pověs-

ti dokázal v bitvě na Kosově poli roku 1389 zabít sultána Murada I., navzdory skutečnosti, že Srbové bitvu s Turky prohráli. Vyznamenání s původní podobou aversu Serbie, hovorově pojmenované „ženská medaile“, se udělovalo během první balkánské války (1912–1913). Nová Medaile za chrabrost Miloše Obiliče byla posléze udělována během první i druhé světové války. Autorem „ženské medaile“ i medaile s vyobrazením Miloše Obiliče byl srbský sochař Dorde Jovanovič. Medaili za chrabrost Miloše Obiliče byli v souvislosti s událostmi první světové války dekorováni také příslušníci prvního československého odboje. Příkladem může být prezentovaný exemplář, jímž byl dekorován legionář Václav Korb jako příslušník 1. srbské dobrovolnické divize v hodnosti praporčíka a posléze kapitána. Exemplář byl do sbírky VHÚ získán darem v roce 1970.

POPIS: Odznak kruhového tvaru ze zlaceného bronzu o průměru 36 mm. Původní červená stuha absenteje.

AVERS: Na středu poloprofil busty Miloše Obiliče v plátové zbroji s dračím klenotem na přilbě, provázený volně v ploše při okrajích opisem: МИЛОШ / ОБИЛИЧ (Miloš / Obilič).

REVERS: V ploše odznaku situován motiv leopoldského kříže s plasticky převýšenými okrají a rameny dosahujícími do krajů medaile, vyplněnými perlením. Střed kříže překryt kruhovým medailonem, lemovaným vavřínovým věncem. V medailonu nápis: ЗА ХРАБРОСТ (Za chrabrost). Kříž mezi rameny podložen zkříženými meči, směřujícími hroty vzhůru.

Srovnání – původní Medaile za chrabrost a Medaile za chrabrost Miloše Obiliče.

(Foto VHÚ)

Medaile za chrabrost Miloše Obiliče z pozůstalosti kapitána Václava Korba.

(Foto VHÚ)

Medaile za chrabrost Miloše Obiliče – nestandardní použití stuh v barvě trikolory.

(Foto VHÚ)

